

Millaista kieltä internetissä käytetään?
– Nuorten näkemyksiä verkkokielen variaatiosta

Sanni Hautamäki
Tampereen yliopisto
Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteen yksikkö
Suomen kieli
Pro gradu -tutkielma
Joulukuu 2015

Tampereen yliopisto

Suomen kieli

Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö

HAUTAMÄKI SANNI: Millaista kieltä internetissä käytetään? – Nuorten näkemyksiä verkkokielen variaatiosta

Pro gradu -tutkielma, 116 sivua + liitteet 2 kappaletta

Joulukuu 2015

Tässä tutkielmassa selvitetään, millaista kieltä internetissä nuorten mukaan käytetään. Tarkastelun kohteena on, miten verkkokieli nuorten mukaan varioi erilaisissa konteksteissa, miten he siihen suhtautuvat ja mitä he uskovat sen kertovan kirjoittajasta. Tutkimuksessa selvitetään myös, millaista verkkokieltä nuoret itse kertovat käyttävänsä ja millaisen kuvan he uskovat sen antavan lukijalle. Teoriataustana toimii kansanlingvistiikka ja variaationtutkimus.

Aineisto kerättiin kyselylomakemenetelmää käyttäen. Tutkimus perustuu kahteen erilliseen kyselyyn, joista ensimmäinen toimii pohjana toisen varsinaisen kyselyn muotoutumiselle. Kyselyissä on verkkokieleen liittyviä monivalinta- ja avoimia kysymyksiä sekä tekstinäytteitä, joiden kieltä vastaajia pyydetään arvioimaan. Ensimmäiseen kyselyyn vastasi 73 ja toiseen kyselyyn 63 15–19-vuotiaasta nuorta. Aineisto kerättiin heidän oppituntiansa aikana maaliskuussa ja toukokuussa 2015.

Tutkimus osoittaa nuorten olevan tietoisia siitä, millaista kieltä internetissä käytetään, miten se varioi eri konteksteissa sekä mitä variaatio kertoo kirjoittajasta. Verkkokieli on vapaata, minkä vuoksi siinä esiintyy erilaista variaatiota erilaisissa konteksteissa. Yleisesti verkkokieli muistuttaa variaatioltaan enemmän puhuttua kuin kirjoitettua kieltä ja pitää sisällään verkkokielelle ominaisia piirteitä, kuten hymiöitä ja lyhenteitä, joiden käytöllä pyritään nopeaan ja tiiviiseen viestintään.

Avainsanat: verkkokieli, variaatio, kansanlingvistiikka, sociolingvistiikka, variaationtutkimus, identiteetti

Sisällys

1	JOHDANTO	5
1.1	Taustaa	5
1.2	Tutkimuskysymykset ja -tavoitteet	6
1.3	Työn rakenne	6
2	MENETELMÄT JA AINEISTO	8
2.1	Kyselylomakemenetelmä	8
2.1.1	Ensimmäinen kyselylomake	10
2.1.2	Toinen kyselylomake	12
2.2	Aineisto	13
3	KANSANLINGVISTINEN OTE VARIAATIONTUTKIMUKSEEN	15
3.1	Kansanlingvistiikka	15
3.1.1	Yleistä	15
3.1.2	Maallikoiden käyttämä metakieli	16
3.2	Sosiolingvistiikka ja variaationtutkimus	17
3.2.1	Yleistä	17
3.2.2	Puhekielen ja kirjakielen väliset suhteet	18
3.2.3	Slangin suhde murteeseen	21
3.2.4	Identiteetti	22
3.3	Verkkokieli ja verkkotekstit	23
3.3.1	Millaista kieltä internetissä käytetään?	24
3.3.2	Mielialan ilmaiseminen verkkokielessä	26
4	ENSIMMÄISEN KYSELYN TULOKSIA: VERKKOTEKSTIT JA VERKKOKIELI	28
4.1	Suosituimmat internetsivut ja verkkotekstit	28
4.2	Nimitys internetissä käytettävälle kielelle	32
4.3	Verkkokielen kuvailua	33
4.4	Vastaajien oma verkkokieli	41

4.4.1	Millaista verkkokieltä vastaajat suosivat?	41
4.4.2	Millaista verkkokieltä vastaajat välttävät?	47
4.5	Ensimmäisen kyselyn tulosten yhteenvetoa	50
5	TOISEN KYSELYN TULOKSIA: VASTAAJIEN AJATUKSIA VERKKOKIELEN VARIAATIOSTA	52
5.1	Osa 1: Kontekstin merkitys internetissä	52
5.1.1	Tekstinäytteiden analyysia: Facebook-tilapäivitys	53
5.1.2	Tekstinäytteiden analyysia: sähköposti	62
5.1.3	Kontekstien vertailua: Facebook-tilapäivitys ja sähköposti	66
5.1.4	Kontekstin vaikutus verkkokieleen variaatioon	68
5.2	Osa 2: Murre verkkokielessä	74
5.2.1	Tekstinäytteiden analyysia: kommentit	74
5.2.2	Murre vastaajien verkkokielessä vastaajien omasta näkökulmasta	84
5.3	Osa 3: Verkkokieleen antama kuva kirjoittajasta	90
5.3.1	Tekstinäytteiden analyysia: twiitit	90
5.3.2	Verkkokieli identiteetin rakentajana	98
5.4	Toisen kyselyn tulosten yhteenvetoa	106
6	LOPUKSI	108
6.1	Yhteenveto	108
6.2	Päätäntö	110

LÄHTEET

VERKKOLÄHTEET

LIITE 1

LIITE 2

KAAVIOT

KAAVIO 1	Facebook-tilapäivityksessä esiintyvä variaatio: vastausten keskiarvot.	55
KAAVIO 2	Facebook-tilapäivityksen kielen kuvailua: vastausten keskiarvot.	58
KAAVIO 3	Sähköpostin kielessä esiintyvä variaatio: vastausten keskiarvot.	63
KAAVIO 4	Sähköpostissa käytetyn kielen kuvailua: vastausten keskiarvot.	64
KAAVIO 5	Kommentissa esiintyvä variaatio: vastausten jakaantuminen.	76
KAAVIO 6	Kommenteissa käytetyn kielen kuvailua: vastausten jakaantuminen.	79
KAAVIO 7	Twiteissä esiintyvä variaatio: vastausten jakaantuminen.	92
KAAVIO 8	Twiteissä käytetyn kielen kuvailua: vastausten jakaantuminen.	94

KUVAT

KUVA 1	Facebook-tilapäivitys.	53
KUVA 2	Sähköposti.	62
KUVA 3	Kommentti A.	75
KUVA 4	Kommentti B.	75
KUVA 5	Twiiitti A.	91
KUVA 6	Twiiitti B.	91

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Murralueet, joilla vastaajat asuvat.	13
TAULUKKO 2	Suosituimmat internetsivut.	29
TAULUKKO 3	Verkkotekstit, joita vastaajat lukevat vähintään kolme kertaa viikossa.	30
TAULUKKO 4	Verkkotekstit, joita vastaajat kirjoittavat vähintään kerran viikossa.	30
TAULUKKO 5	Nimitys internetissä käytettävälle kielelle.	32
TAULUKKO 6	Facebook-tilapäivityksessä esiintyvä variaatio: vastausten jakaantuminen.	55
TAULUKKO 7	Facebook-tilapäivityksessä käytetyn kielen kuvailua: vastausten jakaantuminen.	59
TAULUKKO 8	Sähköpostin kielessä esiintyvä variaatio: vastausten jakaantuminen.	63
TAULUKKO 9	Sähköpostissa käytetyn kielen kuvailua: vastausten jakaantuminen.	64
TAULUKKO 10	Vastaajien puhumia murteita.	85
TAULUKKO 11	Murteen esiintyminen vastaajien verkkokielessä.	87

1 JOHDANTO

Kiinnostukseni verkkokieltä ja sen variaatiota kohtaan heräsi, kun huomasin tarkkailevani, miten muodollista kieltä internetissä milloinkin on sopiva käyttää. Ystävien kanssa käytävissä verkkokeskusteluissa kieli on rentoa ja se muotoutuu suurimmaksi osaksi automaattisesti, kun taas virallisissa verkkoteksteissä kieleksi valikoituu lähes poikkeuksetta muodollinen kirjakieli. Näiden kahden ääripään välille mahtuu sellaisia verkkotekstejä, joiden muodollisuuden aste ei ole yhtä selkeä. Millaista kieltä käytetään esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa keskustelukumppani ei ole tuttu, mutta konteksti ei kuitenkaan vaadi muodollisen kielen käyttöä? Voinko kirjoittaa tuntemattomalle ihmiselle rennosti murteella vai pitäisikö pysyä norminmukaisessa variaatiossa, jolloin itsestään saattaa helposti antaa liian jäykän kuvan? Muun muassa näiden ajatusten seurauksena päädyin pro gradu -työssäni tarkastelemaan, millaisia näkemyksiä maallikoilla on verkkokielestä ja miten he suhtautuvat siinä esiintyvään variaatioon.

1.1 Taustaa

Verkkokieli on asettunut merkittäväksi osaksi arkeamme työssä, koulussa ja vapaa-ajalla. Verkkokieli ja siinä esiintyvä variaatio ovat suhteellisen tuoreita tutkimuskohteita ja siksi niiden tutkimukseen liittyy uusia mahdollisuuksia, mutta myös haasteita. Verkkokielen tutkiminen tapahtuu lähes samaan tapaan kuin muunkin kirjoitetun ja puhutun kielen tutkiminen ja siksi olen hyödyntänyt tutkimuksessani kansanlingvistiikkaa ja sociolingvistiikkaa. Haasteita verkkokielen tutkimukseen tuo muun muassa se, että keskustelu tapahtuu verkossa sähköisessä muodossa, toisin kuin muu kirjoitetussa tai puhutussa kielessä.

Monet tutkijat ovat tarttuneet verkkokielen tutkimuksen mahdollisuuksiin ja haasteisiin. Verkkokielen variaatiota tarkastelevat Sophocleaus & Themistocleaus (2014), jotka tutkimuksessaan selvittävät Facebook-teksteissä esiintyvää koodinvaihtoa kreikan paikallisen murteen, norminmukaisen kreikan ja englannin kielen välillä sekä sitä, miten kielelliset valinnat ilmentävät keskustelijoiden identiteettiä. Identiteetin ilmenemistä kielellisten keinojen kautta Twitterissä tarkastelevat Tamburrini, Cinnirella, Jansen & Bryden (2015). Lisäksi verkkokielen tutkimus on herättänyt kiinnostusta pro gradu -töissä, ja esimerkiksi Heinisuo (2015) selvittää tutkimuksessaan Facebook-tilapäivityksissä esiintyviä äänne-kirjaintason puhekielisyyksiä.

Verkkokielellä on paljon yhtymäkohtia niin muun kirjoitetun kuin puhutunkin kielen kanssa, mutta sillä on kuitenkin myös omia erityispiirteitään. Verkkokieli on kirjoitettua, mutta se muistuttaa paljon suullista keskustelua ja myös siinä tapahtuu variaatiota eri kontekstien välillä vastaavasti kuin puheessakin. Koska verkkokieli on kirjoitettua, se tulee konkreettisesti tietokoneen tai muun laitteen näytöltä silmien eteen, jolloin siinä esiintyvät puhekielisyydet erottuvat selkeämmin kuin puheessa, ja variaatioon tulee mahdollisesti kiinnitettyä enemmän huomiota. Näyttö ja näppäimistö erottavat verkkokielen merkittävästi etenkin puhutusta kielestä, mistä johtuen verkkokielellä on joitakin ominaispiirteitä, kuten hymiöitä, jotka on kehitetty erityisesti verkkokielen tarpeisiin. Oleellista on huomata, miten verkkokieli eroaa ja mitä yhteistä sillä on muun kirjoitetun ja puhutun kielen kanssa, jotta perinteisten kielimuotojen tutkimusta voidaan hyödyntää myös verkkokielen kohdalla.

1.2 Tutkimuskysymykset ja -tavoitteet

Tutkimukseni tavoitteena on saada selville, millaisia näkemyksiä maallikoilla on verkkokielestä ja siinä esiintyvistä variaatioista. Erityisesti nuorten käyttämän verkkokielen sanotaan saavan runsaasti vaikutteita puhutusta kielestä (Luukka 2010), mistä johtuen tarkastelen pro gradu -työssäni nuorten ajatuksia verkkokielestä. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

- Millaista kieltä internetissä nuorten mukaan käytetään?
- Miten nuoret suhtautuvat verkkokielessä esiintyvään variaatioon ja mitä he uskovat sen kertovan kirjoittajasta?
- Millaista kieltä nuoret itse sanovat käyttävänsä internetissä ja millaisen kuvan he uskovat sen antavan itsestään?

1.3 Työn rakenne

Työni alussa esittelen käyttämiäni tutkimusmenetelmiä sekä kerron aineistosta. Tämän jälkeen esittelen tutkimukseni teoriapohjana toimivia kansanlingvistiikkaa sekä sosiolingvistiikkaa ja kuvailen verkkokieltä lähdekirjallisuuteen tukeutuen. Analyysi jakautuu kahteen osaan, joista ensimmäisessä tarkastelun kohteena ovat nuorten suosimat verkkotekstit ja nuorten yleiset käsitykset siitä, millaista verkkokieli on sekä millaista verkkokieltä nuoret itse sanovat käyttävänsä. Analyysin toisessa osassa tarkastelen nuorten asenteita eri tavoin varioivia verkkotekstejä kohtaan sekä selvitän, millaista variaatiota verkkokielessä nuorten mukaan esiintyy ja mitä tuo variaatio kirjoittajasta ker-

too. Lopuksi vedän vielä yhteen keskeisimmät johtopäätökset ja esitän vastauksia tutkimuskysymyksiini.

2 MENETELMÄT JA AINEISTO

Käytän tutkimuksessani kansanlingvistiikalle perinteistä kyselylomakemenetelmää. Kyselylomakkeet pitävät sisällään niin tekstinäytteitä ja niiden kieleen liittyviä kysymyksiä kuin muitakin kielen variaatiota käsitteleviä kysymyksiä. Kyselyaineisto koostuu 15–19-vuotiaiden nuorten kahden erilliseen kyselyyn antamista vastauksista, joiden pohjalta analysoin nuorten näkemyksiä verkkokielen variaatiosta. Esittelen seuraavaksi tarkemmin käyttämiäni tutkimusmenetelmiä sekä tutkimusaineistoa.

2.1 Kyselylomakemenetelmä

Tarkastelen tutkimuksessani maallikoiden eli tässä tapauksessa nuorten käsityksiä verkkokielessä esiintyvistä variaatiosta. Maallikoilla tarkoitetaan tavallisia kielenkäyttäjiä, jotka eivät ole saaneet lingvististä koulutusta. Yhdistelen tutkimuksessani kahta teoriapohjaa, kansanlingvistiikkaa sekä sosiolingvistiikan alaan kuuluvaa variaationtutkimusta.

Kansanlingvistiikassa aineistoa kerätään maallikoilta esimerkiksi kuuntelutestien, kyselyiden ja haastattelujen avulla (Mielikäinen & Palander 2002: 91). Omassa tutkimuksessani käytän kyselylomakemenetelmää ja lisäksi sovellan kuuntelutestimenetelmää kirjallisessa muodossa. Kielellisten asenteiden tutkimuksessa kyselylomakkeita nimitetään suoriksi menetelmiksi, sillä niiden kautta tutkittavien asenteita selvitetään kysymällä niistä suoraan heiltä itseltään (Kalaja 1999: 49). Tavallisissa kuuntelutesteissä maallikot kuuntelevat lyhyitä ääninäytteitä, joiden perusteella heidän tehtävänä on kertoa kielestä tai puhujasta saamistaan mielikuvista (Mielikäinen & Palander 2002: 88–89). Tässä tutkimuksessa kuuntelutestimenetelmä ei kuitenkaan ole mahdollinen, sillä verkkokieli esiintyy kirjoitetussa muodossa. Koska kielinäytteet ovat kirjallisia, on kielinäytteiden ja niihin liittyvien kysymysten sijoittaminen osaksi kyselylomaketta vaivatonta. Kielinäytteiden ja muiden kysymysten vuorottelu tuo kyselyyn vaihtelua, jolloin vastaaminenkin on toivon mukaan miellyttävämpää, kuin jos kielinäytteet ja muut kysymykset muodostaisivat kaksi erillistä osaa. Kielinäytteet toimivat myös eräänlaisena johdantona muille kysymyksille, joihin vastaajat saavaat virikkeitä luettuaan ensin kielinäytteet ja vastattuaan niitä koskeviin kysymyksiin.

Vaattovaaran (2009: 48) mukaan kyselylomaketutkimus luetaan usein kvantitatiiviseksi menetelmäksi, etenkin, jos vastaajia on satoja. Vaattovaara (2009) on omassa kyselylomakkeessaan hyödyntänyt myös kvalitatiivisesti analysoitavia tehtäviä ja toimin itsekkin tutkimuksessani samoin. Tutkimukseni kyselylomakkeet koostuvat sekä monivalinta- että avoimista kysymyksistä.

Monivalintakysymysten kautta on helppo muodostaa yleiskuva vastaajien ajatuksista, mutta avoimet kysymykset antavat tilaa myös vastaajien omalle pohdinnalle, kun valmiit vaihtoehdot eivät rajoita vastauksia. Näin ollen monivalinta- ja avoimet kysymykset täydentävät toisiaan. Monivalintakysymysten analyysissa lasken kuhunkin vaihtoehtoon annettujen vastausten määrän, minkä avulla voidaan hahmottaa vastaajien yleinen käsitys tarkasteltavasta asiasta. Avointen kysymysten analyysissa sen sijaan kuvailen annettuja vastauksia kvalitatiivisesti, mutta muodostan niistä myös yleisiä linjauksia laskemalla, miten usein tietyt seikat vastauksissa toistuvat. Vastausten kvalitatiivinen kuvailu valaisee yksityiskohtaisemmin niitä yleisiä linjoja, joita laskutoimistusten avulla muodostetaan.

Tutkimukseni pohjautuu kahteen erilliseen kyselyyn, joista ensimmäisen teetätin nuorille maaliskuussa 2015 ja toisen toukokuussa 2015. Ensimmäisen kyselylomakkeen tarkoituksena oli toimia pohjana toisen, varsinaisen kielellisiä asenteita tarkastelevan kyselylomakkeen suunnittelussa.

Ennen kyselylomakkeiden teettämistä kerroin vastaajille lyhyesti itsestäni ja tutkimuksestani. Ohjeistin vastaajina toimivia nuoria myös muodostamaan koodin, jonka avulla ensimmäisen ja toisen kyselyn saman vastaajan vastaukset on mahdollista yhdistää toisiinsa. Koska en halunnut kerätä nuorilta nimitietoja, kehitin vastaajan sisarusten lukumäärästä, etunimen ja sukunimen alkukirjaamista, etunimen kirjainten lukumäärästä sekä sukunimen toisesta kirjaimesta muodostuvan koodin, joka auttaa löytämään saman vastaajan eri kyselyihin antamat vastaukset. Painotin vastaajille, että koodissa kerättyjä tietoja en tulisi käyttämään muihin tarkoituksiin eivätkä ne tulisi näkemään lopullisessa työssäni. Vaikka en tutkimuksessani tarkastelekaan vastauksia yksilötasolla, auttaa koodi kuitenkin tarpeen vaatiessa yhdistämään saman vastaajan ensimmäiseen ja toiseen kyselyyn antamat vastaukset toisiinsa.

Koska en käytä vastaajien muodostamia koodeja tutkimuksessani, olen antanut jokaiselle vastaajalle henkilökohtaisen tunnuksen, jonka avulla voi tunnistaa samalta vastaajalta poimitut esimerkit. Käytän tunnuksena sukupuolta osoittavaa kirjainta m/n sekä järjestysnumeroa. Koska ensimmäiseen kyselyyn vastasi 31 miestä ja 42 naista, ovat käytössä olevat tunnukset m1–m31 sekä n1–n42. Toiseen kyselyyn vastasi 11 sellaista vastaajaa, jotka eivät osallistuneet ensimmäiseen kyselyyn, mistä johtuen toisen kyselyn myötä käyttöön tulivat lisäksi tunnukset m32–m39 sekä n43–n45. Samalla vastaajalla on siis sama tunnus niin ensimmäiseen kuin toiseenkin kyselyyn antamisaan vastausesimerkeissä.

Kyselylomakkeen käyttöön liittyy joitakin ongelmia. Mikäli vastaajalla ei ole selkeää mieltä kysyttyyn asiaan, on parempi, että vastaaja jättää kohdan tyhjäksi, kuin että hän yrittäisi

keksiä väkisin vastauksen, mikä voisi samalla heikentää vastausten luotettavuutta. (Mielikäinen & Palander 2002: 89.) En ohjeistanut vastaajia mitenkään siitä, tuleeko kaikkiin kysymyksiin vastata vai ei. En halunnut painostaa vastaajia keksimään vastauksia, mikäli mitään ei tule mieleen, mutta en kuitenkaan halunnut kannustaa kohtien tyhjäksi jättämiseenkään mainitsemalla siitä. Näin ollen vastaajat saivat itsenäisesti päättää siitä, jättävätkö he jonkin kohdan tyhjäksi vai eivät. Kyselylomakkeiden riskinä kouluympäristössä on puolipakolla vastaamisen lisäksi se, että opiskelijat saattavat epäillä kyselyiden selvittävän heidän osaamistaan, vaikka tarkoituksena olisikin selvittää vain heidän omia näkemyksiään (Mielikäinen & Palander 2002: 89). Pyrin korostamaan, että kyselyssä todellakin on vain vastaajien subjektiivisia mielipiteitä selvittävä kysely, käyttämällä kyselylomakkeissa sanavalintaa *mielestäsi* aina, kun koin sen tarpeelliseksi.

Maallikoiden vastauksissaan käyttämät käsitteet voivat poiketa lingvistien käyttämistä käsitteistä, joten kyselylomakkeiden kieleen ja sanavalintoihin on kiinnitettävä huomiota, ettei synny väärinymmärryksiä tai sekaannuksia (ks. Mielikäinen & Palander 2002: 91). Otin tämän huomioon ja pyrin käyttämään mahdollisimman selkeitä käsitteitä kyselylomakkeita suunnitellessani. Sopivien käsitteiden valinnassa auttoi erityisesti pilottikyselyiden teettäminen, sillä niistä kävi ilmi muutamia hankaluuksia aiheuttavia sanavalintoja.

Seuraavaksi kerron hieman tarkemmin kyselylomakkeiden päämääristä ja rakenteesta. Kyselylomakkeet löytyvät lopusta liitteenä (liite 1 ja liite 2).

2.1.1 Ensimmäinen kyselylomake

Ensimmäisen kyselylomakkeen tarkoituksena on selvittää, mitkä internetsivut ovat suosittuja nuorten keskuudessa ja millaisia verkkotekstejä nuoret lukevat ja kirjoittavat. Ensimmäisessä kyselyssä selvitetään myös, millaista kieltä internetissä vastaajien mukaan käytetään ja millaisena he pitävät omaa verkkokieltään. Annettujen vastausten pohjalta sain arvokasta tietoa toisen kyselylomakkeen suunnittelua varten siitä, millaiset verkkotekstit ovat vastaajien keskuudessa suosittuja sekä miten vastaajilta onnistuu verkkokielen kuvailu.

Aloitin ensimmäisen kyselylomakkeen suunnittelun listaamalla suosittuja internetsivuja kysymykseen 1. Apuna käytin TNS Metrix -palvelua johon kootaan viikoittain Suomen internetsivustojen kävijämäärät. Kaikkia suosittuja internetsivuja en listannut kyselylomakkeeseen, vaan pyrin valitsemaan sellaisia, joiden uskon olevan nuorten suosiossa. TNS Metrix -palvelun lisäksi hyödynsin omia käsityksiäni siitä, millä sivuilla nuoret useimmin vierailevat. Kokosin listaan monipuolisesti erilaisia internetsivuja, jotta vastaajat ymmärsivät, mitä haen. Näin ollen he pystyivät lu-

ettelemaan lomakkeelle myös muita vastaavia käyttämiään internetsivuja, mikäli niitä ei löydy valmiiden vaihtoehtojen joukosta.

Se, mikä määritellään internetsivuksi, ei kuitenkaan ole yksiselitteistä. Nykyään monia internetsivuja tai niiden kaltaisia palveluita on mahdollista käyttää myös puhelimen sovellusten välityksellä, jolloin on epäselvää, onko niissä käytettävä kieli verkkokieltä vai ei. Painotan tutkimuksessani sellaisia internetsivuja ja niissä esiintyviä tekstejä, joiden käyttö on mahdollista myös internetselaimen välityksellä ilman erillistä sovellusta.

Suosittujen internetsivujen lisäksi ensimmäisessä kyselylomakkeessa selvitetään monivalintakysymysten muodossa niitä verkkotekstejä, joita nuoret lukevat ja kirjoittavat internetissä säännöllisesti. Kyselylomakkeessa on valmiiden vaihtoehtojen lisäksi tilaa myös omille vastauksille, jolloin vastaajilla on mahdollisuus kertoa myös muista säännöllisesti lukemistaan tai kirjoittamistaan verkkoteksteistä. Internetissä toisten kirjoittamia verkkotekstejä luetaan tavallisesti useammin, kuin itse kirjoitetaan, minkä vuoksi vastaajia pyydetään listaamaan niitä tekstejä, joita he lukevat vähintään kolme kertaa viikossa tai kirjoittavat itse vähintään kerran viikossa.

Kyselylomakkeessa selvitetään lisäksi, mikä vastaajien mielestä olisi paras nimitys internetissä käytettävälle kielelle. Suurin osa vastaajista pitää *verkkokieltä* sopivimpana vaihtoehtona, joten päädyin itsekin käyttämään sitä pro gradu -työssäni. *Verkkokieli* on ytimekkyydessään tarkoituksenmukainen termi, ja johdonmukaisuuden vuoksi puhun tutkimuksessani myös *verkkoteksteistä*.

Ensimmäisessä kyselylomakkeessa on mukana myös avoimia kysymyksiä, joissa selvitetään yleisellä tasolla, millaista verkkokieli vastaajien mielestä on sekä millaista verkkokieltä he itse käyttävät tai välttävät käyttämästä. Kysymykset ovat melko yleisiä, sillä tarkoituksenani ei ollut vielä ensimmäisessä kyselyssä saada kovinkaan kattavia tai yksityiskohtaisia vastauksia, vaan halusin lähinnä kartoittaa vastaajien kykyä kuvailla kieltä ja vastata kielenkäyttöä koskeviin kysymyksiin. Kielen kuvailu onnistuukin vastaajilta jo ensimmäisessä kyselyssä hyvin, mikä helpotti myös toisen kyselylomakkeen tekemistä.

Kyselyn lopussa vastaajilla on vielä mahdollisuus antaa palautetta kyselylomakkeesta. Moni käyttikin tilaisuuden hyväkseen, ja pääasiassa sain kyselystäni sekä tutkimukseni aiheesta positiivisia kommentteja. Muutamat vastaajat kertovat avointen kysymysten määrän olleen hieman liian suuri, mutta en kuitenkaan usko kyselyn olleen kohtuuttoman työläs, sillä aikaa vastaamiseen kului suunnilleen 10–20 minuuttia.

2.1.2 Toinen kyselylomake

Toisen kyselylomakkeen tarkoituksena on selvittää nuorten asenteita verkkokielessä esiintyvää variaatiota kohtaan. Lisäksi tarkoituksena on selvittää ensimmäistä kyselylomaketta tarkemmin, millaisia näkemyksiä nuorilla on verkkokielestä. Tarkastelun kohteena ovat niin murre, identiteetti kuin verkkokielen variaatio yleisemminkin.

Toinen kyselylomake koostuu kolmesta osasta, joista jokaisessa on oma teemansa: 1. Miten konteksti nuorten mukaan vaikuttaa verkkokielen variaatioon?, 2. Miten nuoret suhtautuvat murteen käyttöön verkkokielessä? ja 3. Mitä verkkokieli kertoo kirjoittajan identiteetistä? Jokaisessa osassa on erilaisia verkkotekstejä, joita vastaajat ensimmäisen kyselyn perusteella internetissä lukevat tai kirjoittavat. Vastaajien tehtävänä on analysoida verkkotekstinäytteiden herättämiä ajatuksia sekä monivalinta- että avointen kysymysten muodossa. Jokaisessa osassa on lisäksi teemaan liittyviä muita avoimia kysymyksiä, joihin vastaamiselle verkkotekstinäytteiden on määrä toimia virikkeenä. Toisessa kyselylomakkeessa avoimet kysymykset ovat ensimmäiseen kyselylomakkeeseen verrattuna yksityiskohtaisempia.

Toisen kyselylomakkeen ensimmäisessä osassa tekstinäytteinä ovat epämuodollista verkkotekstiä edustava Facebook-tilapäivitys sekä muodollista tekstiä edustava sähköpostiviesti, joihin molempiin liittyy omat kysymyksensä. Näiden lisäksi ensimmäisessä osassa kysytään myös sitä, miten konteksti vastaajien mielestä vaikuttaa verkkokielen variaatioon ja ovatko vastaajat huomanneet oman verkkokielenä varioivan kontekstin mukaan.

Toisessa osassa on kaksi Ilta-Sanomien uutiseen kirjoitettua kommenttia, joista ensimmäinen on murteellinen ja toinen kirjakielinen. Tarkoituksena on, että vastaajat vertailevat kahta toisistaan variaatioltaan poikkeavaa kommenttia toisiinsa. Toisen osan lopussa on lisäksi kaksi murteen käyttöön liittyvää avointa kysymystä, joissa selvitetään, mitä murretta vastaajat puhuvat ja käyttävätkö he murretta omassa verkkokielessään.

Kolmannen osan verkkotekstinäytteet ovat Twitteristä poimittuja Twitter-päivityksiä eli twiittejä, joista ensimmäinen on kirjoitettu pääkaupunkiseudun slangilla ja toinen Etelä-Pohjanmaan murteella. Näitä twiittejä vastaajien on määrä verrata toisiinsa, minkä perusteella vastaajat toivottavasti saavat virikettä myös kolmannen osan lopussa oleviin avoimiin kysymyksiin, joissa selvitetään sitä, miten internetiin kirjoitettu kieli vastaajien mukaan vaikuttaa kuvaan kirjoittajasta, sekä sitä, mitä vastaajat uskovat oman verkkokielenä kertovan itsestään.

Kyselyn lopussa on vielä mahdollisuus kertoa muita verkkokieleen liittyviä ajatuksia sekä antaa palautetta. Verkkokieleen liittyvistä ajatuksista kerron lisää analyysiin lomassa, mutta tutki-

musta vastaajat kertovat pitävänsä mielenkiintoisena ja ajankohtaisena. Vastaajat kertovat myös kyselylomakkeen olleen hyvä ja selkeä, vaikkakin osan mielestä kysely oli liian pitkä ja sisälsi liikaa toistoa.

2.2 Aineisto

Keräsin aineiston Teuvan lukion opiskelijoilta sekä Kauhajoen kauppaoppilaitoksen ja ammattikoulun kaksoistutkinto-opiskelijoilta maaliskuussa ja toukokuussa 2015 heidän oppituntiansa aikana. Ensimmäisen kyselylomakkeen täytti 73 nuorta ja toisen 63 nuorta. Vastaajat ovat molemmissa kyselyissä suurimmaksi osaksi samoja, mutta poissaolojen vuoksi ensimmäisen kyselylomakkeen on täyttänyt 21 sellaista nuorta, jotka eivät ole täyttäneet toista kyselylomaketta ja toisen kyselylomakkeen on täyttänyt 11 sellaista nuorta, jotka eivät ole täyttäneet ensimmäistä kyselylomaketta. Kaiken kaikkiaan kyselyihin osallistui siis 84 eri vastaajaa.

Valtaosa vastaajista ilmoittaa kotipaikkakunnakseen joko Teuvan (66 %) tai Kauhajoen (19 %), mutta osa vastaajista (11 %) kulkee koulussa muilta paikkakunnilta tai on kirjoilla muualla, vaikka asuukin opiskelupaikkakunnallaan. Ensimmäisen kyselyn perusteella 79 % vastaajista on asunut koko ikänsä samalla paikkakunnalla, kun taas loput 21 % vastaajista (mukaan luettuna ne vastaajat, jotka asuvat opiskelupaikkakunnallaan, vaikka ovatkin kirjoilla muualla) ovat asuneet yhdellä tai useammalla muullakin paikkakunnalla. Kaikkien vastaajien asuinpaikkakunnat sijoittuvat joko Etelä-Pohjanmaan murrealueelle, hämäläismurteiden murrealueelle tai länsirannikon suomenruotsalaismurteiden alueelle. Suurin osa vastaajista asuu Etelä-Pohjanmaan murrealueella, mikä ilmenee taulukosta 1. Taulukko 1 on tehty niiden asuinpaikkojen mukaan, joilla vastaajat ilmoittavat olevansa kirjoilla.

TAULUKKO 1. Murrealueet, joilla vastaajat asuvat.

Murrealue	Vastaajat (kpl)
Etelä-Pohjanmaan murrealue	69
Hämäläismurteiden alue	2
Suomen ruotsalaismurteiden alue	2

Muut murrealueet, joilla vastaajat ilmoittavat asuneensa elämänsä aikana ovat Keski-Pohjanmaan murrealue ja savolaismurteiden alue. Toisessa kyselylomakkeessa ei enää kysytä aikaisempia asuinpaikkakuntia, vaan ainoastaan nykyistä asuinpaikkakuntaa. Koska toisen kyselylomakkeen

vastaajat ovat suurimmaksi osaksi samat kuin ensimmäisessä, ovat murrealueet, joilla vastaajat tällä hetkellä asuvat, samat kuin ensimmäisen kyselylomakkeen perusteella muodostetussa taulukossa 1.

Koska Teuva ja Kauhajoki kuuluvat Etelä-Pohjanmaan murrealueeseen, tarkoitukseni oli alun perin selvittää, miten paljon vastaajat kokevat Etelä-Pohjanmaan murteen näkyvän omassa verkkokielessään. Koska kaikki vastaajat eivät kuitenkaan ole asuneet koko ikäänsä Etelä-Pohjanmaan murrealueella, päätin selvittää murteen käyttöä internetissä yleisemmällä tasolla kysymällä, mitä murretta vastaajat kokevat puhuvansa ja käyttävätkö he sitä verkkokielessään. Pidin kuitenkin Etelä-Pohjanmaan murteen merkityksen koko ajan mielessäni kyselyitä laatiessani, sillä kaikilla vastaajilla on kuitenkin hieman kosketusta Etelä-Pohjanmaan murteeseen ainakin opiskelupaikkansa kautta, vaikka itse puhuisivatkin pääsääntöisesti jotain toista murretta.

Koska kyselylomakkeet sisältävät paljon avoimia kysymyksiä, ei aineiston määrää voinut kerjyttää kovin suureksi. Avointen kysymysten kautta saa kuitenkin tarkemman kuvan siitä, mitä vastaajat verkkokielestä ajattelevat. Mukana on myös monivalintatehtäviä, sillä muutoin tehtävien läpikäymisestä olisi tullut liian työlästä niin vastaajille kuin itsellenikin. Uskon, että aineisto on kattavampi, kun kyselylomakkeissa on mukana monipuolisesti erilaisia kysymystyyppejä.

3 KANSANLINGVISTINEN OTE VARIAATIONTUTKIMUKSEEN

Teoriapohjana käytän kansanlingvistiikkaa ja variaationtutkimusta. Olen kiinnostunut siitä, millaisena maallikot eli tässä tapauksessa nuoret näkevät verkkokielessä esiintyvän variaation. Seuraavaksi esittelen käyttämiäni teorioita sekä tarkastelen sitä, millaisia tutkimusalueita internet ja verkkokieli ovat.

3.1 Kansanlingvistiikka

Tutkimuksessani selvitän nuorten käsityksiä verkkokielestä ja heidän asenteitaan siinä esiintyvää variaatiota kohtaan. Maallikoiden eli ei-lingvistien kieltä koskevien käsitysten tutkimusta kutsutaan kansanlingvistiikaksi, josta kerron seuraavaksi tarkemmin.

3.1.1 Yleistä

Kansanlingvistiikka syntyi 1980–1990-luvulla ja on saanut vaikutteita niin dialektologiasta kuin sosiolingvistiikastakin. Kansanlingvistiikka on vakiintunut Dennis R. Prestonin työn myötä. Kansanlingvistiikassa selvitetään maallikoiden tietoisuutta kieleen liittyvissä asioissa sekä heidän kielellisiä asenteitaan. (Mielikäinen & Palander 2002: 86, 90.) Lingvistiikassa kielellisiä asenteita on tutkittu erityisesti sosiolingvistiikan saralla (Pälli 1999: 123–124), mutta myös kansanlingvistiikassa (Mielikäinen & Palander 2002: 86). Asennetta pidetään ihmisen sisäisenä tilana, jonka katsotaan syntyneen jonkin ärsykkeen aiheuttamana. Kielellisten asenteiden kohdalla ärsykkeenä toimii kieli: joko puhe tai kirjoitus, johon ihmiset suhtautuvat myönteisesti tai kielteisesti. Kielelliset asenteet voivat kohdistua eri kieliä, mutta myös saman kielen eri varieteetteja kohtaan. Lisäksi ne voivat kohdistua kielenkäyttäjään. Kielelliset asenteet pohjautuvat sosiaalisiin seikkoihin, ja kielenkäyttäjän asemalla on vaikutusta siihen, miten kielen piirteisiin suhtaudutaan. (Kalaja 1999: 46–47.)

3.1.2 Maallikoiden käyttämä metakieli

Mielikäisen ja Palanderin (2002: 91) mukaan kansanlingvistit ovat kokeneet asennetutkimusten ongelmaksi sen, etteivät maallikot käytä metakieltä. Vaikkakaan maallikot eivät ole lingvistejä, he siitä huolimatta puhuvat kieltä koskevista käsityksistään (Niedzielski & Preston 2003: 302).

Niedzielski ja Preston (2003) ovat huomanneet, että vaikka maallikot eivät välttämättä käytäkään samanlaisia käsitteitä ja kuvauksia kielestä kuin lingvistit, voidaan heidänkin kielestä käyttämänsä kieltä pitää metakielenä. Tätä ”kieltä kielestä” he nimittävät termillä *metakieli 1*. (Niedzielski & Preston 2003: 302–307.) Niedzielskin ja Prestonin (2003: 307–314) nimeämä *metakieli 2* sen sijaan pitää sisällään mahdollisesti koko puheyhteisön jakamia olettamuksia kielenkäyttäjistä. Näillä olettamuksilla tarkoitetaan niitä asenteita ja ennakkoluuloja, joita maallikoilla voi olla esimerkiksi jotakin tiettyä murretta puhuvia ihmisiä kohtaan. Tutkimuksessani vastaajat käyttävät vastauksissaan sekä metakieltä 1 että metakieltä 2: suurimmaksi osaksi he kertovat itse kielestä, mutta jonkin verran myös tietynlaista kieltä käyttävistä henkilöistä. Kyseessä on metakieltä, vaikka se muodostuisikin lingvististen käsitteiden sijaan arkisista sanavalinnoista.

Mielikäinen ja Palander (2014: 26–27) puhuvat metakielestä 1 ja metakielestä 2 myös käsittein *ensimmäisen tason metakieli* ja *toisen tason metakieli*. Suomalaisessa kansanlingvistiksessä tutkimuksessa on kiinnitetty huomiota myös muotoon, jonka perusteella metakieli on jaettu 1) jäljittelyyn, 2) terminomaisiin nimityksiin ja 3) sanallisiin kuvailuihin (Mielikäinen & Palander 2014: 26–27, Mielikäinen 2005).

Yksi ero kansanlingvistien ja maallikoiden käyttämässä metakielessä ilmenee tutkimuksessani siinä, kun vastaajat käyttävät lingvistisiä käsitteitä eri tavoin kuin lingvistit itse. Haluan tutkimukseni kannalta tehdä selväksi jaon *internetissä käytettävän kielen*, *puhutun kielen* ja *kirjoitetun kielen* välille, ja tästä syystä käytän näitä termejä myös kyselylomakkeiden kysymyksissä. Kysymyksenasettelusta huolimatta monet vastaajat viittaavat vastauksissaan kirjoitettuun ja puhuttuun kieleen nimityksillä *kirjakieli* ja *puhekieli*. Sellaisissa tapauksissa, joissa vastauksen perusteella on pääteltävissä, että vastaaja viittaa esimerkiksi *puhekielellä* puhuttuun kieleen, käytän analyysissäni eri käsitettä pitääkseni eron näiden välillä selvänä.

3.2 Sosiolingvistiikka ja variaationtutkimus

Maallikoiden kieltä koskevia asenteita tutkivan kansanlingvistiikan lisäksi hyödynnän tutkimuksessani sosiolingvistiikan alaan kuuluvaa variaationtutkimusta, sillä olen kiinnostunut erityisesti siitä, mitä mieltä nuoret ovat verkkokielessä esiintyvistä variaatioista tai kiinnostävätkö he siihen ylipääntään huomiota. Seuraavaksi kerron ensin hieman variaationtutkimuksesta, minkä jälkeen pohdin kirjakielen ja puhekielen välistä suhdetta sekä sitä, miten kielessä esiintyvä variaatio heijastaa identiteettiä.

3.2.1 Yleistä

Sosiolingvistiikka tutkii kielen ja kieliyhteisöjen välisiä suhteita. Sen keskeisenä tavoitteena on etsiä syitä tavallisimmin puhutun kielen vaihtelulle ja muuttumiselle (Nuolijärvi 2000: 14, 16). Omassa tutkimuksessani keskityn puhutun kielen sijaan kirjoitettuun kieleen, joka tosin variaatioltaan muistuttaa toisinaan puhetta. Sosiolingvistiikka syntyi muun muassa William Labovin tekemien havaintojen myötä 1960-luvulla Yhdysvalloissa. Sosiolingvistit havaitsivat, että kielenmuotojen variaatio on ainakin jossain määrin järjestelmällisesti rakentunutta toisin kuin strukturalistit uskoivat. (Nieminen 1999: 1–3.) Labov huomasi, että sosiaaliset taustamuuttujat vaikuttavat järjestelmällisesti kielenpiirteiden variaatioon (Lappalainen 2004: 13). Sosiaaliset taustamuuttujat vaikuttavat siis puhuttuun kieleen, ja käsitykseni mukaan näin tapahtuu myös verkkokielessä. Androutsopoulos (2006: 425) onkin huomannut verkkokielessä käytettyjen piirteiden, kuten hymiöiden, murrepiirteiden ja puhutun kielen ilmentymien viestivän kirjoittajan iästä, sukupuolesta ja asuinalueesta.

Sosiolingvistiseen tutkimukseen kuuluu tavallisesti puhujan taustan huomioiminen, mutta internetissä on mahdollista toimia myös anonyymisti. Jokainen saa itse päättää ne tiedot, jotka itsestään jakaa muiden internetin käyttäjien kanssa. Käyttäjän itsestään jakamien tietojen määrä poikkeaa myös erilaisten internetsivujen välillä. Esimerkiksi Facebookissa käyttäjät normaalisti toimivat omalla nimellään ja käyttäjän profiilista saa usein selville iän ja asuinpaikkakunnan, mutta sen sijaan esimerkiksi Iltasanomat.fi:n uutisiin kirjoitetuissa kommentteissa ainut tieto käyttäjästä on tämän nimimerkki. Ongelmallista on myös se, että internetissä annettujen tietojen oikeellisuutta ei ole aina mahdollista varmistaa. Mediassa on kuultu ikäviäkin tarinoita siitä, miten internetikäyttäjä on antanut itsestään vääriä tietoja ja onnistunut näin huijaamaan toisia. Anonyymius mahdollistaa va-

pauden ilmaista omia mielipiteitään, mutta siihen sisältyy kuitenkin myös riski, että anonyymi käyttäjä loukkaa muita suojautumalla nimettömyyden taakse.

Sosiaalisia taustamuuttujia tarkastelemalla voidaan huomata yhteyksiä tiettyjen ryhmien kielellä esiintyvän variaation välillä. Suomalaisessa sosiolingvistisessä kentässä merkittävä rooli onkin ollut variaation tutkimuksella (Lappalainen 2004: 13), joka selvittää puhutun kielen vaihtelua ja siihen johtavia tekijöitä. Variaatio voi olla joko käyttäjä- tai tilannekohtaista (Mielikäinen & Palander 2014: 45). Käyttäjakohtaisen variaation ilmenemiseen vaikuttavat asuinalue sekä sosiaaliset tekijät, kuten ikä ja sukupuoli. Tilannekohtainen variaatio ilmenee erilaisena eri tilanteissa riippuen keskustelukumppanista sekä aiheen ja ympäristön muodollisuudesta. Internetissä toisistaan muodollisuudeltaan poikkeavina ympäristöinä voidaan pitää esimerkiksi Facebookia ja sähköpostikeskustelua.

Variaation tutkimusta on tehnyt muun muassa Hanna Lappalainen (2004) väitöskirjassaan, jossa hän tarkastelee sosiaalisessa verkostossa esiintyvää variaatiota. Väitöskirjassaan Lappalainen pyrkii haastamaan variaation tutkimukseen liittyviä ongelmia, kuten sen, että yksilöiden kielelliset erot eivät ole päässeet esille tarkasteltaessa sosiaalisten taustamuuttujien mukaan muodostettuja ryhmiä. Lappalainen toteaa, ettei kuitenkaan päässyt tehtävän laajuuden vuoksi paneutumaan yksilölliseen variaatioon niin tarkasti, kuin olisi alun perin halunnut. (Mts. 15, 350–361.)

Nuolijärven (2000) mukaan sosiaalisten verkkojen tutkiminen on valottanut yksilötason variaatiota paremmin, kuin informanttien jakaminen ryhmiin sosiaalisten taustamuuttujien perusteella, vaikkakin sosiaalisten verkkojen tutkimuksessa on omat puutteensa. Ryhmän käsite on joka tapauksessa ongelmallinen, sillä muutama sama taustamuuttuja ei vielä takaa sitä, että ryhmä olisi homogeeninen. (Mts. 22–23.)

Vaikka omassa tutkimuksessani ei ole tarkoituksena paneutua informanttien ryhmäkohtaiseen eikä myöskään yksilölliseen variaatioon, olen hyödyntänyt variaation tutkimusta valitessani erilaisia verkkotekstejä kyselyn toiseen osaan. Tavoitteenani oli valita mahdollisimman erilaisia ja eri tavoin varioivia verkkotekstejä, joiden herättämiä ajatuksia informantteja pyydetään kirjaamaan. Tällä tavoin saan kansanlingvistisen otteen variaation tutkimukseen.

3.2.2 Puhekielen ja kirjakielen väliset suhteet

Karkeasti ottaen voidaan sanoa, että puhekieli on puhuttua ja kirjakieli kirjoitettua kieltä. Puhutulla ja kirjoitetulla kielellä on yleisesti ottaen omat tarkoituksensa ja niitä käytetään erilaisissa tilanteissa. Jako ei kuitenkaan aina ole yksiselitteinen, vaan puhe voi toisinaan saada kirjoitetun kielen

piirteitä ja päinvastoin. (Tiittula 1992: 11–12.) Myöskään Hiidenmaan (2004: 231–232) mukaan kirjoitetun ja puhutun kielen kategorioiden välille ei ole mielekästä tehdä eroa, sillä monet kirjoitetun kielen muodot ovat puheenkaltaisia. Esimerkkinä tästä toimii verkkokieli, joka esiintyy internetissä kirjoitetussa muodossa, mutta se pitää toisinaan sisällään monia puhutulle kielelle ominaisia piirteitä. Ongelmia tuottaa myös puhutun ja kirjoitetun kielen käsittelyyn soveltuvan vakiintuneen käsitteistön puute (Hiidenmaa 2004: 233). Oman haastavuutensa tuo mukanaan lisäksi se, että maallikoiden käyttämä metakieli poikkeaa lingvistien käyttämästä metakielestä, eikä tästä syystä voi aina olla täysin varmoja, mitä maallikkovastaajat kulloinkin käsitteillään tarkoittavat. Tästä syystä johtuen olen pro gradu -työssäni pyrkinyt määrittelemään käyttämäni käsitteet mahdollisimman tarkkaan lähdekirjallisuutta hyödyntäen. Vaikka puhutun ja kirjoitetun kielen välillä ei ole aina selvää eroa, on selkeyden ja johdonmukaisuuden kannalta kuitenkin hyvä määritellä, mitä milläkin termillä pro gradu -työssäni tarkoitan.

Kirjakielen ja puhekielen määrittelyssä hyödynnän Hiidenmaan (2004: 233–234) näkemystä, jonka mukaan kirjakieli on norminmukaista ja kieliopillisesti oikeaa kieltä. Puhekieli taas ei läheskään aina noudata kaikkia kielioppisääntöjä ja voi vaihdella hyvinkin paljon kontekstista ja kielenkäyttäjistä riippuen. Puhekielen ja kirjakielen ohella käytetään myös termiä yleiskieli, jolla voidaan viitata niin puhuttuun kuin kirjoitettuunkin kieleen. Yleiskielellä tarkoitetaan yhtenäistä kieltä, joka perustuu tiettyihin normeihin ja pitää sisällään vain vähän variaatiota (Tiittula 1992: 46).

Puhuttu kieli koostuu äänteiden muodostamista kokonaisuuksista, jotka vastaanotetaan auditiivisesti. Puhuttu kieli voi kuitenkin koostua puhekielisten piirteiden lisäksi myös normitetuista, tavallisesti kirjoitettuun kieleen liitetyistä piirteistä. (Tiittula 1992: 11–12.) Norminmukaista puhekieltä kutsutaan yleispuhekieleksi ja sitä käytetään tavallisesti muodollisissa tilanteissa (Tiittula 1992: 46, 49). Normitettujen kielenmuotojen sijaan puhutussa kielessä esiintyy kuitenkin usein puhekielisiä variantteja (ks. Lehikoinen 1994: 91). Puhutun kielen variaatioon vaikuttaa puhujan sosiaalinen tausta (Tiittula 1992: 47), minkä vuoksi se saattaa olla hyvinkin erilaista puhujasta riippuen. Puhutun kielen variaatio ei kuitenkaan ole pelkästään puhujasta riippuvaista, vaan siihen vaikuttaa myös konteksti.

Puhutusta kielestä poiketen kirjoitettu kieli muodostuu erilaisista kirjoitetuista merkeistä, joita tarkastellaan visuaalisesti. Kuten puhuttu kieli, myös kirjoitettu kieli voi tilanteesta riippuen olla joko enemmän kirjakielistä tai puhekielistä. (Tiittula 1992: 11–12.) Se, miten puhekielisenä lukija tekstiä pitää, riippuu paljolti siitä, mitä murretta hän itse käyttää, eikä tästä syystä ole olemassa ai-noastaan yhdenlaista suhdetta kirjakielen ja puhekielen välillä. Kirjoitettu kieli sisältää kuitenkin sellaisia piirteitä, kuten kirjaimia ja välimerkkejä, jotka ovat tyypillisiä pelkästään kirjoitetulle kie-

lelle. Tästä syystä kirjoitettu kieli ei puhekielisistä varianteista huolimatta ole puhetta, vaan se ainoastaan jäljittelee sitä. (Hiidenmaa 2004: 232–233.) Joskus kirjoitetussa kielessä käytetään puhekieltä, kun halutaan korostaa esimerkiksi puhujan omaa ääntä tai sanoman kepeyttä (Hiidenmaa 2004: 248–249). Puhekieli tuo kirjoitettuun tekstiin omanlaisensa leiman, jota monet kirjoittajat tarpeen mukaan hyödyntävät. Kirjoitetussa muodossa puhekieli voi myös ärsyttää lukijaa ja muun muassa sitä haluan tutkimuksessani tarkastella.

Kuten edellä painotetaan, sosiaaliset taustamuuttujat vaikuttavat kielessä esiintyvään variaatioon, mutta sosiaalisten taustamuuttujien lisäksi myös kontekstilla on keskeinen merkitys kielen variaation kannalta. Kontekstilla tarkoitetaan sitä tilannetta ja ympäristöä, jossa kieltä käytetään. Kirjoitettujen tekstien puhe- tai kirjakielisyyden aste voi vaihdella tilanteesta riippuen (Hiidenmaa 2004: 253). Kieli saattaa varioida esimerkiksi sen mukaan, kenelle teksti on suunnattu ja mitä asiaa se koskee. Halonen (2009: 338–339, 346–348) on tutkinut puhekielisyyksien käyttöä monikielisten koululaisten kirjoitelmissa ja huomannut, että esimerkiksi sähköpostiviestin muodollisuus vaikuttaa kielen variaatioon, vaikkakaan näin ei ole kaikkien vastaajien kohdalla. Mitä muodollisempi kielenkäyttötilanne on, sitä normitetumpaa kieltä käytetään niin puheessa kuin kirjoituksessakin ja sama ilmenee myös verkkokielessä. Puhekielisyydet nousevat esiin erityisesti internetin erilaisilla reaaliaikaisilla viestintäfoorumeilla, joissa ”viestintä mielletään nimenomaan puheeksi ja keskusteluksi” (Halonen 2009: 348).

Tiittulan (1992: 98–99) mukaan puhe kuuluu yksityiseen viestintään, kun taas kirjoitetut tekstit on tavallisesti suunnattu suuremmalle lukijajoukolle, mistä johtuu se, että puhuttu kieli pitää usein sisällään kirjoitettua kieltä enemmän tunnepitoisia elementtejä, kuten hellittelyjä ja kiro sanoja. Puhutussa kielessä tunteita on mahdollista ilmaista myös nonverbaalisesti, kun taas kirjoituksessa mahdollisuudet ilmaista nonverbaaleja keinoja ovat paljon rajoitetummat. (Tiittula 1992: 98–99.) Uskon kuitenkin, että nykyisin uusien sähköisten kielenkäyttöyhteyksien myötä myös kirjoitettu kieli pitää sisällään enemmän tunnetta, kun omien tunteiden ilmaisu onnistuu helposti esimerkiksi erilaisten hymiöiden ja emoji-ien välityksellä. Sähköisessä muodossa tapahtuva kirjoitettu keskustelu voi olla myös hyvinkin yksityistä, etenkin kun kyseessä on kahden tuttavan välinen pikaviestikeskustelu. Pikaviestit on usein osoitettu vain yhdelle vastaanottajalle ja samoin voi olla myös esimerkiksi Facebook-seinälle kirjoitettujen viestien ja keskustelufoorumikommenttien kohdalla, jotka kuitenkin ovat pikaviesteistä poiketen myös muiden käyttäjien nähtävillä. Onkin huomattava, että uusien kielenkäyttöyhteyksien myötä yksityisen ja julkisen välinen raja alkaa häilyä.

3.2.3 Slangin suhde murteeseen

Puhekielellä on kansanlingvistiikassa viitattu melko laajasti erilaisiin kielimuotoihin, kuten yleiseen puhetapaan tai alueelliseen muunnokseen (Mielikäinen & Palander 2014: 41). Puhekieleen kuuluvat oleellisesti myös slangi ja murre. Slangin ja murteen määritelmät eivät kuitenkaan ole maallikoiden keskuudessa täysin selkeitä, eivätkä myöskään lingvistit ole asiasta yksimielisiä (ks. Saanilahti & Nahkola 2000: 111).

Saanilahden ja Nahkolan (2000: 87) mukaan slangi on jonkin puhujaryhmän käyttämä kielimuoto, joka äännerakenteeltaan ja sanastoltaan eroaa muiden puhujien kielestä. Kyseessä ei kuitenkaan ole puhujiensa ainut kielimuoto (Lehikoinen 1994: 91, Saanilahti & Nahkola 2000: 87). Saanilahti ja Nahkola (2000) määrittävät viisi erilaista slangia: Helsingin slangin, yleisslangin, koululais-/nuorisoslangin, sotilasslangin sekä ammatti- ja harrastusalojen slangin. Helsingin slangi jakautuu edelleen kahteen osaan, vanhaan Stadin slangiin sekä uudempaan Helsingin slangiin (Paunonen 2006: 360). Paunonen (2000: 16–17) nimittää uudempaa slangia myös nuorisokieleksi. Slangilla voidaan siis viitata erilaisiin slangeihin riippuen kontekstista, mikä käy ilmi myös tässä tutkimuksessa. Vaikka itse olen käyttänyt toisessa kyselylomakkeessa tekstinäytteiden yhteydessä yleistä käsitettä *slangi*, pyrin analyysissä määrittämään avointen vastausten perusteella, millaista slangia vastaajat kulloinkin tarkoittavat.

Saanilahden ja Nahkolan (2000: 87) mukaan slangia ei voida pitää murteena. Murteella tarkoitetaan alueellisesti esiintyviä kielen muotoja, kun taas esimerkiksi harrastusalojen slangia käytetään ympäri Suomea asuinpaikasta riippumatta. Paunosen (2000: 36) mukaan uusi Helsingin slangi on alkanut levitä myös muualle Suomeen, mutta se kuitenkin edelleen eroaa muissa kaupungeissa käytetyistä slangeista. Itse viittaaan tutkimuksessani uuteen Helsingin slangiin joko *pääkaupunkiseudun slangina* tai *pääkaupunkiseudun kielenä* riippuen siitä, miten spesifiä ilmausta vastaajat vastauksessaan käyttivät. Pääkaupunkiseudulla kasvaneista suurin osa ei pidä kotiseutunsa puhetapaa slangina ollenkaan, vaikka he käyttävätkin slangia apuna puhetapansa määrittelyssä (Vaattovaara & Soininen-Stojanov 2006: 233). Vaattovaaran ja Soininen-Stojanovin (2006: 233) havainnosta poiketen, tutkimuksessani tullaan huomaamaan, että ainakin osa vastaajista määrittelee pääkaupunkiseudulla puhuttavan kielen slangiksi. Pääkaupunkiseudun kielen lisäksi vastaajat pitivät slangina myös internetissä käytettävää omanlaistaan kieltä.

3.2.4 Identiteetti

Puheessa ja kirjoituksessa esiintyvät kielelliset valinnat riippuvat kielenkäyttäjän sosiaalisesta taustasta sekä kontekstista, mutta myös siitä, millaisen kuvan kielenkäyttäjä haluaa itsestään antaa. Kielellisillä valinnoilla yksilö voi heijastaa omaa identiteettiään tai kuulumistaan johonkin tiettyyn ryhmään (Mantila 2004: 323). Etenkin nuoret saattavat käyttää kieltä juuri identiteetin rakentamiseen, sillä heidän ikäänsä kuuluu oman identiteetin kehittäminen (Halonen 2009: 348–349). Internetissä, jossa voi esiintyä myös kasvottomana, kielellä on keskeinen merkitys sen suhteen, millainen mielikuva kielenkäyttäjistä muodostuu muille. Identiteetin merkitys verkkokielen rakentumisen kannalta onkin herättänyt tutkijoissa kasvavaa kiinnostusta (ks. esim. Tamburrini, Cinnirella, Jansen & Bryden 2015: 85).

Stuart Hall (2002) murtaa yleisen käsityksen pysyvästä identiteetistä todetessaan, että identiteetit eivät ole yhtenäisiä tai muuttumattomia. Sen sijaan identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa erilaisten diskurssien välillä. (Hall 2002: 249–251.) Ihmiset käyttävät näitä erilaisia diskursseja määritellessään kuulumisensa johonkin ryhmään (Mantila 2004: 324). Ryhmään kuulumisessa oleellista on myös eron käsite eli se, mitä suljetaan ryhmän ulkopuolelle (ks. Hall 2002: 251–252). Näin ollen ymmärrän identiteetin muuttuvaksi kokonaisuudeksi erilaisia rakennuspalikoita, joiden kautta ihminen osoittaa kuulumisensa johonkin ryhmään tilanteen mukaan. Muiden identiteetin rakennuspalikoiden, kuten esimerkiksi vaatetuksesta muodostuvan ulkoisen olemuksen, ohella myös kieli on oma rakennuspalikkansa, joka vaikuttaa siihen kuvaan, jonka kirjoittajasta saa. Koska internetissä on mahdollista keskustella näyttämättä ulkoista olemustaan, verkkoteksteissä identiteetti näkyy niinä kielellisinä valintoina, joita kirjoittaja on kirjoittaessaan tehnyt. Koska identiteetti on muuttuva, on mahdollista ja jopa oletuksenmukaista, että erilaisia verkkotekstejä kirjoittaessaan internetin käyttäjät muuttavat kieltään sen mukaan, millaista identiteettiä ja millaiseen ryhmään kuulumista he kulloinkin haluavat osoittaa. Mantilan (2004: 323) mukaan suomenpuhujat tunnistavat niin yleiskieleen kuin puhekieleenkin kuuluvia piirteitä, jolloin he voivat koostaa puheensa erilahtoisista piirteistä. Tämä voi tapahtua tietoisesti tai tiedostamatta, mutta uskon, että verkkokielessä kielenpiirteisiin kiinnitetään jopa hieman enemmän huomiota kuin puheessa, sillä tietokoneen tai muun laitteen näyttö tuo tekstin konkreettisesti kirjoittajan silmien eteen. Myös lukija voi tehdä päätelmiä kirjoittajasta tämän kirjoittamien verkkotekstien perusteella, jolloin lukija voi edelleen muokata omaa kieltään vastaamaan keskustelukumppaninsa kieltä osoittaakseen kuulumista samaan ryhmään. Tamburrini ym. (2015: 87) ovat tutkimuksessaan Twitter-käyttäjien sanan-

käytön vaihtelusta huomanneet, että ihmiset muuttavat omaa kieltään vastaamaan sitä identiteettiä, jota he, joko tietoisesti tai tiedostamattaan, huomaavat keskustelukumppaninsa edustavan.

Kaikki kielenpiirteet eivät kuitenkaan ole yhtä korkeasti arvostettuja kuin toiset. Eri kielenpiirteillä on erilainen sosiaalinen leima (Mantila 2004: 325), joka myös vaikuttaa osaltaan tiettyjen varianttien ilmenemiseen kielessä. Mantila (2004: 325–329) jakaa suomen puhekielen piirteet viiteen ryhmään niiden sosiaalisen leimautumisen perusteella: 1) yleiskielisiin ja neutraaleihin, 2) maantieteellisesti laaja-alaisiin, 3) yleistyviin, 4) leimallisiin maakunnittaisiin ja 5) suppealla alueella esiintyviin, mutta yleistyviin puhekielen piirteisiin. Näiden puhekielen piirteiden Mantila katsoo kuuluvan osaksi erilaisia identiteettejä, joista hän muodostaa osittain hypoteettisen asetelman, johon kuuluvat 1) neutraali, 2) kielteinen, maalainen ja maskuliininen, 3) kaupunkilainen, nuori ja feminiininen, 4) korrekti ja koulutettu sekä 5) myönteinen, maalainen ja moderni identiteetti. Nämä diskursiiviset identiteetit kuitenkin limittyvät keskenään, ja ne myös muuttuvat koko ajan. (Mantila 2004: 329–330.)

Koska identiteetit ovat diskursiivisia, ihminen voi edustaa haluamaansa identiteettiä kontekstista riippuen. Internetin eri keskusteluympäristöissä käytetään erilaista kieltä, mutta samassa keskusteluympäristössä eri käyttäjien välinen kieli on tavallisesti melko yhdenmukaista, millä vahvistetaan käyttäjien välistä me-henkeä (Luukka 2010). Siirtyessään keskusteluympäristöstä toiseen, ihminen voi kieltään muuttamalla osoittaa kuulumistaan vuorostaan johonkin toiseen ryhmään. Keskustelijoiden välinen yhdenmukainen kieli toimii osaltaan identiteetin rakentajana ja sillä he myös osoittavat muille olevansa osa määrättyä ryhmää.

3.3 Verkkokieli ja verkkotekstit

Vaikka verkkokielen variaatiolla voi tuoda esille omaa identiteettiään, on internetiin vakiintunut kuitenkin myös yleinen tapa käyttää kieltä, mihin lukeutuu verkkokielelle tyypillisiä ominaispiirteitä. Verkkokielestä on tullut merkittävä osa elämäämme. Bartonin & Leen (2013: 15–16) mukaan internetillä on ollut keskeinen merkitys kielenkäytön muuttumisen kannalta ja he listaavat kymmenen syytä, joiden vuoksi kielen ymmärtäminen vaatii verkkomaailman tutkimusta. Näistä syistä oman tutkimukseni kannalta merkityksellisiä ovat lisääntynyt tekstivälitteisyys, jossa internetillä on keskeinen rooli, sekä kielellisten keinojen vaikutus identiteetin muotoutumiseen verkkomaailmassa (ks. Barton & Lee 2013: 15). Vaikka Barton ja Lee (2013) keskittyvätkin teoksessaan monikieliseen viestintään, on heidän ajatuksensa kuitenkin sovellettavissa myös saman kielen eri varieteettien tutkimukseen.

Teknologia on tärkeä osa nykypäivää, mutta se ei vielä itsessään riitä vaikuttamaan esimerkiksi siihen, että käsinkirjoitettu kirjeenvaihto työpaikoilla on vaihtunut suurimmilta osin sähköpostiviestinnäksi. Kyse on enemmänkin siitä, miten ihmiset hyödyntävät uutta teknologiaa omien tarpeidensa mukaan. Teknologiaa hyödynnetään kommunikaatiossa, ja siinä kielellä on keskeinen merkitys. (Barton & Lee 2013: 2–3.)

Verkkokieltä ja sen variaatiota on tutkittu hyödyntämällä normaalia puhutun ja kirjoitetun kielen tutkimusta. Nuolijärvi (2000: 32) nimittää verkkokielen variaation tutkimusta virtuaalisosiolingvistiikaksi. Virtuaalisosiolingvistiikassa ollaan edelleen kiinnostuneita variaation esiintymisestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä samoin kuin perinteisessä sosiolingvistiikassakin, mutta verkkotekstien tutkiminen tuo kuitenkin mukanaan uusia tehtäviä (Nuolijärvi 2000: 32). Seuraavaksi käsittelen sitä, miten verkkokieli eroaa muusta kirjoitetusta tai puhutusta kielestä, ja mitä yhteistä näillä kolmella kielimuodolla on. Lisäksi tarkastelen sellaisia piirteitä, jotka ovat ominaisia erityisesti verkkokielelle.

3.3.1 Millaista kieltä internetissä käytetään?

Sähköisten kielenkäyttöympäristöjen myötä on kehittynyt oma kielensä, joka ei ole varsinaisesti kirjakieltä, mutta ei täysin puhekielistäkään. Keskustelu on kirjoitettua, mutta se kuitenkin muistuttaa paljon puhuttua kieltä. (Vauras 2008: 210.) Tämän kielimuodon tuoreudesta kertoo se, että sille ei ole vielä vakiintunutta nimitystä. Tätä puhekielen ja kirjakielen välimuotoa on kutsuttu muun muassa verkkosuomeksi (Vauras 2008: 210), arkikirjoitukseksi (Kotilainen 2007: 5), virtuaalipuheeksi (Nuolijärvi 2000: 32) ja kirjoitetuksi keskusteluksi (Heimala-Lindqvist 2010: 1). Kuten aikaisemmin totesin, päädyin ensimmäisestä kyselystä saamien tulosten perusteella käyttämään tutkimuksessani internetissä käytettävälle kielelle nimitystä *verkkokieli*. Sen lisäksi, että verkkokieli saa eniten kannatusta vastaajien keskuudessa, se on myös lyhyt, ytimekäs ja kuvaava nimitys internetissä käytettävälle kielelle.

Crystal (2001: 17–18) nimittää internetissä käytettävää kieltä termillä *Netspeak*, joka on vapaasti suomennettuna verkkopuhe. Kyseisen nimityksen käyttöä Crystal perustelee sillä, että se on lyhyt ja käytännöllinen. Vaikka termi sisältääkin käsitteen *puhe*, se kattaa silti myös kirjoitetun kielen ja sen vastaanottamisen eli lukemisen. (Crystal 2001: 17–18.) Verkkokieltä voidaan siis pitää kirjoituksen lisäksi myös puheena, ja usein sanotaankin, että internetissä keskustellaan tai puhutaan. Verkkokielen käyttäjää voidaan nimittää niin puhujaksi, kirjoittajaksi kuin keskustelijaksikin riippuen siitä ympäristöstä, jossa kommunikointi tapahtuu.

Internetissä käytettävää kieltä voisi mielestäni pitää omanlaisenaan slangina, sillä siihen kuuluu oleellisesti erilaisia sanoja, sanontoja ja lyhenteitä, joita ei muualla käytetä. Verkkokieli ei kuitenkaan ole aina samanlaista, vaan se muodostuu tilanteen, keskustelukumppaneiden ja keskusteluaiheen vuorovaikutuksessa samoin kuin kasvokkaisessakin keskustelussa (Nuolijärvi 2000: 33). Tästä johtuen internetissä voi nähdä esiintyvän monia erilaisia slangeja, joita käytetään erilaisissa ympäristöissä vastaavasti kuin eri harrastusalojenkin slangeja.

Kuten puhuttukin kieli tavallisesti on, myös verkkokieli on yleensä melko vapaata. Normitehty kirjakielen oikeinkirjoitussäännöt eivät päde verkkokielessä, vaan tärkeää on vaivattomuus ja viestin ymmärrettävyys (Vauras 2008: 211). Ei ole niinkään olennaista, kirjoittaako puhekielisesti vai kirjakielisesti, kunhan teksti on helposti muodostettavissa ja tulkittavissa. Erilaisissa yhteyksissä tosin käytetään erilaista kieltä: kirjakielisyys kuuluu virallisiin yhteyksiin ja puhekielisyys taas epävirallisiin yhteyksiin (ks. lukua 3.2.2). Luukka (2010) on huomannut, että sähköpostiviestien yleistymisen myötä tuttavallisten muotojen ja huolittelemattoman tyylin on ajateltu lisääntyvän kirjoitustussa kielessä. Luukan mukaan sähköposti mahdollistaa valinnanvapauden: kirjoittaja voi valita viestinsä muodollisuuden tason sekä tekstissä esiintyvien puhe- ja kirjakielisyysien määrän. (Luukka 2010.)

Nuolijärven (2000) mukaan arvostetuimpana kielimuotona eli prestiisikielenä on variaationtutkimuksessa tavallisesti totuttu pitämään vain yhtä kielimuotoa. Nuolijärvi kuitenkin sanoo, että ennemminkin voisi ajatella prestiisikielen vaihtelevan tilanteen mukaan. (Nuolijärvi 2000: 21–22.) Uskon prestiisikielen vaihtelevan internetissäkin sen mukaan, millainen kielenkäytön ympäristö on kyseessä. Keskusteluympäristö ja keskustelijoiden väliset suhteet luonnollisesti vaikuttavat siihen, millaista kieltä pidetään tilanteessa sopivimpana. Työnantajan ja työntekijän välinen sähköpostikeskustelu on tavallisesti melko muodollista ja kirjakielistä. Sen sijaan esimerkiksi läheiselle ystävälle lähetetty kirjakielinen Facebook-viesti saattaa herättää vastaanottajassa kummastusta, mikäli tavallisesti on totuttu tuttavallisempaan ajatustenvaihtoon. Sitä, miten internetkäyttäjien tulisi kirjoittaa erilaisissa keskusteluympäristöissä, määrittävät lukuiset säännöt ja normit (Crystal 2001: 68). Säännöt ja normit voivat käydä ilmi sivustolta, mutta ne voivat olla myös kirjoittamattomia, jolloin vain vakituiset käyttäjät tunnistavat ne. Sääntöjen noudattamatta jättämisen myötä keskustelija voidaan sulkea muun keskustelijajoukon ulkopuolelle. (Crystal 2001: 68.) Tiettyyn ympäristöön kuuluvan prestiisikielen käyttäminen kertoo jälleen jotain siitä, mihin ryhmään kirjoittaja kokee kuuluvansa ja miten hän sen kautta rakentaa omaa identiteettiään.

Internetissä käytettävään kieleen vaikuttaa lisäksi median laatu. Internet on elektroninen ja interaktiivinen keskusteluympäristö ja viestin lähettäjällä on näppäimistössään joukko merkkejä,

joiden puitteissa hänen on ilmaistava asiansa. Viestin vastaanottamiseen sen sijaan vaikuttaa näyttö, jolta vastaanottaja viestiä tarkastelee. (Crystal 2001: 24.) Näppäimistö siis omalla tavallaan luo mahdollisuuksia ja samalla myös rajoittaa verkkokieleen käyttöä esimerkiksi siten, että tunteiden ja äänenpainojen ilmaiseminen ei onnistu vastaavasti kuin puheessa, vaan niiden ilmaisemisessa käytetään muun muassa hymiöitä ja isoja kirjaimia.

3.3.2 Mielialan ilmaiseminen verkkokielessä

Puhekieltä käytetään normaalisti kasvojen käytävissä keskusteluissa, joissa on mahdollista käyttää verbaalisen viestinnän tukena tai korvaajana myös nonverbaalista viestintää, kuten eleitä ja ilmeitä (Tiittula 1992: 38–39, 42). Verkkokielessä nonverbaalista viestintää korvataan tunneikoneiden eli hymiöiden käytöllä. Kasvojen tapahtuvassa keskustelutilanteessa nonverbaalinen viestintä tapahtuu osittain tiedostamatta, jolloin puhuja saattaa paljastaa tahattomastikin jotain tuntemuksistaan. (Vauras 2008: 213–214.) Verkkokieleen hymiöt valitaan kuitenkin tietoisesti, jolloin lukija tavallisesti luottaa kirjoittajan paljastamaan osaan viestistä, vaikka kirjoittaja mahdollisesti jättäisikin joitakin tunteitaan tietoisesti ilmaisematta. Hymiöillä on keskeinen tehtävä tekstin merkityksen kannalta (Vauras 2008: 216). Sama asia voidaan tulkita monella eri tavalla sen mukaan, mitä hymiötä kulloinkin käytetään. Hymiöt ovat osoittautuneet merkitykselliseksi osaksi etenkin synkronisia verkkokeskusteluja, sillä toisin kuin muussa kirjoitetussa kielessä, nopea-tempoisessa verkkokielessä kirjoittajalla ei ole aina aikaa hioa sanavalintojaan vastaamaan tunnetilaansa (Vauras 2008: 214).

Synkroniseen verkkokeskusteluun hymiöt sopivat, sillä niiden luominen on vaivatonta ja helppoa. Hymiöt kuvaavat kirjoittajan kasvojen ilmeitä ja ne muodostetaan näppäimistön merkkejä yhdistelemällä (Crystal 2001: 36). Jokaisella kirjoittajalla on mahdollisuus luoda myös spontaanisti uusia hymiöitä, joita vastaanottajakin pystyy tulkitsemaan kontekstin mukaan (Vauras 2008: 211, 215–216). Hymiöitä näkyy käytettävän myös asynkronisissa verkkokeskusteluissa, joskin niissä on enemmän aikaa panostaa myös tekstin kirjoitusasuun (ks. Vauras 2008: 214).

Hymiöiden ohella puhutaan myös emojiesta, jotka myöskin ilmaisevat tunnetilaa. Hymiöistä poiketen, ne eivät muodostu näppäimistön merkistä, vaan ne ovat pieniä kuvia esimerkiksi kasvoista, eläimistä tai ajoneuvoista. Vaikkakaan emojiien muodostaminen itse ei onnistu vastaavasti kuin hymiöiden kohdalla, ne kuitenkin tuovat mukanaan laajan repertuaarin käyttää erilaisia kuvia kirjoitetun viestin tukena.

Hymiöiden ja niitä muistuttavien emojiiden lisäksi verkkokielessä käytetään myös muita keinoja ilmaisemaan nonverbaalisia viestejä sekä kielen prosodisia ominaisuuksia. Tällaisia keinoja ovat esimerkiksi isot kirjaimet, vokaalien venytykset ja interjektiot (Luukka 2010). Erilaisilla muusta kirjoituksesta poikkeavilla piirteillä voidaan ilmaista puheessa esiintyviä prosodisia piirteitä, kuten intonaatiota, rytmiä ja äänensävyä (ks. Crystal 2001: 34–35).

4 ENSIMMÄISEN KYSELYN TULOKSIA: VERKKOTEKSTIT JA VERKKOKIELI

Ensimmäisen kyselyn tarkoitus oli toimia ohjenuorana toisen, varsinaisen asennekyselyn suunnittelussa. Ensimmäisestä kyselystä selviää, millaisilla internetsivuilla nuoret käyvät ja millaisia tekstejä he siellä lukevat tai kirjoittavat. Lisäksi keräsin ensimmäisellä kyselyllä alustavaa kartoitusta siitä, miten kielen kuvailu onnistuu vastaajilta. Huomasin, että kyselyyn vastanneet nuoret vaikuttavat olevan tietoisia siitä, millaista kieltä internetissä käytetään yleisesti ja millaista kieltä he itse siellä käyttävät. Koska käytin ensimmäistä kyselyä pohjana toisen kyselyn suunnittelulle, tuon jo ensimmäistä kyselyä käsittelevässä luvussa esiin muutamia seikkoja, jotka vaikuttivat toisen kyselyn muotoutumiseen.

Kyselyyn annettujen vastausten perusteella olen laskenut, mitkä internetsivut ja verkkotekstit ovat vastaajien keskuudessa suosituimpia ja erittelen niitä ensin analyysissa. Sen jälkeen siirryn analysoimaan, millaisena nuoret verkkokieltä pitävät. Kerron pääasiassa sanallisesti, miten nuoret verkkokieltä kuvailevat, mutta olen kuitenkin myös laskenut, miten monta kertaa tietyt seikat kuvauksissa esiintyvät. Näin ollen syntyy tarkempi kuva siitä, millaisena vastaajat verkkokieltä pitävät, ja selviää, mitkä asiat toistuvat heidän kuvatessaan verkkokieltä.

4.1 Suosituimmat internetsivut ja verkkotekstit

Koska tarkoituksena ei ole selvittää nuorten keskuudessa suosituimpia internetsivuja muuten kuin vain toisen kyselyn kannalta, en tee internetsivustoista kaiken kattavaa listausta, vaan keskityn ainoastaan vastaajien keskuudessa suosituimpiin sivustoihin. Päädyin vetämään rajan suosituimpien internetsivujen kohdalla niin, että otan tutkimuksessani huomioon sellaiset internetsivut, joita vähintään kymmenen vastaajista on ilmoittanut käyttävänsä vähintään kolme kertaa viikossa. Näin ollen vastaajien keskuudessa suosituimpia sivuja on seitsemän. Suosituimmat internetsivut sekä niitä käyttävien vastaajien määrä näkyy taulukosta 2. Prosenttiluvut on laskettu ensimmäiseen kyselyyn vastanneiden kokonaismäärän (73 vastaajaa) perusteella.

TAULUKKO 2. Suosituimmat internetsivut.

Internetsivu	Vastaajat (kpl) 73:sta vastaajasta	Vastaajat (%) 73:sta vastaajasta
YouTube	70	96 %
Facebook	65	89 %
Ilta-Sanomat	39	53 %
Iltalehti	31	42 %
Ask	25	34 %
Mtv	11	15 %
Twitter	10	14 %

Kuten taulukosta 2 voi huomata, selkeästi suosituimmat internetsivut ovat videopalvelu YouTube ja yhteisöpalvelu Facebook. Muita suosittuja internetsivuja ovat verkkopalvelut Iltalehti, Ilta-Sanomat ja Mtv, yhteisöpalvelu Ask.fm sekä yhteisö- ja mikroblogipalvelu Twitter. Suomalaisten suosimia internetsivuja listaa Alexa.com, jonka mukaan kuluneen kuukauden aikana (viitattu 8.11.2015) taulukon 2 internetsivuista Facebook (3.), YouTube (4.), Iltalehti (5.), Ilta-Sanomat (9.), Twitter (12.) ja Mtv (17.) kuuluvat 20 suosituimman internetsivun joukkoon. Mukana Alexa.com-sivuston listauksessa on kuitenkin myös sellaisia internetsivuja, jotka eivät omassa tutkimuksessani ole oleellisia, kuten ensimmäisellä sijalla oleva hakukone Google.

Vastaajien eniten lukemat ja kirjoittamat verkkotekstit käyvät ilmi taulukoista 3 ja 4. Suurin osa teksteistä on sellaisia, joita esiintyy taulukossa 2 olevilla internetsivuilla.

Taulukossa 3 näkyvät kahdeksan verkkotekstiä vastaajat ovat annettujen vaihtoehtojen joukosta valinneet sellaisiksi, joita he lukevat vähintään kolme kertaa viikossa. Kyselyn valossa luetuimpia näyttävät olevan Facebook-tilapäivitykset sekä kuviin kirjoitetut kommentit, joita niitäkin esiintyy paljon Facebookissa. Myös muunlaisten kommenttien lukeminen on vastaajien suosiossa sekä lisäksi pikaviestit, sähköpostit ja twiitit.

TAULUKKO 3. Verkkotekstit, joita vastaajat lukevat vähintään kolme kertaa viikossa.

Verkkoteksti	Vastaajat (kpl) 73:sta vastaajasta	Vastaajat (%) 73:sta vastaajasta
Facebook-tilapäivitykset	55	75 %
Kuvakommentit	54	74 %
Pikaviestit	44	60 %
Videokommentit	42	58 %
Sähköpostit	40	55 %
Uutiskommentit	38	52 %
Foorumikommentit	21	29 %
Twiiitit	10	14 %

Kolme taulukosta 3 löytyvää verkkotekstiä löytyy myös taulukosta 4, jossa on listattuna tekstit, joita vastaajat kirjoittavat itse vähintään kerran viikossa. Nämä ovat pikaviestit, kuvakommentit sekä sähköpostit. Verkkotekstien määrä on pienempi taulukossa 4 kuin taulukossa 3, mistä voidaan päätellä, että vastaajat lukevat verkkotekstejä selvästi useammin kuin niitä itse kirjoittavat.

TAULUKKO 4. Verkkotekstit, joita vastaajat kirjoittavat vähintään kerran viikossa.

Verkkoteksti	Vastaajat (kpl) 73:sta vastaajasta	Vastaajat (%) 73:sta vastaajasta
Pikaviestit	47	64 %
Kuvakommentit	17	23 %
Sähköpostit	10	14 %

Myös Luukka, Pöyhönen, Huhta, Taalas, Tarnanen ja Keränen (2008: 15–16) ovat tarkastelleet, millaisia tekstejä nuoret koulussa ja vapaa-ajallaan kohtaavat. Luukka ym. (2008: 189–195) ovat selvittäneet, miten usein nuoret vapaa-ajallaan lukevat tai kirjoittavat tiettyjä henkilökohtaisia viestejä, joista sähköpostit ja foorumikommentit nousevat esiin myös omassa aineistossani. Taulukossa 3 esiintyvät luvut nuorten sähköpostien ja foorumikommenttien lukemisesta eivät poikkea suuresti Luukan ym. (2008: 190) esittämistä luvuista, joiden mukaan vapaa-ajallaan 47 % tytöistä ja 32 % pojista lukee usein sähköposteja ja 26 % tytöistä ja 27 % pojista lukee usein foorumikommentteja. Sähköpostien kirjoittamisessa tutkimukseni nuoret eivät ole yhtä aktiivisia, sillä Luukan ym. (2008: 193) mukaan tytöistä 39 % ja pojista 21 % kirjoittaa sähköposteja usein.

Jokainen vastaajista ilmoittaa lukevansa vähintään yhdenlaisia verkkotekstejä kolme kertaa viikossa. Kuitenkin 13 vastaajista on jättänyt kohdan, jossa selvitetään millaisia verkkotekstejä vastaajat itse kirjoittavat, kokonaan tyhjäksi eli he joko kirjoittavat verkkotekstejä itse harvemmin

kuin kerran viikossa tai eivät ollenkaan. Muutamat vastaajat ovat myös avointen kysymysten vastauksissaan sanoneet, etteivät juurikaan kirjoita internetissä.

Suosituimpien internetsivujen ja verkkotekstien perusteella valitsin tekstinäytteet toiseen kyselyyn, jossa selvitetään, miten nuoret suhtautuvat suosituissa verkkoteksteissä esiintyvään variaatioon. Käytin harkintaa siinä, millaisia tekstejä valitsen, sillä halusin ottaa kyselyyn mahdollisimman autenttisia tekstejä. Selkein tekstivalinta toiseen kyselyyn oli jonkinlainen kommentti, sillä se osoittautui erilaisissa muodoissaan melko tutuksi verkkotekstiksi vastaajille. Vaikka YuoTube- ja muihin videoihin kirjoitetut kommentit ovat vastaajien keskuudessa uutisiin kirjoitettuja kommentteja suositumpia, päädyin kuitenkin valitsemaan toiseen kyselyyn uutiseen kirjoitettuja kommentteja. Perustelen valintani sillä, että esimerkiksi YouTubessa videoita kommentoidaan usein myös englanniksi, kun taas vastaajien keskuudessa suosituimmissa uutispalveluissa, Ilta-Sanomissa ja Iltalehdessä, kommentointi tapahtuu lähes kokonaan suomeksi. Valitsin käyttämäni kommentit Ilta-Sanomien sivuilta, sillä siellä kommentointi tapahtuu nimimerkillä, toisin kuin Iltalehden sivuilla, jossa kommentoidaan Facebook-tunnuksella, minkä vuoksi olisin tarvinnut luvan voidakseni käyttää kommentteja tutkimuksessani. Kommenttien lisäksi valitsin toiseen kyselyyn sähköpostin, sillä se esiintyy sekä taulukossa 3 että taulukossa 4. Koska tutkimukseni kohteena ovat sellaiset viestit, joita kuka tahansa voisi kirjoittaa, en halunnut käyttää esimerkiksi mainossähköposteja, joissa kielen on kiinnitetty eri tavalla huomiota kuin silloin, jos yksityishenkilö olisi ne kirjoittanut. Päädyinkin valitsemaan autenttisen sähköpostin, johon tein ainoastaan pieniä muutoksia. Suosituimpien internetsivustojen listalta löytyy myös Facebook ja Twitter, joten päädyin käyttämään toisessa kyselyssä myös Facebook-tilapäivityksiä ja twiittejä. Nämä molemmat verkkotekstityypit löytyvät myös luetuimpien tekstien listalta. Twiitit tuovat kyselyyn mukanaan myös hashtagit, jotka ovat nykyään tärkeä osa verkkokirjoittamista. Hashtageissa #-merkin yhteydessä oleva sana, lyhenne tms. muodostaa hyperlinkin, jonka kautta on mahdollista etsiä aiheeseen liittyvää sisältöä (Scott 2015: 12).

Kaikkia vastaajien suosimia verkkotekstejä en kuitenkaan voinut valita toiseen kyselyyn, sillä esimerkiksi synkroniset pikaviestit eivät paperille kirjoitettuna juurikaan onnistu imitoimaan aitoa tilannetta. Tästä syystä valitsin ainoastaan asynkronisia viestejä, joiden lukeminen ja tuottaminen ei normaalissa tilanteessa tapahdu tavallisesti yhtä nopeasti kuin pikaviestien kohdalla.

4.2 Nimitys internetissä käytettävälle kielelle

Kuten luvussa 3.3.1 todetaan, internetissä käytettävälle kielelle ei ole vakiintunut yhtä yleistä nimitystä. En halunnut luottaa pelkästään omaan intuitiooni siitä, mikä nimityksistä olisi paras, joten kysyin mielipidettä myös kyselyn vastaajilta. Kyselyssä vastaajille on annettu seitsemän valmista vaihtoehtoa ja mahdollisuus keksiä myös itse jokin muu nimitys. Valmiiksi vaihtoehtoisiksi valitsin teoriakirjallisuudessa käytettyjä nimityksiä sekä sellaisia, joita itselleni tuli mieleen.

Yhteensä vastauksia internetissä käytettävän kielen nimitystä selvittävään kysymykseen kertyi 74, koska yksi vastaajista on jättänyt kohdan tyhjäksi ja kaksi vastaajista on valinnut kaksi vaihtoehtoa. Tästä syystä taulukossa 5 annetut prosenttiluvut on laskettu 74 vastauksen perusteella. Taulukosta 5 näkyvät kaikki ne nimivaihtoehdot, jotka useampi kuin yksi vastaaja on valinnut. Sopivan nimityksen valinta ei selvästikään tuottanut vastaajille vaikeutta, sillä vastaajien mielipiteet ovat melko yksimielisiä.

TAULUKKO 5. Nimitys internetissä käytettävälle kielelle.

Nimitys	Vastaukset (kpl)	Vastaukset (%) 74:stä vastauksesta
Verkkokieli	36	49 %
Internetkieli	22	30 %
Arkikirjoitus	4	5 %
Verkkopuhe	3	4 %
Nettikieli	3	4 %

49 % vastaajista valitsi sopivaksi nimitykseksi *verkkokielen* ja 30 % *internetkielen*. Kuten edellä käy ilmi, käytän myös itse nimitystä *verkkokieli* tutkimuksessani, sillä se sai selvästi eniten kannatusta vastaajien keskuudessa. Valitsin nimityksen myös siitä syystä, että se on kuvaava ja mielestäni se on *internetkieltä* ytimekkäämpi. Mielestäni on hyvä ajatus käyttää maallikoiden keskuudessa suosituinta nimitystä internetissä käytettävälle kielelle, sillä heidän käsityksensä parhaasta vaihtoehdosta heijastaa mahdollisesti myös sitä, mitä nimitystä maallikot normaalisti käyttäisivät.

Vastaajien itse keksimistä nimityksistä suosituin on *nettikieli*, joka mielestäni voisi olla varsin toimiva nimitys käytettäväksi puhekielessä. *Nettikieli* onkin ainoa itse keksitty vaihtoehto, joka keräsi useamman kuin yhden äänen, ja uskon, että mikäli *nettikieli* olisi ollut myös valmiiden vaihtoehtojen joukossa, se olisi saattanut kerätä enemmänkin kannatusta.

4.3 Verkkokielen kuvailua

Ensimmäisen kyselylomakkeen kohdassa 4 vastaajien on määrä kertoa, millaista internetissä käytettävä kieli heidän mielestään on. Kysymyksessä kehoitetaan vertaamaan internetissä käytettävää kieltä muuhun kirjoitettuun tai puhuttuun kieleen. Kehotus toimii apuna, mikäli vastaaja ei tiedä, mistä lähteä liikkeelle.

Vaikka analysoinkin avointen kysymysten vastauksia pääasiassa niitä sanallisesti kuvaillen, koen, että on myös syytä laskea, miten usein seikat, joiden katsotaan kuuluvan osaksi verkkokieltä, toistuvat vastauksissa. Kun tietää, miten usein vastauksissa mainitut seikat toistuvat, on helpompi muodostaa kokonaiskuva aineistosta. Koska vastaukset ovat kuitenkin avoimia, ei laskeminen ole täysin ongelmaton, mutta Eskolan ja Suorannan (1998: 69) mukaan ei-numeerista aineistoa on mahdollista analysoida myös kvantitatiivisesti. Olen poiminut vastauksista sellaisia asioita, joiden vastaajat selkeästi sanovat kuuluvan osaksi verkkokieltä. Laskelmien on tarkoitus toimia kuvailevan analyysin tukena, jolloin on helpompi hahmottaa, miten usein tietyt seikat vastauksissa todella toistuvat.

Vastaajat vertaavat vastauksissaan verkkokieltä puhuttuun sekä kirjoitettuun kieleen ja pohtivat sen kautta, millaista verkkokieli on ja mitä ominaisuuksia se pitää sisällään. Verkkokielen sanotaan pitävän sisällään enemmän puhekielisiä kuin kirjakielisiä variantteja. Verkkokieli vaikuttaa vastaajien mielestä olevan huolettomampaa kuin muu kirjoitettu kieli, mistä kertovat esimerkiksi puuttuvat isot alkukirjaimet ja pisteet. Verkkokielessä pyritään myös tiiviyyteen käyttämällä esimerkiksi erilaisia lyhenteitä.

Verkkokieltä kuvaavat seikat olen jakanut yleisiin ja yksityiskohtaisiin piirteisiin. Yleisillä piirteillä tarkoitan esimerkiksi sitä, miten puhekielisenä tai asiallisenä vastaajat verkkokieltä pitävät. Yksityiskohtaisilla piirteillä tarkoitan sen sijaan erityisempiä piirteitä, jotka ovat ominaisia nimenomaan verkkokielelle. Yksityiskohtaisia piirteitä ovat esimerkiksi hymiöt, lyhenteet ja kirjoitusvirheet. Tarkoitukseni on analyysissa ensin valaista verkkokieltä suhteessa yleisiin piirteisiin, minkä jälkeen kerron niistä yksityiskohtaisemmista ominaisuuksista, jotka ovat tyypillisiä verkkokielelle.

Verkkokielen puhekielisyys mainitaan 26 %:ssa vastauksista (esimerkit 1–2). Muuhun kirjoitettuun kieleen verrattuna verkkokieltä pidetään rennompana ja kirjakielisyys mielletään usein vain muodollisiin yhteyksiin, kuten uutisiin (esimerkki 3). Verkkokielen kirjakielisyys mainitaan 7 %:ssa vastauksista ja niistä suurimmassa osassa kirjakielen sanotaan kuuluvan muodollisiin konteksteihin.

- (1) Useimmat eivät kirjoita netissä kirjakieltä, vaan samantapaista kieltä kuin puheessakin (n40)
- (2) Netissä oleva "kieli" on mielestäni saman tyylistä kuin puhekielikin - - Se on ns. rennompaa kuin jokin virallisen paperin kirjoitustyyli (n31)
- (3) Riippuu paljon siitä missä verkkosivulla kieltä käytetään. Esim. facebookissa kieli voi olla hyvin puhe-
maista, mutta uutisteksteissä enemmän kirjakieltä (n42)

Verkkokieltä pidetään siis kirjoitettua kieltä vapaampana eikä kirjakielen käyttöä internetissä pidetä välttämättömänä. Liian kirjakielistä verkkokieltä voi olla välillä jopa vaikea lukea (esimerkki 4). Etenkin pikaviestit sisältävät vastaajien mukaan erityisen paljon puhekielisyyksiä, vaikka verkkokieltä ei pidetä täysin puhutunkaan kielen kaltaisena. Vastaajat eivät ole täysin yksimielisiä sen suhteen, millainen on verkkokielen suhde puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Verkkokieli ei ole yhtä arkista kuin puhuttu kieli (esimerkki 5), mutta verkkokieltä myös pidetään puhuttua kieltä huonompana (esimerkki 6). Kaikki vastaajat eivät näe eroa puhutun kielen ja verkkokielen välillä (esimerkki 7). Samassa esimerkissä 7 myös kyseenalaistetaan ajatus siitä, että verkkokieli olisi mitenkään omanlaistaan kieltä, vaikka sen sanotaan eroavan äidinkielen kokeessa käytettävästä kielestä.

- (4) Osa taas käyttää kamalan virallista kirjakieltä, jota on melkein yhtä vaikea tulkita kuin lyhennettyä kieltä. (n39)
- (5) Se on arkipuheisempaa kuin kirjakieli, mutta se ei ole yhtä arkista kuin puhekieli. (n27)
- (6) Kieli on myös huonompaa kuin normaali puhekieli. (m17)
- (7) Omanlaistaan kieltä? Eikö ihmiset puhu internetissä sitte samoin kuin puhuu. Internetissä varmasti kirjoitetaan erilailla kuin esim. äidinkielen kokeessa. Kokeessa enemmän kirjakieltä ja internetissä ei niin väliä. (m6)

Kirjakieltäkin harvemmin verkkokielen sanotaan muistuttavan yleiskieltä, sillä ainoastaan yksi vastaaja mainitsee yleiskielen vastauksessaan (esimerkki 8).

- (8) Esimerkiksi uutisissa käytetty kieli on ns. kirjakieltä. Kaikkien kirjoittamat verkkotekstit taas ovat yleiskieltä. (m22)

Murre mainitaan 14 %:ssa vastauksista ja se esiintyy useasti puhekielen yhteydessä. Verkkokielessä kerrotaan käytettävän puhekieltä ja/tai murretta (esimerkit 9–11). Esimerkkien perusteella voi päätellä, että vastaajat tekevät eron puhekielen ja murteen välille. Aina ei ole selvää, mitä ei-lingvistit *murteella* tarkoittavat (Mielikäinen & Palander 2002: 92). Etelä-Pohjanmaalla, jossa suurin osa vastaajista asuu, on havaittu olevan vahva murreidentiteetti (Nuolijärvi 1986: 89–90), mikä mahdollisesti on yksi syy siihen, miksi vastaajat kiinnittävät erityistä huomiota murteen käyttöön puhekielen ohella.

- (9) Suurin osa kirjoittaa puhekielellä ja omalla murteillaan. (m4)
- (10) Internetissä käytettävä kieli on mielestäni usein omaa murretta tai yleistä puhekieltä (n37)

- (11) Internetissä kirjoitettu kieli voi olla enemmän puhekielen omaista. Monissa teksteissä näkyvät myös murteet. (n11)

Jokaisen sanotaan kirjoittavan internetissä omalla tavallaan, mistä esimerkkinä annetaan muun muassa leveästi kirjoittaminen (esimerkki 12). Leveällä kirjoittamisella viitataan todennäköisesti Etelä-Pohjanmaan murteeseen, jota usein kuvaillaan leveäksi murteeksi (ks. Mielikäinen & Palander 2014: 140, Mielikäinen & Palander 2002: 96). Verkkokielessä esiintyvää murteen käyttöä verrataan muussa kirjoitetussa ja puhutussa kielessä esiintyviin murteellisuuksiin. Vastaajat ovat huomanneet, että oma murre erottuu selkeämmin verkkokielestä (esimerkki 13), mikä saattaa johtua siitä, että murretta harvemmin muussa kirjoitetussa kielessä käytetään muuten kuin tyylikeinona. Toisaalta taas puhuttu kieli ei tule samaan tapaan konkreettisesti silmien eteen kuurudulle kuin verkkokieli, jolloin puhutussa kielessä esiintyvät murrepiireteet jäävät helpommin kuulijalta huomaamatta.

- (12) kaikki kirjoittaa omalla tavallaan lyhentäen, pidentäen, leveästi ja virheiden kanssa. (m25)

- (13) Se on rennompaa, oma murre erottuu selvemmin (n15)

Slangi tai ainoastaan internetille tyypillinen kieli mainitaan 5 %:ssa vastauksista ja sitä esiintyy vastaajien mukaan etenkin nuorten käyttämässä verkkokielessä. Vastaajat kutsuvat verkkokieltä slangiksi, jota vain vähän internetiä käyttävät eivät välttämättä edes ymmärrä (esimerkki 14). Kaikki vastaajat eivät kuitenkaan mainitse slangia vastauksessaan, vaikka olisivat huomanneet verkkokielen erityislaadun, vaan he kuvailevat verkkokieltä ”välillä erikoiseksi luettavaksi”, ”joskus hyvin epäselväksi” ja ”normaalia kirjoitusta omaperäisemmäksi”. Yksi vastaajista sanoo verkkokielen olevan muita kielimuotoja ”luonnottomampaa”, kun taas toinen vastaajista esimerkissä 15 ei pidä verkkokieltä varsinaisesti kielenä ollenkaan ja antaa esimerkin numero- ja kirjainsarjasta, jollaisia internetissä hänen mukaansa käytetään. Esimerkiksi internetin pelimaailmoissa on huomattu käytettävän omanlaistaan kieltä (esimerkki 16).

- (14) Käytössä on myös eräänlainen slangi mitä ei ehkä ymmärrä jos ei liiku internetissä niin paljoa. (n25)

- (15) ei muistuta mielestäni mitään "kieltä" esim. 9r8 68 m8 i r8 8 out of 8 please dppre ci 8 (m13)

- (16) Erilaisissa aihealueissa puhutaan erilaista kieltä, esim. "pelimaailmassa" käytetään paljon erikoisia sanoja. (n24)

Se, että samassa ympäristössä keskustelevat henkilöt käyttävät samanlaista kieltä, on internetissä tyypillistä. Samaan keskusteluryhmään kuuluvat vahvistavat yhteenkuuluvuuttaan käyttämällä yhdenmukaista kieltä (ks. Luukka 2010), joka voi ulkopuolisen silmin tuntua vieraalta. Tavanomaisuudesta poikkeavalla kielenkäytöllä voidaan osoittaa ryhmään kuulumista (Halonen 2009:

349), mikä rakentaa myös kielenkäyttäjien identiteettiä. Muista ryhmistä poikkeavalla kielenkäytöllä muodostetaan raja oman ja toisten ryhmien välille (Lehtonen 2015: 109, 132).

Myös tekstin asiallisuus herättää vastaajissa ajatuksia (esimerkki 17). 5 %:ssa vastauksissa kerrotaan verkkokielen olevan ainakin toisinaan asiallista ja 12 %:ssa vastauksista sen sanotaan olevan usein asiatonta. Vastausten perusteella on pääteltävissä, että tekstin asiallisuudella vastaajat tarkoittavat sitä, ettei teksti ole esimerkiksi loukkaavaa tai sisällä rumaa kielenkäyttöä. Erityisesti nuorten kieltä pidetään välillä asiattomana, mutta tekstin asiallisuus riippuu kuitenkin myös tekstityypistä (esimerkki 18). Ongelmalliseksi vastaajat näkevät sen, että kaikki eivät osaa ilmaista omaa mielipidettään asiallisesti (esimerkki 19).

(17) Yleensä teksti on asiallista. (n8)

(18) Internetissä käytettävä kieli on erilaisissa teksteissä erilaista. Nuorten kieli voi olla asiatonta, eikä välttämättä ajatella, mitä sanotaan. Yleensä ainakin blogeissa on asiallista tekstiä (n14)

(19) Internetin kielellä ei ole mielestäni mitään rajoituksia. Teksti voi olla erittäin rumaa ja loukkaavaa, vaikka joku vain ilmaisee mielipiteensä. Mutta en tarkoita että kaikki internetistä löytyvä teksti olisi asiatonta. (m26)

Se, että vastaajien mukaan mielipiteen ilmaiseminen ei internetissä tapahdu aina asiallisesti voi olla syynä myös siihen, että 10 % vastaajista sanoo verkkokielen olevan suoraa. Mielipiteen ilmaiseminen internetissä vaikuttaisi olevan vastaajien mielestä jopa niin helppoa, ettei kirjoittaja tule aina ajatelleeksi loukkaako teksti lukijoita. Vastaajat sanovat verkkokielen olevan ”välillä rumaa ja halventavaakin”. Vastaajien mukaan nimimerkin käyttö mahdollistaa sen, että internetissä voidaan sanoa mitä tahansa piittaamatta seurauksista (esimerkit 20–22). Suorapuheisuus ei aina vaadi edes nimimerkin käyttöä, vaan internetissä asioista uskalletaan puhua kasvotusten käytävää keskustelua suoremmin myös omalla nimellä (esimerkit 20–21). Nimimerkin käyttö nähdään myös hyvänä asiana: kirjoittajalla on vapaus kertoa oma näkökantansa, kun yksityisyydensuoja on taattu (esimerkki 22).

(20) Aivan liian suorapuheista, kukaan ei mieti seurauksia. Ihmiset uskaltaa puhua nimimerkin takana ja muutenkin enemmän tietokoneen äärellä kuin kasvotusten (n30)

(21) Nettikielessä myös puhutaan paljon suorempaa kuin kasvotusten. Vaikka omalla nimellä. (m24)

(22) Netissä kirjoitetaan paljon vapaammin kun voi piiloutua nimimerkin taakse. Se on paikoittain niin hyvä kuin huonokin asia. Ihmiset pystyvät ilmaisemaan itseään paremmin, mutta usein se menee muiden molaamiseen. (m8)

Yleisten piirteiden lisäksi verkkokielessä esiintyy myös yksityiskohtaisempia, nimenomaan verkkokielelle ominaisia piirteitä, joiden esiintymistä vastauksissa käsitellen seuraavaksi. Sanoille ja lauseille on löytynyt verkkokielessä ”uusia ilmoitustapoja ja sanontoja” (esimerkki 23). Oletan uusilla ilmaisutavoilla tarkoitettavan nimenomaan lyhenteitä, jotka on mainittu yhteensä 44 %:ssa

vastauksista. Verkkokielessä käytetään vastaajien mukaan paljon lyhenteitä, joita ei esiinny muualla, ja heidän mukaansa lyhenteet voivat olla joko lyhennettyjä sanoja tai erilaisia kirjainyhdistelmiä (esimerkit 24–25). Lyhenteiden katsotaan olevan erityisesti nuorten suosiossa (esimerkki 26). Vastaavia lyhenteitä ei välttämättä näe muualla, eivätkä kaikki niitä aina edes tunnista (esimerkki 27). Omanlaiset lyhenteet voidaan katsoa kuuluvan jonkun määrätyn internetin käyttäjäryhmän slangiin, jolloin vain he itse tunnistavat niiden merkityksen. Näin lyhenteet toimivat keinona vahvistaa ryhmähenkeä ja identiteettiä.

- (23) internetin verkkoteksteissä käytetään enemmän sanojen tai lauseiden lyhenteitä ja sanoille ja lauseille keksitään uusia ilmoitustapoja ja sanontoja. (n17)
- (24) Internetin kirjoituskielessä käytetään paljon lyhenteitä, kuten jne, atm, ym... Useita näitä ei käytetä puhekielessä. Internetissä lyhennetään myös esim "juu" sanasta tulee ju ja sellaiset yksinkertaiset sanat lyhenee entisestään. (n33)
- (25) Usein netissä huomaa käytettävän lyhennettyjä sanoja ja kirjainyhdistelmiä, joihin ei "tavallisessa" tekstissä törmää (n32)
- (26) varsinkin nuoriso käyttää paljon lyhenteitä, slangia ja esim. englannin kielisiä sanoja (n23)
- (27) Internetissä käytetään lyhenteitä, mitä ei välttämättä muualla esiinny ja joskus vain tietynlaiset käyttäjät voivat tunnistaa lyhenteet. (n25)

Vastaajat sanovat, että lyhenteet voivat olla peräisin suomen ohella myös muista kielistä (esimerkki 28). Lyhenteiden lisäksi vieraiden kielten vaikutus näkyy vastaajien mukaan vierasperäisten sanojen käytössä (esimerkit 29–30). Vieraiden kielten vaikutus verkkokieleen on mainittu 8 %:ssa vastauksista. Vierasperäiset sanat erottuvat helposti muun tekstin lomasta, mistä johtuu varmasti se, että Mielikäisen ja Palanderin (2002: 106) mukaan vieraan kielen vaikutukseen kiinnitetään helposti huomiota.

- (28) internetissä usein yhdistellään eri kielten lyhennelmiä. (m9)
- (29) Se eroaa normaalista suomen kielestä esimerkiksi sanojen lyhennyksin ja Englanninkielen muunnoksien ja sanojen sisällyttämisellä lauseisiin. (m23)
- (30) kirjoituksessa on paljon lyhenteitä ja muista kielistä lainattuja sanoja (m31)

Sen lisäksi, että vastaajat ovat huomanneet verkkokielen sisältävän paljon lyhenteitä niin suomesta kuin muistakin kielistä, on vastauksista pääteltävissä, että verkkokieli vaikuttaisi vastaajien mielestä olevan myös muulla tavoin lyhyttä, sillä 15 % vastaajista mainitsee vastauksessaan verkkokielen tiiviyn/lyhyden (esimerkki 31). Uskon vastaajien viittaavan lyhyydellä tekstien yleiseen pituuteen, kuten sanamäärään (esimerkki 32). Myös lyhenteet on otettu verkkokielen tiiviyyttä arvioitaessa huomioon, kuten esimerkissä 33. Kastotusten käytävään keskusteluun verrattuna verkossa tapahtuvan keskustelun sanotaan olevan suppeampaa (esimerkki 34).

- (31) Lyhyttä ja ytimekästä kieltä. (m14)

(32) Tekstit ovat usein myös hyvin lyhyitä. (n18)

(33) asiat pyritään sanomaan lyhyesti ja ytimekkäästi, lyhenteet eivät ole harvinaisia (m18)

(34) puhekieli internetissä on lyhyttä ja nopeaa puhetta, silloin ei puhuta niin paljon kun esim. nähdään. (n41)

Vaikka lyhyttä kieltä ja lyhenteiden käyttöä pidetäänkin tyypillisenä tapana kommunikoida internetissä, on yksi vastaajista sitä mieltä, että liian lyhennetyn kielen lukeminen on kamalaa (esimerkki 35).

(35) Jotkut käyttävät netissä mahdollisimman lyhyesti kirjoitettua kieltä, jota on aivan kamala lukeakin. (n39)

Yleinen kanta vastaajien joukossa näyttäisi olevan, että verkkokielessä asiat pyritään tuomaan esiin lyhyesti ja kiertelemättä, toisin kuin esimerkiksi puhutussa kielessä. Verkkokieltä kirjoitetaan lyhentämisen lisäksi myös pidentäen (esimerkki 36) ja verkkokielessä sanotaan käytettävän pitkiä lauseita (esimerkki 37). Pitkillä lauseilla viitataan todennäköisesti siihen, että verkkokielessä kielioppisäännöt usein unohtuvat eikä lauserakenteisiin kiinnitetä niin paljoa huomiota kuin muussa kirjoitetussa kielessä. Puhutussa kielessä lyhyet lauseet usein ketjuuntuvat pitkiä kokonaisuuksiksi (Luukka 2000), mikä vaikuttaa siihen, että myös puhutun kielen kaltaisessa verkkokielessä käy samoin.

(36) kaikki kirjoittaa omalla tavallaan lyhentäen, pidentäen (m25)

(37) Kirjoitetaan usein kaikki pienellä ja muodostetaan pitkiä lauseita. Twitterissä huomaa sitä eniten, ja myös lyhennelmiä. (n28)

Moni vastaajista vertaa verkkokielen kieliopillisuutta muihin kirjoitettuihin teksteihin. Vastajat pitävät verkkokieltä esimerkiksi lehdissä käytettävään kieleen verrattuna epävirallisempana ja sanovat verkkokielen sisältävän paljon virheitä (esimerkki 38). Virheet mainitaan 15 %:ssa vastauksista ja tyypillisiksi virheiksi luetellaan pisteiden, pilkkujen ja isojen alkukirjainten puute sekä yhdyssanavirheet (esimerkit 39–40). Isojen alkukirjainten ja välimerkkien puuttumisen syynä verkkokielessä voi olla tekstin nopea kirjoittaminen (Luukka 2000). Kun tekstiä halutaan tuottaa nopeasti, sen ulkoasuun ei aina ole aikaa kiinnittää huomiota.

(38) Verkossa tekstit on paljon epävirallisempaa (esim. kommentit, viestit) ja niissä on paljon virheitä kun taas esim. lehdessä tekstit on virallista (m30)

(39) Kieliasu ei ole läheskään aina paras mahdollinen (pilkkuja, pisteitä ja isoja alkukirjaimia puuttuu). (n11)

(40) Yhdyssanavirheitä näkee paljon ihmisten julkaisuissa ja kommentoinneissa (m1)

Yhdyssanavirheisiin osa vastaajista vaikuttaa suhtautuvan erityisen negatiivisesti, ja esimerkiksi 41 havainnollistetaan, millaista kieltä internetissä toisinaan käytetään.

(41) Netissä käytetään paljon myös junteja kirjoitustyyliä kuten SE ETTÄ KIRJOITETAAN CAPS LOCK POHJASSA JUMANKAUTA ISÄM_MAA SUOMI LEIJONAT!!! (m24)

Tällainen ”juntti kirjoitustyyli” sisältää vastaajien mielestä niin yhdyssanavirheitä kuin caps lock -näppäimen käyttöäkin. Esimerkistä heijastuu vastaajan negatiivinen suhtautuminen vastaavanlaista verkkokieltä käyttäviin henkilöihin. Sanalla *juntti* on negatiivinen sävy, ja Paunosen (2006: 353) mukaan sillä viitataan Helsingin slangissa ’maalaiseen’ tai ’tyhmään’.

Lyhenteiden ja virheiden lisäksi verkkokieleen kuuluvat olennaisesti myös erilaiset tunnetilaa tai prosodiaa ilmaisevat keinot. Koska verkkokielessä ei ole mahdollista käyttää nonverbaalia viestintää mielialan ilmaisussa samoin kuin kasvotusten käytävässä keskustelussa, on nonverbaalit keinot korvattu verkkokielessä muilla tavoin (ks. esim. Vauras 2008: 213–214, Luukka 2010). Verkkokielessä nonverbaalin viestinnän sijasta käytetään hymiöitä, ja vastaajista 12 % mainitsee hymiöt vastauksessaan (esimerkit 41–42). Hymiöiden sanotaan olevan tavallisia etenkin nuorten keskuudessa (esimerkki 43), ja myös Luukka (2010) on havainnut, että hymiöt ovat yleisempiä nuorten kuin aikuisten verkkokielessä. Hymiöiden joukkoon voidaan laskea myös emojiit ja symbolit, jotka vastaajat mainitsevat myös vastauksissaan (esimerkit 44–45).

(42) Netissä myös hymiöt ovat tärkeässä asemassa. (m5)

(43) hymiöitä käytetään paljon (etenkin nuoret) (n13)

(44) Käytetään paljon lyhenteitä, pieniä alkukirjaimia ja hymiöitä/symboleita (n36)

(45) Internetissä näkyy paljon lyhenteitä, slangia ja murretta, sekä tekstin lomassa hymiöitä ja emojiita. (n38)

Esimerkit 42–45 osoittavat, että vastaajien mukaan hymiöt ovat olennainen osa verkkokieltä. Hymiöitä voi käyttää myös todellisten tunteiden peittämiseen (esimerkki 46), mikä on mahdollista, koska kirjoittaja valitsee käyttämänsä hymiöt tietoisesti.

(46) käytetään hymiöitä kuvaamaan tai peittämään todelliset tunteet (n15)

Nonverbaalia viestintää verkkokielessä korvaavat myös erilaiset korostus- ja tehokeinot, jotka on myös mainittu vastauksissa (esimerkki 47). Esimerkiksi tuottamalla caps lock -näppäimellä isoja kirjaimia ja muilla muusta kirjoituksesta poikkeavilla piirteillä on mahdollista ilmaista puhutussa kielessä käytettäviä prosodisia keinoja (Crystal 2001: 34–35).

(47) tekstiä voidaan korostaa caps lockilla, alleviivauksilla jne. (n38)

Vaikka edellä on listattu verkkokielelle tyypillisiä piirteitä ja ominaisuuksia, ei verkkokieli kuitenkaan ole aina samanlaista. Verkkokieleen vaikuttaa kielenkäytön tilanne, keskustelukumppanit sekä keskusteluaihe (Nuolijärvi 2000: 33), mihin myös 15 % vastaajista kiinnittää huomiota ainakin jollain tapaa. Vastaajat ovat huomanneet verkkokielessä olevan eroja eri ihmisten välillä (esimerkit 48–50) ja jokaisen sanotaan kirjoittavan ”omalla tavallaan”. Myös se, miten sivistynyttä kieltä internetissä käytetään, vaihtelee kirjoittajan mukaan (esimerkki 50). Sivistyneen kielen vastakohtana pidetään murteen ja kirosanojen käyttöä. Sen lisäksi, että eri henkilöt käyttävät erilaista kieltä internetissä, voi verkkokielessä esiintyvä variaatio olla erilaista myös kontekstista riippuen (esimerkki 51). Saman seikan on huomannut myös Hiidenmaa (2004: 253) muiden kirjoitettujen tekstien kohdalla.

- (48) Riippuu ihmisestä. Toiset kirjoittavat niinkuin puhuvat, toiset alkavat helpommin kirjoittaa kirjakieltä (huomasin joskus tiedostamattani tekeväni näin) (n23)
- (49) kaikki kirjoittaa omalla tavallaan lyhentäen, pidentäen, leveästi ja virheiden kanssa (m25)
- (50) Internetissä käytettävä kieli on mielestäni ns vapaampaa. Saattaa erota paljon toisistaan, jotkut käyttävät sivistyneempää yms kieltä, kun taas toiset saattavat käyttää mm kirosanoja, murretta jne. (n29)
- (51) Riippuu paljon siitä missä verkkosivulla kieltä käytetään. Esim. facebookissa kieli voi olla hyvin puhe-
maista, mutta uutisteksteissä enemmän kirjakieltä (n42)

Mitä epävirallisempaa tekstiä internetissä käytetään, sitä enemmän vastaajien mielestä siinä vaikuttaisi olevan puhekielisyyksiä, ja myös tekstin kieliopillisuuden suhteen on havaittu olevan vaihtelua erilaisten verkkotekstien välillä. Vastaajat ovat huomanneet, että synkronisissa verkko-keskusteluissa on vähemmän aikaa kiinnittää huomiota kieliasuun kuin asynkronisissa teksteissä. Tällöin kieli voi vaihdella myös saman keskusteluympäristön sisällä: nopeasti kirjoitettavat Facebookin pikaviestit ovat usein huolimatonta puhekieltä, kun taas Facebookin tilapäivitysten kirjoittamiseen ja kieliasun hiomiseen käytetään enemmän aikaa (esimerkki 52). On huomattava, että esimerkissä mainitaan nimenomaan ”jotkut fb:n tilapäivitykset”, mistä voi päätellä, että Facebook-tilapäivitysten kieli riippuu myös kirjoittajasta. Vastaajat ovat huomanneet, että verkkokielen kieliopillisuus voi vaihdella myös kirjoittajan mukaan, ja erityisesti nuorten käyttämän verkkokielen sanotaan sisältävän muita enemmän virheitä (esimerkki 53). Nuorten käyttämän verkkokielen on huomattu poikkeavan myös muilla tavoin muiden internetin käyttäjien verkkokielestä, kuten aikaisemmin on tullut ilmi (ks. esimerkit 18, 26 ja 43 edellä). Vastaajien asenteet nuorten käyttämää verkkokieltä kohtaan vaikuttaisivat siis olevan jokseenkin negatiivisia.

- (52) Facebookin pikaviestit ovat useimmiten huolimatonta puhekieltä, kun taas uutiset, blogikirjoitukset ja jotkut fb:n tilapäivitykset ovat huolitellumpia ja niissä panostetaan kielioppiin ja tekstin sujuvuuteen. (n2)
- (53) Mitä nuorempien sivulle mennään, sitä heikompa kielioppi on. (m24)

Esitetyt esimerkit valaisevat sitä, millaista verkkokieli vastaajien mukaan tavallisesti on. Vastaajat ovat huomanneet verkkokielen pitävän sisällään puhekielisyyksiä ja jopa murrettakin. Aina verkkotekstit eivät silti ole rentoa puhekieltä, vaan vastaajat ovat huomanneet kielen varioivan kontekstin mukaan niin, että muodollisemmissa yhteyksissä verkkokieleen valikoituu enemmän kirjakielisiä piirteitä. Verkkokielessä esiintyy myös joitakin yksityiskohtaisemman tason piirteitä, kuten hymiöitä, jotka ovat tyypillisiä erityisesti verkkokielelle. Vaikka kyselylomakkeen kysymyksessä 4 selvitetttiinkin ainoastaan vastaajien yleistä käsitystä siitä, millaista verkkokieli on esimerkiksi muuhun kirjoitettuun ja puhuttuun kieleen verrattuna, käy vastauksista siitä huolimatta jo ilmi myös vastaajien asenteita verkkokielessä esiintyvää variaatiota kohtaan.

4.4 Vastaajien oma verkkokieli

Jo kysymyksen 4 vastauksissa esiin tulleiden asenteiden perusteella voi päätellä, millaista kieltä vastaajat mahdollisesti itse internetissä käyttävät tai välttävät käyttämästä. Varsinaisesti vastaajien käsityksiä heidän omasta verkkokielestään kartuttavat kyselylomakkeen avoimet kysymykset 6 ja 7, joista ensimmäisessä selvitetään, millaista kieltä vastaajat käyttävät, ja toisessa, millaista he välttävät käyttämästä. Erittelen seuraavaksi omissa luvuissaan kumpaankin kysymykseen annettuja vastauksia tarkastelemalla ensin yleisiä ja vasta sen jälkeen yksityiskohtaisia piirteitä vastaavasti kuten edellisessäkin alaluvussa.

4.4.1 Millaista verkkokieltä vastaajat suosivat?

Edellä käy ilmi, että vastaajien mukaan verkkokielessä esiintyy enemmän puhekielisiä kuin kirjakielisiä piirteitä. Myös omassa verkkokielessään vastaajat kertovat suosivansa puhekieltä, vaikka kontekstista riippuen toisinaan myös kirjakieli saattaa tulla kysymykseen. Verkkokielessään vastaajat pyrkivät myös tiiviyteen, mikä ilmenee lyhenteiden ja lyhennettyjen sanojen käytössä.

Vastaajista lähes puolet, 42 %, kertoo oman verkkokieleensä olevan ”puhekieltä” tai ”sellaista kuin puhuessakin”. Puhekielen käytölle kerrotaan syyksi se, ettei haluta antaa väärää kuvaa itsestä (esimerkki 54). Vastaajien verkossa käyttämä puhekieli ei silti täysin vastaa heidän puhumaansa kieltä, vaan he ovat huomanneet joitakin eroja niiden välillä (esimerkit 55–58). Lyhenteiden käyttö mainitaan yhtenä erottavana tekijänä (esimerkki 56). Koska internetiin kirjoittaessa on enemmän aikaa miettiä käyttämäänsä kieltä kuin puhuessa, tulee internetissä helpommin käytettyä ”värikkäämpää” kieltä (esimerkki 56). Samasta syystä uskoisin johtuvan myös sen, miksi vas-

taajat kertovat käyttävänsä ”asiallisempaa” kieltä kuin puhuessaan (esimerkki 57). Esimerkki 58 vahvistaa, että ainakin osa vastaajista on huomannut kiinnittävänsä enemmän huomiota verkkokieleensä kuin puhumaansa kieleen.

- (54)Pyrin normaaliin omaan kieleeni mitä puhunkin, etten anna väärää kuvaa itsestäni (n30)
- (55)Melko samaa kuin puhekielessäni, mutta ehkä vähän enemmän lyhenteitä. (n17)
- (56)Arkista. Kirjoitan lähes samalla tavalla kuin puhuisin esim. kaverille. Tekstistä tulee kuitenkin usein värikäämpää, koska on aikaa miettiä erilaisia sanavalintoja ja vaikkapa vertauskuvia. (n18)
- (57)Hyvin samanlaista kuin normaali puhekielenikin, ehkä vähän asiallisempaa kuitenkin (n21)
- (58)Samanlaista kuin puhuessa. Ehkä mietin enemmän mitä kirjoitan. (n8)

Murretta omassa verkkokielessään kertoo käyttävänsä 12 % vastaajista ainakin jossain määrin (esimerkit 59–61). Osa vastaajista suhtautuu murteen käyttöön varovaisesti, mikä ilmenee sanavalinnoista ”saattaa” ja ”jonkinlaista” (esimerkki 61).

- (59)Jokseenkin murre sanoja, lähinnä normaalia pohjalaista puhekieltä (m1)
- (60)murteella puhutaan ja murretta kirjoitetaan (m25)
- (61)kirjoituksessani saattaa näkyä myös jonkinlaista murretta. (n29)

Osa vastaajista kertoo käyttävänsä verkkokielessään murretta ja ”täyttä puhekieltä”, ei siis lainkaan kirjakieltä (esimerkki 62). Kuitenkin 10 % vastaajista on huomannut myös kirjakielisiä piirteitä verkkokielessään (esimerkki 63). Vastaajat ovat huomanneet, että vaihtelu kirja- ja puhekielen välillä tapahtuu tilanteen mukaan (esimerkki 64), jolloin tärkeimmät tekstit kirjoitetaan kirjakielillä, vaikka muuten internetissä käytettäisiin vastaavaa kieltä kuin puheessa (esimerkki 65). Kuten jo kysymyksen 4 vastausten perusteella kävi ilmi, vastaajat ovat huomanneet verkkokielen vaihtelevan tilanteittain: virallisissa yhteyksissä käytetään asiallisempaa kirjakieltä, kun taas epävirallisemmissa yhteyksissä riittää puhekieli.

- (62)täyttä puhekieltä, lyhennyksiä ja murretta joskus (m4)
- (63)kirja- ja puhekieltä (m31)
- (64)Kirjoittaessani internettiin käytän joko puhe- tai kirjakieltä. Se riippuu asiayhteydestä. (n42)
- (65)Käytän siistiä kieltä ja kirjoitan kuten puhunkin. jos teen jotain tärkeämpää kuin Facebook päivitystä, kirjoitan kirjakielillä. (n39)

Vastaajat sanovat verkkokielenä olevan ”ihan normaalia” ja ”sellaista, mitä arkielämässäkin voisi käyttää”. Vastaajat myös uskovat käyttävänsä samanlaista kieltä, mitä internetissä muutkin yleensä käyttävät (esimerkit 66–67). Yhtenäisellä kielenkäytöllä vastaajat voivat osoittaa kuuluvansa samaan ryhmään muiden keskustelijoiden kanssa.

- (66)Luultavasti melkein sellaista kieltä, mitä käytetään yleensä internetissä (m28)

(67) Käytän samaa kieltä kuin muut. (m14)

Vastaajat saattavat viitata ”normaaliin” kieleen myös nimityksellä *yleiskieli* ja vastaajista 7 % käyttää kyseistä termiä vastauksessaan (esimerkit 68–70). Se, mitä vastaajat varsinaisesti yleiskielellä tarkoittavat, ei käy kuitenkaan vastauksista selkeästi ilmi ja se myös vaihtelee eri vastaajien välillä. Yleiskielelle vaihtoehtoiseksi nimetään puhekieli (esimerkki 69) ja yleiskielen ja puhekielen käytön kerrotaan vaihtelevan kontekstin mukaan (esimerkki 70), mistä voi päätellä vastaajien viittaavan yleiskielellä puhekielelle vastakkaiseen, normitettuun kieleen.

(68) Kirjoitan yleiskielen tapaan (n22)

(69) Itse käytän puhekieltä tai yleiskieltä (n20)

(70) Hyvin samanlaista kuin puhuessakin, pohjanmaan murre näkyy. Joissain teksteissä yleiskieltä, riippuu min hin kirjoittaa (m2)

Ainoastaan yksi vastaajista on maininnut slangin esiintymisen omassa verkkokielessään (esimerkki 73).

(71) Paikasta riippuen. Tutuille samoin kuin puhun, johon on sekoitettu "slangi"-sanastoa. Jos on totinen tilanne, kirjoitan kirjakieltä. (n25)

Kuten jo aikaisemmista esimerkeistä (ks. esimerkit 64, 65, 70 ja 71 edellä) käy ilmi, vastaajat ovat huomanneet verkkokielensä varioivan kontekstin mukaan. Muodollisissa yhteyksissä vastaajat kertovat käyttävänsä kirjakieltä, kun taas epämuodollisissa yhteyksissä käytetään puhekieltä tai murretta. Vaihtelua tapahtuu vastaajien mukaan myös muilta osin, ja 15 % vastaajista kertookin vastauksessaan, että heidän verkkokielessään tapahtuu ainakin jonkinlaista variaatiota. Kavereiden kesken kielen sanotaan olevan rennompaa kuin virallisissa yhteyksissä (esimerkki 72). Tuttujen kanssa keskusteltaessa tulee käytettyä myös enemmän lyhenteitä ja ”kaveripiiri ilmaisuja” (esimerkki 73). Kavereille kirjoitettaessa sanoja voidaan lyhentää, vaikka muuten kirjoitettaisiin ”kunnon lauseita” (esimerkki 74). Myös hymiöiden käytön ja oikeinkirjoituksen kerrotaan riippuvan kontekstista (esimerkki 75). Esimerkeissä 72–75 vaihtelun muodollisen ja epämuodollisen kielen välillä kerrotaan tapahtuvan kontekstin ja vastaanottajan mukaan.

(72) Riippuu paikasta / asiasta jota kirjoitan / kommentoin. Kavereiden kesken perus rentoa, ja ns. virallisemilla sivuilla virallisempaa, eli kirjakieltä. (n31)

(73) riippuen vastaanottajasta yleensä muodollista tutuille hyvinkin paljon lyhenteitä tai "kaveripiiri ilmaisuja", sekoitan joskus suomea ja englantia (n5)

(74) Kun kirjoitan viestiä esim. kaverille yritän lyhentää sanoja mahdollisimman paljon. Mutta yleensä pyrin kirjoittamaan kunnon lauseita ja pisteet ja pilkut (n34)

- (75)rennompaa puhekieltä, aika paljon hymiöitä riippuen mitä ja mihin kirjoittaa, oikeinkirjoitusta ei tule mietittyä niin paljoa kuin koulujuttuja kirjoittaessa, mutta kirjoitan kuitenkin suht siististi ja puhtaasti (n38)

Myös verkkokielen oikeinkirjoitus vaihtelee kontekstista riippuen, eikä oikeinkirjoitusta pidetä yhtä tärkeänä epämuodollisissa kuin muodollisissa yhteyksissä (esimerkki 76). Vastaajat kuvailevat käyttämänsä verkkokieltä ”huolettomaksi” ja ”rennoksi”, mutta vaikka verkkokieli on ”vapaata”, sanoo 10 % vastaajista kiinnittävänsä huomiota myös sen kieliopillisuuteen (esimerkki 77). Kielioppisäännöillä ei vaikuttaisi olevan vastaajien mielestä yhtä vahvaa asemaa verkkokielessä kuin muussa kirjoitetussa kielessä, eikä oikeinkirjoitus ole yhtä tärkeää kuin koulu-tehtävissä (esimerkki 78).

- (76)Jos juttelen jonkun kanssa, kirjoittamani kieli ei välttämättä ole kieliopillisesti täydellistä ja siinä voi välillä näkyä murre. Muuten pyrin käyttämään internetissä sujuvaa ja kieliopillisesti hyvää kieltä. (n11)
 (77)Harkittuja sanoja mutta myös aika vapaasti. Pyrin kuitenkin katsomaan ettei tule kieliopillisia virheitä. Mahdollisimman yksinkertaista mutta luovaa (n26)
 (78)oikeinkirjoitusta ei tule mietittyä niin paljoa kuin koulujuttuja kirjoittaessa, mutta kirjoitan kuitenkin suht siististi ja puhtaasti (n38)

Verkkokielen kieliopillisuuden suhteen vastaajat ovat kiinnittäneet huomiota muun muassa pisteiden ja isojen alkukirjainten käyttöön. Se, miten tärkeänä pisteitä ja isoja alkukirjaimia pidetään, vaihtelee vastaajien välillä (esimerkit 79–80).

- (79)Samanlaista kuin puhuessa, useimmiten kirjoitan kaikki pienellä ja huolettomammin kuin muualla (n28)
 (80)Hyvin puhekielistä, pyrin käyttämään isoja alkukirjaimia ja pisteitä. (n36)

Vaikka edellisessä luvussa kävi ilmi, että vastaajista 12 %:n mukaan verkkokielessä käytetään usein asiatonta kieltä, vastaajat kertovat itse käyttävänsä asiallista kieltä. 14 %:ssa vastauksista on mainittu asiallisen tai kohteliaan kielen käyttö internetissä. Esimerkeissä 81–82 vastaajat kertovat pyrkivänsä asialliseen kieleen ja rakentavaan keskusteluun. Innostuksen vallassa teksti saattaa olla kuitenkin jotain muuta, mitä sen normaalisti haluaisi olevan (esimerkki 82).

- (81)Pääasiassa asiallista (n14)
 (82)Pyrin keskustelemaan rakentavasti välttämällä turhia voima sanoja joita ei tarvita. Tosin, jos kirjoitan intohimolla, teksti on mitä on. (m8)

Kun vastaajilta kysymyksessä 4 kysyttiin, millaista verkkokieli yleisesti heidän mielestään on, yksi vastaajista kertoi sen olevan joskus hieman epäselvää. Vastaajat vaikuttavat itse pyrkivän selkeään kielenkäyttöön internetissä, ja selkeyttä pidetäänkin vastaajien keskuudessa hyvän verkko-

kielen piirteenä, kuten ilmenee esimerkeistä 83–85. Selkeys mainitaan kaikkiaan 7 %:ssa vastauksista.

- (83) Selvää ja ymmärrettävää, niin että muut ymmärtävät mitä tarkoittaa (n12)
- (84) Pyrin kirjoittamaan selvästi, mutta en silti täydellisellä kirjakielillä. (m24)
- (85) Yritän kirjoittaa selvästi, asiallisesti ja suoraan. (m11)

Vastaajista yksi kertoo, ettei käytä paljoa aikaa kielen miettimiseen internetissä (esimerkki 86). Vastaajista 7 % sanoo miettivänsä, mitä tai miten internetiin kirjoittaa. Vastaajat saattavat kuitenkin puhua erityyppisistä teksteistä: nopeatempoisissa pikaviestikeskusteluissa kielen hiomiselle ei aina ole aikaa, toisin kuin esimerkiksi asynkronisissa sähköpostiviesteissä. Vastaajat pohtivat verkkotekstien julkaisemista myös siltä kannalta, että ne saattavat mahdollisesti aiheuttaa myöhemmin ongelmia (esimerkki 87).

- (86) Keskusteluissa "mitä sylki suuhun tuo" että en kummemmin mieti mitä laitan, sähköpostissa kirjakieli ja kohteliaisuus. (n15)
- (87) pyrin muistamaan, että mitä kerran laittaa nettiin, ei koskaan välttämättä lähde pois sieltä, eli harkitsen mitä julkaisen esim. facebookin seinälläni. (n13)

Esimerkissä 86 esiin tulee kohteliaisuuden lisäksi vastausten joukossa on mainittu myös se, ettei internetiin kirjoitetuilla teksteillä haluta loukata muita käyttäjiä (esimerkki 88). Myös kirosanat mainitaan esimerkkeinä kielestä, jota ei haluta internetissä käyttää (esimerkki 89). Asioihin, joita vastaajat kertovat verkkokielessään välttävänsä, palaan tarkemmin luvussa 4.4.2.

- (88) Olen aika tarkka siitä mitä kirjoitan jos yleensäkin kirjoitan mitään. Vältän muiden loukkaamista mahdollisimman hyvin. (m10)
- (89) en halua kiusata ketään tmv ja yritän välttää suurta määrää kiroilua. (n29)

Edellä huomattiin, että vastaajien verkkokielessä tapahtuu erilaista vaihtelua sen mukaan, millaisessa kontekstissa kieltä käytetään. Vaihtelua ei kuitenkaan tapahdu pelkästään suomen kielen sisällä, vaan vastaajat kertovat käyttävänsä suomen kielen lisäksi internetissä usein myös englantia (esimerkit 90–91). Esimerkkien vastaajia yhdistää englannin kielen käytön lisäksi myös se, että he pyrkivät englannin kieltä käyttäessään oikeakielisyyteen, kun taas suomen kieltä käyttäessään he vaikuttavat suhtautuvan siihen hieman rennommin. Vastauksista selviää myös syy, miksi englanninkieliset tekstit halutaan kirjoittaa kieliopillisesti oikein: muiden ei haluta antavan ”typeriä korjauskommentteja” (esimerkki 91).

- (90) Englanninkieliset kommentit pyrin kirjoittamaan oikeaoppisesti kirjakielellä, ja suomenkielisiä tekstejä, tilapäivityksiä ja kommentteja jos kirjoittaisin kirjoittaisin niistä virallisemmat kirjoitukset kirjakielellä ja loput puhe- ja kirjakielen sekä murteen sekoituksella. (n2)
- (91) Jos kirjoitan jotain englanniksi haluan varmistaa, että oikeinkirjoitus on varmasti kohdillaan, jotta en saa typerä korjauskommentteja muilta. Suomea kirjoitan lähes samalla tavalla kuin puhun. (m26)

Suomen ja englannin kieltä kerrotaan myös sekoitettavan ja englannista tuodaan verkkokieleeseen myös lyhenteitä (esimerkki 92). Kaiken kaikkiaan vierasperäisten kielten käyttö tai niiden vaikutus verkkokieleeseen mainitaan 7 %:ssa vastauksista.

- (92) Hyvin paljon englannin ja suomen kielen sekoitusta. Paljon lyhennyksiä englanninkielen sanoista, mutta ei niinkään suomen kielisistä. (m23)

Internetissä käytettävät lyhenteet ovat useasti peräisin englannin kielestä. Vastaajat kertovat käyttävänsä lyhenteitä verkkokieleessään, erittelemättä kuitenkaan, ovatko lyhenteet peräisin suomesta tai esimerkiksi englannista. Lyhenteiden sanotaan olevan yksi keino lyhentää tekstiä (esimerkki 93). Lyhyeen tekstiin internetissä halutaan kuitenkin pyrkiä myös muilla keinoin kuin pelkästään lyhenteillä. Edellisessä luvussa 4.3 käy ilmi, että verkkokieli on usein muullakin tapaa lyhyttä ja tiivistä, kun asia halutaan tuoda mahdollisimman nopeasti esille. Lyhyeen verkkokieleeseen pyritään myös lyhennettyjen sanojen käytöllä, minkä vastaajat vaikuttavat erottavan lyhenteiden käytöstä. Lyhenteillä viitataan ilmeisesti ainoastaan kirjainyhdistelmistä muodostettuihin lyhenteisiin, sillä vastauksissa sekä sanojen lyhentäminen että lyhenteet erotetaan toisistaan (esimerkit 94–95). Kaikki vastaajat eivät mainitse lyhenteitä, vaan ainoastaan sanojen lyhentämisen (esimerkki 96). Lyhentämisellä maallikot viittaavat muun muassa puhutusta kielestä peräisin olevaan sananloppuisen vokaalin katoon eli loppuheittoon (ks. Mielikäinen & Palander 2014: 167) sekä esimerkiksi sananloppuisen *n:n* katoon, joka myöskin on puhekielelle tyypillinen ilmiö.

- (93) yritän kirjoittaa mahdollisimman lyhyesti käyttämällä esim. lyhenteitä. (m29)
- (94) Yleensä lyhennän sanoja että on nopeampaa kirjoittaa - - Käytän myös joskus lyhenteitä sanoista (m30)
- (95) Lyhennän sanoja aika paljon ja käytän myös lyhenteitä (m5)
- (96) Käytän pitkälti puhekieltä, mutta joitakin sanoja saatan lyhentää. (n24)

Kaikista esimerkeistä 93–96 käy ilmi se, että internetiin pyritään kirjoittamaan mahdollisimman lyhyesti ja tiiviisti. Yhteensä 29 % vastaajista mainitsee vastauksessaan joko lyhenteet, lyhennetyt sanat tai lyhyesti kirjoittamisen. Mahdollisimman tiiviissä tekstissä myös turhat sanat jätetään pois (esimerkki 97). Yksi vastaajista kertoo lyhentävänsä sanoja myös numeroihin (esimerkki 98).

- (97) Mahdollisimman lyhyttä yleensä, ei juuri mitään turhia sanoja. (m17)
- (98) sanoja lyhennettynä numeroihin (m19)

Lyhenteiden lisäksi verkkokielelle ominaisia ovat myös hymiöt. Hymiöt mainitaan 7 %:ssa vastauksista, ja osa vastaajista kertoo käyttävänsä ”paljon hymiöitä” (esimerkki 99). Esimerkistä 100 ilmenee, että hymiöiden käyttö vaihtelee myös kontekstin mukaan, mistä lyhyesti mainitaan jo edellä. Hymiöt mielletään osaksi rentoja verkkotekstejä, eikä niitä juurikaan käytetä muodollisissa yhteyksissä.

(99) Käytän myös paljon hymiöitä (n36)

(100) aika paljon hymiöitä riippuen mitä ja mihin kirjoittaa (n38)

Kaikki vastaajat eivät kuitenkaan ole aktiivisia tuottamaan omia tekstejään internetissä ja 7 % vastaajista kertoo, etteivät he kirjoita mitään internetiin tai kirjoittavat sinne ainoastaan harvoin (esimerkit 101–103). Silloin kun internetiin kirjoittaa, on asian oltava tärkeä ja sen julkaisua pohdittava tarkkaan (esimerkit 102–103).

(101) en kirjoita internettiin (m21)

(102) En kauheasti netissä kirjoita, joten asian on oltava erityisen tärkeä että siitä puhun. (m8)

(103) Olen aika tarkka siitä mitä kirjoitan jos yleensäkki kirjoitan mitään. (m10)

Vaikka vastaajat kertovat, että verkkokieli muistuttaa paljon puhuttua kieltä, ja vaikka toisinaan internetissä kirjoitetaan ”mitä sylki suuhun tuo”, he kuitenkin pyrkivät asialliseen kielenkäyttöön. Ystävien kesken käydyissä keskusteluissa voi huoletta kirjoittaa hieman rennommin, mutta vastaajat tiedostavat myös sen, että selkeää kirjakieltä ja virheetöntä tekstiä kirjoittamalla voi tarpeen vaatiessa antaa hyvän kuvan itsestään. Vastaajat käyttävät eri konteksteissa erilaista kieltä, ja sillä tavoin he osoittavat kuulumistaan johonkin ryhmään ja muovaavat samalla omaa identiteettiään suhteessa muihin. Identiteetistä kertoo myös se, mitä halutaan jättää oman kielenkäytön ulkopuolelle. Vastaajatkään eivät halua antaa itsestään väärää kuvaa, ja siitä syystä johtuen heidän verkkokieleensä ei tiettyjä piirteitä valikoidu. Piirteistä, joita vastaajat kertovat välttävänsä, kerron seuraavaksi luvussa 4.4.2.

4.4.2 Millaista verkkokieltä vastaajat välttävät?

Tässä luvussa tuon esiin niitä piirteitä, joita vastaajat kertovat verkkokielelessään välttävän. Luonnollisesti ne piirteet, joita vastaajat välttävät, ovat niitä piirteitä, joihin he suhtautuvat kielteisesti (ks. luku 4.3). Esiin nousee erityisesti asiattoman kielen käyttö, jota vastaajat pyrkivät omassa verkkokielelessään välttämään siitä huolimatta, että aikaisempien vastausten perusteella asiatonta kieltä internetissä esiintyy erityisesti nuorten keskuudessa.

Vastaajat kertovat välttävänsä internetissä sellaista kieltä, jota eivät puheessakaan käyttäisi (esimerkit 104–106). Esimerkissä 104 tarkoitetaan varmasti lähinnä huonoa kielenkäyttöä, mikä on pääteltävissä verbistä ”uskaltaa”. Internetissä halutaan käyttää sellaista kieltä kuin normaalistikin, sillä itsestä ei haluta antaa väärää tai liian vakavaa kuvaa (esimerkki 106).

- (104) Vältän käyttämästä sellaista kieltä mitä en uskaltaisi käyttää kasvotusten juteltaessa (n35)
- (105) Täysin kirjakielistä tekstiä ja useimmiten sellaista mitä ei muutenkaan puhuisi (m2)
- (106) sellaista, joka antaa väärän tai liian vakavan kuvan itsestäni (m16)

Kuten esimerkistä 104 voi päätellä, pyrkivät vastaajat välttämään huonoa kielenkäyttöä. Monista muista vastauksista käy suoraan ilmi, että vastaajat haluavat välttää ”asiatonta”, ”loukkaavaa” ja ”negatiivista” kieltä. Jollain tavoin asiatonta kieltä kertoo välttävänsä 78 % vastaajista. Vastaajat eivät halua kielellään loukata muita internetin käyttäjiä (esimerkit 107–108), eikä muita haluta tahallaan provosoida (esimerkki 109), mutta vastaajat eivät itsekään halua piitata muiden loukkaavista kommentteista (esimerkki 110).

- (107) Sellaista törkeää, muiden arvostelemista tai haukkumista (n6)
- (108) Rumaa, rivoa kieltä. En halua kiusata teksteilläni ketään, mutta jokaisella on oikeus omaan mielipiteeseen. (n13)
- (109) liian provosoivaa tekstiä. (m24)
- (110) Jos joku ilmiselvä internet trolli kirjoittaa jonkun loukkaavan kommentin en raaski vastata koska siitä ei hyödy mitään. (m26)

Asiattomaan kielenkäyttöön lukeutuu kiroilu, jota moni vastaajista kertoo välttävänsä samoin kuin myös rumaa kielenkäyttöä (esimerkit 111–114). Internetiin kirjoitettujen kirosanojen ei haluta aiheuttavan myöhemmin hankaluuksia (esimerkki 114).

- (111) kirosanatäytteisistä lauseista en pidä, joten en niitä myöskään käytä (n32)
- (112) Vältän liikaa kiroilua (n10)
- (113) oikeastaan en muuta kuin rumaa kielenkäyttöä (m23)
- (114) Vältän voimasanojen käytön sivuilla joihin teksti jää. (m25)

Kun esimerkistä 114 käy ilmi, että kirosanoja ei haluta käyttää sellaisilla sivuilla joille teksti jää, ei myöskään julkisilla sivustoilla haluta kirjoittaa mitä tahansa, sillä se voi myöhemmin kaduttaa (esimerkki 115). Katumista voi aiheuttaa esimerkiksi liian henkilökohtaisten tekstien kirjoittaminen, joita vastaajat myös kertovat välttävänsä (esimerkki 116).

- (115) Jos yleiselle sivustolle kirjoitan tai kirjoittaisin, miettin ensin ennenkö julkaisen ettei myöhemmin tarvitse katua omia tekstejä. (n8)
- (116) Liian henkilökohtaista tekstiä (n21)

Edellä luvusta 4.4.1 voi huomata, että vastaajat käyttävät verkkokielessään enemmän puhekuin kirjakieltä. Kirjakielen käyttöä kertoo välttävänsä 15 % vastaajista, koska itsestään ei haluta antaa ”ilkeää ja tönkköä vaikutelmaa” (esimerkki 117), mutta virallisissa teksteissä kirjakieltä silti käytetään (esimerkki 118). Kirjakielen sijaan internetissä kirjoitetaan mieluummin esimerkiksi murteella (esimerkki 119).

- (117) liiallista kirjakieltä välttääkseni ilkeän ja tönkön vaikutelman. (n2)
- (118) Kirjakieltä, paitsi virallisessa tekstissä. Kirjakieli antaa internetissä virallisen kuvan, enkä siksi halua sitä käyttää. (n24)
- (119) Vältän käyttämästä kirjakieltä, en kirjoita internetissä kirjakieltä vaan useinmiten murretta. (n41)

Murteen käyttö verkkokielessä jakaa mielipiteitä, eivätkä kaikki sitä sano käyttävänsä, vaan 5 % vastaajista kertoo välttävänsä sitä jollain tasolla. Osa vastaajista kertoo käyttävänsä murretta vain vähän tai välttävänsä ”kovaa murretta” (esimerkit 120–121). Maallikot kuvaavat murteita tyyppillisesti eri asteisina (Mielikäinen & Palander 2014: 88) ja ”kova murre” on esimerkki tällaisesta kuvailusta. Osa vastaajista kertoo välttävänsä murteen käyttöä kokonaan (esimerkki 122). Liiallista slangia sanoo välttävänsä ainoastaan yksi vastaaja (esimerkki 123).

- (120) murretta käytän vähemmän (m22)
- (121) Vältän kovaa murretta (n39)
- (122) Vältän käyttämästä - - murretta. (n42)
- (123) liikaa - - slangia sanoja (n38)

Yksi vastaajista on huomannut, että eri murretta puhuvan kanssa saattaa itsekin aloittaa puhumaan toisen käyttämää murretta, mitä hän kuitenkin kertoo välttävänsä (esimerkki 124).

- (124) yritän pysyä normi puhekielessä tai omassa murteessa, vaikka puhuisi esim turun murteella puhuvan kanssa, ja meinaisi itsekin sanoa asioita turun murteella (n38)

Myös verkkokielen kieliopillisuus ja virheet herättävät ajatuksia vastaajissa. Osa vastaajista kertoo välttävänsä kieliopillisesti oikeaa kieltä mahdollisesti siksi, etteivät antaisi itsestään liian virallista kuvaa (esimerkki 125). Virheitä verkkokielessään kertoo välttävänsä 5 % vastaajista muun muassa siksi, että itsestään halutaan antaa fiksua vaikutelmaa (esimerkit 126–127).

- (125) Vältän yleisesti suomen kieliopillisesti oikeaa kieltä. (m5)
- (126) Liian kirjakielistä tai liian ”epäselvää” tai muuten virheitä täynnä olevaa tekstiä (n4)
- (127) Vältän murre sanoja ja kirjoitus- ja kielioppivirheitä, että antaisin fiksun vaikutelman (m30)

Fiksun vaikutelman antamiseen liittyvät varmasti myös vastaukset, joissa vastaajat kertovat välttävänsä ”epäselvää” ja ”vaikeasti luettavaa” kieltä sekä ”turhaa höpinää”. Vastauksista 9 %:ssa mainitaan jollain tavalla epäselvän kielen käyttäminen. Verkkokielen halutaan olevan sellaista, että ”kaikki ymmärtävät”. Esimerkki 128 valottaa hieman sitä, mitä epäselvällä kielellä mahdetaan tarkoittaa.

(128) yhtä pötköä olevaa kirjoitusta ja lyhenteitä jotka olen itse keksinyt (n36)

”Yhtä pötköä olevalla kirjoituksella” tarkoitetaan luultavasti liian pitkiä lauseita ilman väli-merkkejä. Vastaajat kertovat välttävänsä ”turhan pitkään kirjoittamista” sekä ”liian tarkkapiirteistä ja pitkää” kieltä. Myöskään aiheen vierestä ei haluta kirjoittaa (esimerkki 130).

(129) En halua kirjoittaa - - asiasta ohimenevää asiaa. (m26)

Edellisestä luvusta 4.4.1 voi huomata, että moni vastaajista pyrkii tiiviiseen kieleen esimerkiksi lyhenteitä käyttämällä. Kuitenkin kolme vastaajista kertoo välttävänsä liiallista lyhenteiden käyttöä (esimerkki 130).

(130) Liiallista lyhenteiden tai muunneltujen sanojen käyttämistä (n17)

Esimerkissä 130 mainitaan liiallisen lyhenteiden käyttämisen lisäksi myös muunneltujen sanojen käyttö. Muunneltujen sanojen lisäksi muita yksittäisiä seikkoja, joita vastaajat kertovat verkkokielessä välttävänsä, ovat meemit, caps lock ja muoti-ilmaisut.

Suurin osa vastaajista kertoo välttävänsä asiatonta kieltä. Muiden seikkojen suhteen vastaajien välillä on havaittavissa enemmän eroavia mielipiteitä. Esimerkiksi murretta sanoo luvussa 4.4.1 käyttävänsä 12 % vastaajista, mutta tässä luvussa käy ilmi, että 5 % vastaajista välttää murteen käyttöä. Tässä huomataan se, että vaikka tutkimusta varten on muodostettu ryhmä ”nuoret”, on heidän ryhmänsä kuitenkin heterogeeninen, eivätkä kaikki suinkaan käytä samanlaista kieltä.

4.5 Ensimmäisen kyselyn tulosten yhteenvetoa

Ensimmäinen kysely tarkoituksena oli luoda pohjaa toisen kyselyn suunnittelulle ja toteutukselle, jolloin ensimmäisen kyselyn vastausten perusteella toista kyselyä oli helppo lähteä työstämään, kun oli selvillä, millaiset verkkotekstit ovat vastaajille tuttuja. Internetsivuista esiin nousevat muun mu-

assa Facebook, erilaiset uutispalvelut sekä YouTube, kun taas verkkoteksteistä suosittuja ovat esimerkiksi pikaviestit, sähköpostit ja erilaisiin julkaisuihin kirjoitetut kommentit.

Ensimmäisen kyselyn vastauksista saatiin lisäksi arvokasta tietoa siitä, millaisena vastaajat pitävät verkkokieltä ja miten he siinä esiintyvään variaatioon suhtautuvat. Vastausten perusteella saatiin selville, että vastaajat kannattavat yleisesti ottaen rennon puhekielen käyttöä internetissä, vaikka muodollisissa konteksteissa käytettäisiin kirjakieltä. Verkkokieltä halutaan tuottaa mahdollisimman nopeasti ja siitä syystä siinä esiintyy paljon lyhenteitä eikä kieliasun hiomiselle ole aina yhtä paljon aikaa kuin muiden kirjoitettujen tekstien kohdalla. Vastaajat ovat huomanneet internetissä esiintyvän toisinaan myös asiatonta kieltä, mutta he itse kertovat sellaista välttävänsä. Vastaajat eivät vastauksissaan ole kuitenkaan täysin samoilla linjoilla, vaan heidän välillään on eroja muun muassa murteen käytön suhteen.

Vastauksista on pääteltävissä, miten vastaajat arvottavat verkkokieltä suhteessa muuhun kirjoitettuun ja puhuttuun kieleen. Puhuttuun kieleen verrattuna verkkokieltä pidetään ”huonompana”, kun taas kirjoitettuun kieleen verrattuna verkkokieltä pidetään ”epävirallisempänä”, koska siinä voi esiintyä paljon virheitä. Verkkokieltä pidetään usein melko huolimattomana, koska sitä pyritään tuottamaan nopealla tahdilla. Se, että verkkokieli ei aina ole loppuun asti hiottua, kertoo verkkokielen vapaudesta. Vapaus on verkkokielessä esillä myös muulla tapaa, kuten siinä, että kirjoittajalla on vapaus valita käyttämänsä kielen muodollisuuden aste valikoimalla tekstiinsä erilaista variaatiota. Verkkokielen vapaus mahdollistaa myös mielipiteiden ilmaisemisen, mikä voi tapahtua myös ikävällä tavalla, kun kirjoittajan on mahdollista piiloutua nimimerkin taakse. Verkkokieleen liittyvä vapaus on vastaajien mielestä niin hyvä kuin huonokin asia.

5 TOISEN KYSELYN TULOKSIA: VASTAAJIEN AJATUKSIA VERKKOKIELEN VARIAATIOSTA

Kun ensimmäisen kyselyn tarkoituksena oli selvittää, millaisia verkkotekstejä nuoret lukevat ja kirjoittavat, toisen kyselyn päämääränä oli tarkastella niitä asenteita, joita nuorilla on näissä teksteissä esiintyvää variaatiota kohtaan. Toinen kysely jakautuu kolmeen osaan, joista ensimmäinen keskittyy kontekstin (Facebook vs. sähköposti) merkitykseen verkkokieleen variaation kannalta, toinen verkkokieleen murteellisuuksiin ja kolmas verkkokieleen osana kielenkäyttäjän identiteettiä. Toisen kyselyn analyysissä myös vertaan ensimmäiseen ja toiseen kyselyyn annettuja vastauksia toisiinsa.

Toisessa kyselyssä jokainen osa muodostuu 1) kielinäytteistä, 2) kielinäytteisiin liittyvistä avoimista ja monivalintakysymyksistä sekä 3) muista avoimista kysymyksistä. Pääpiirteissään kyselyn osat muodostuvat siten, että ensimmäisenä on tekstinäyte/-näytteet, joita vastaajia pyydetään tarkastelemaan sen kannalta, mikä teksteissä mahdollisesti herättää huomiota ja miksi. Lisäksi tekstinäytteisiin liittyy monivalintakysymyksiä, joilla selvitetään muun muassa sitä, miten puhekielisenä vastaajat tekstinäytettä pitävät ja miten miellyttävää siinä käytetty kieli heidän mielestään on. Toisessa ja kolmannessa osassa vastaajia pyydetään lisäksi vertaamaan kahta verkkotekstiä toisiinsa. Jokaisen osan lopussa on vielä kaksi muuta, tekstinäytteisiin varsinaisesti liittymätöntä kysymystä, jotka käsittelevät kulloisenkin osan aihealuetta yleisemmällä tasolla. Seuraavaksi tarkastelen jokaista osaa vuorollaan sekä esitän taulukoiden ja esimerkkien avulla käsityksiä siitä, millaisia näkemyksiä nuorilla on verkkokielestä ja siinä esiintyvistä variaatioista.

5.1 Osa 1: Kontekstin merkitys internetissä

Kyselyn ensimmäisen osan tarkoituksena on selvittää, millainen vaikutus kontekstilla on nuorten mielestä verkkokieleen variaatioon. Ensimmäisessä osassa on kaksi erilaista verkkotekstiä, joista ensimmäinen on epämuodollinen, arkisesta aiheesta kertova Facebook-tilapäivitys, ja toinen on muodollinen sähköposti, jolla lähettäjä hakee työharjoittelupaikkaa. Verkkotekstit esiintyvät erilaisissa konteksteissa: tilapäivitys esiintyy Facebookissa ja se todennäköisesti on suunnattu kirjoittajan ystäville, kun taas sähköposti on osoitettu vieraalle henkilölle, johon kirjoittaja haluaisi tehdä hyvän vaikutuksen. Tekstinäytteet ovat hyvin erilaisia, sillä Facebook-tilapäivitys pitää sisällään sähkö-

postia huomattavasti enemmän puhekielisyyksiä, kun taas sähköposti on pyritty kirjoittamaan asiallisesti ja kielioppisääntöjä noudattaen.

Vaikka vastaajia ei pyydetäkään vertaamaan tilapäivitystä ja sähköpostia toisiinsa, olen analyysissani hieman verrannut näihin kahteen erilaiseen tekstinäytteeseen annettuja vastauksia. Kummankin tekstinäytteen kohdalla vastaajia pyydetään ensin merkitsemään tekstiin tai luettelemaan niitä kohtia, jotka erityisesti kiinnittävät heidän huomionsa, mikäli sellaisia on. Vastaajia pyydetään lisäksi arvioimaan tekstinäytteiden kieltä monivalintakysymysten kautta. Monivalintakysymykset muodostuvat erilaisista väittämistä, joihin vastaajat vastaavat asteikolla 1–5 (1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä). Käsittelen monivalintakysymysten vastauksia käyttäen apuna kaavioita, joissa kussakin esiintyy toisiinsa läheisesti liittyviä arvioitavia seikkoja. Monivalintakysymyksiin on vastannut 63 vastaajaa, ellei kohdassa toisin mainita. Mahdollisesti huolimattomuudesta johtuen osalta vastaajista on jäänyt vastaamatta muutamiin yksittäisiin väittämiin, mutta yksittäisten vastausten puuttuminen ei vielä merkittävästi vaikuta kyselyn tuloksiin.

Tekstinäytteiden ja niihin liittyvien kysymysten jälkeen vastaajia pyydetään ensimmäisen osan lopussa vielä pohtimaan, miten konteksti heidän mielestään vaikuttaa verkkokieleen. Kontekstin vaikutusta verkkokieleen pyydetään tarkastelemaan sekä yleiseltä tasolta että vastaajien oman verkkokielen kannalta.

5.1.1 Tekstinäytteiden analyysia: Facebook-tilapäivitys

Facebook-tilapäivitystä (kuva 1) koskevassa analyysissa pyrin monivalintakysymyksiin annettujen vastausten kautta luomaan yleiskuvan niistä käsityksistä, joita vastaajilla on tilapäivityksessä käytetystä kielestä. Yleisesti ottaen tilapäivitystä pidetään rentona ja puhekielisenä tekstinä. Tilapäivitys puhekielisyyksineen, alkukirjainvirheineen ja lyhenteineen on Facebookille tyypillistä verkkokieltä, mutta se ei silti miellytä vastaajia siinä määrin, että he itse mielellään kirjoittaisivat vastaavaa tilapäivitystä.

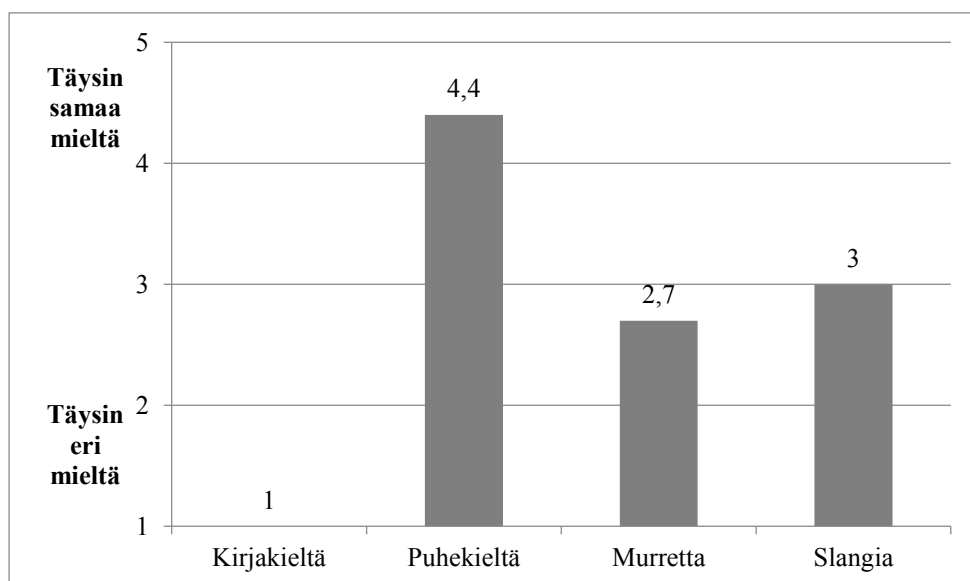

KUVA 1. Facebook-tilapäivitys.

Se, mikä monivalintakysymysten vastausten perusteella luo vastaajille tilapäivityksestä rennon ja puhekielisen kuvan, selviää tarkemmin avoimiin kysymyksiin annetuista vastauksista sekä niistä merkinnöistä, joita vastaajat ovat tilapäivitykseen tehneet osoittaakseen huomiota herättäviä kohtia. Vastaajat ovat voineet joko luetella viivoille tai merkitä tilapäivityksen lomaan niitä kohtia, jotka heidän huomionsa herättävät. Lisäksi vastaajilla on kyselylomakkeessa mahdollisuus perustella antamiaan vastauksia. Tilapäivitykseen tehdyt merkinnät ja avoimet vastaukset täydentävät toisiaan, sillä merkinnät koskevat yksittäisiä sanoja tai sanan osia, kun taas avoimet vastaukset käsittelevät tilapäivitykseen liittyviä asioita lähinnä yleisemmältä tasolta. Koska vastaajat ovat merkinneet tilapäivityksen lomaan sekä sanoja että sanan osia, olen tarkastelun helpottamiseksi laskenut niin koko sanan kuin sanan osankin merkkaamisen samaa tarkoittavaksi. Vastaajien antamien perusteluiden kautta voi päätellä, että moni vastaajista on selkeästi tarkoittanut kokonaan merkitsemänsä sanan tiettyä yksittäistä osaa, kuten lopusta puuttuvaa äännettä. Vastaajien tekemät huomiot keskittyvät pääsääntöisesti tilapäivityksen kieleen, mutta yksittäisissä tapauksissa myös sisältö kiinnittää vastaajien huomion. Koska tutkimukseni fokuksena on kieli, sisältöön liittyvien seikkojen tarkastelemisen jätän analyysissa vähemmälle.

Vastaajista 29, joka tarkoittaa 46 %:a eli lähes puolta vastaajista, ei ole merkinnyt tekstiin eikä myöskään luetellut huomiota herättäviä kohtia, mikä kertoo siitä, että he todennäköisesti suhtautuvat tilapäivityksen kieleen melko neutraalisti. Lukijan huomio usein varmastikin kiinnittyy tekstissä jollain tapaa poikkeaviin kohtiin. Se, että 29 vastaajista ei kiinnitä tilapäivityksessä huomiota erityisesti mihinkään, voi viestiä siitä, että tilapäivityksen kieli ei herätä heissä juurikaan tunteita, tai kieli saattaa olla sellaista, jota he ovat tottuneet Facebookissa muutenkin lukemaan. Vastaajien neutraali suhtautuminen tilapäivitykseen välittyy myös monivalintakysymysten vastauksista, joista selviää, että suurin osa vastaajista ei pidä tilapäivityksen kieltä erityisen miellyttävänä tai epämiellyttävänä.

Aloitin analyysin tarkastelemalla sitä, millaista variaatiota vastaajat havaitsevat tilapäivityksessä esiintyvän. Monivalintakysymysten vastausten keskiarvot väittämien ”Tekstissä on käytetty kirjakieltä”, ”Tekstissä on käytetty puhekieltä”, ”Tekstissä on käytetty murretta” sekä ”Tekstissä on käytetty slangia” kohdalla esitetään kaaviossa 1. Edellä mainituista väittämistä kahteen viimeiseen on vastannut kumpaankin 62 vastaajaa.

KAAVIO 1. Facebook-tilapäivityksessä esiintyvä variaatio: vastausten keskiarvot.

Kaaviosta 1 voi huomata, että tilapäivitystä ei pidetä kovinkaan kirjakielisenä vaan enemmänkin puhekielisenä: *kirjakielen* kohdalla vastausten keskiarvo on 1, kun taas *puhekielen* kohdalla vastausten keskiarvo on 4,4. *Murteen* ja *slangin* kohdalla keskiarvo asettuu asteikon puoliväliin, mikä viestii vastaajien epävarmuudesta sen suhteen, onko tilapäivityksessä murre- tai slangipiirteitä.

Kaaviossa 1 esitettävät keskiarvot eivät anna tarkkaa kuvaa vastausten jakaantumisesta, mistä johtuen kaaviossa 1 tarkasteltavien väittämien vastausten jakaantuminen prosentuaalisesti eri vastausvaihtoehtojen kesken esitetään taulukossa 6. Taulukon ylimmällä vaakarivillä esiintyvät kaikki väittämässä tarkastellut kielen variaatiot, joiden alla on kuhunkin vastausvaihtoehtoon 1–5 annettujen vastausten määrä. Ylimmän vaihtoehdon 1 ovat siis valinneet ne vastaajat, jotka ovat väittämän kanssa täysin eri mieltä ja alhaalla vaihtoehdon 5 ne, jotka ovat täysin samaa mieltä asiasta. Näiden kahden ääripään välille sijoittuvat muut vastaukset. Kaikkein alimmaisimmalla vaakarivillä on vielä niiden vastaajien määrä, jotka eivät ole vastanneet väittämän kohdalla ollenkaan.

TAULUKKO 6. Facebook-tilapäivityksessä esiintyvä variaatio: vastausten jakaantuminen.

Vastaus	Kirjakieltä	Puhekieltä	Murretta	Slangia
1 (täysin eri mieltä)	76 %	2 %	25 %	21 %
2	19 %	2 %	14 %	6 %
3	5 %	10 %	29 %	33 %
4	0 %	32 %	21 %	27 %
5 (täysin samaa mieltä)	0 %	56 %	10 %	11 %
Ei vastausta	0 %	0 %	2 %	2 %

Se, että tilapäivityksen kieli ei ole kirjakieltä, näyttää taulukon 6 mukaan olevan melko ilmeistä, sillä suurin osa vastaajista on valinnut vaihtoehdon 1 ja myös muut vastaukset sijoittuvat vaihtoehtoihin 2–3. Tilapäivityksen puhekielisyyden suhteen vastaajat ovat olleet suurimmaksi osaksi yksimielisiä ja lähes kaikki vastaajista ovat valinneet vastausvaihtoehdon 4 tai 5. *Murteen* ja *slangin* kohdalla vastaukset sen sijaan ovat jakaantuneet tasaisemmin, mikä kertoo siitä, että vastaajat eivät välttämättä osaa tarkasti määrittää, mitä murteella ja slangilla tarkoitetaan. Kieli on helppo määrittellä puhekieliseksi, mutta aina ei ole selvää, onko kyse murteesta tai slangista. Termin *puhekieli* merkitys on kansanlingvistiikassa ollut melko laaja (Mielikäinen & Palander 2014: 41), minkä vuoksi vastaajien on helppo määrittellä jokin teksti puhekieliseksi, vaikka he eivät olisi varmoja siitä, onko kyse murre- tai slangipiirteistä. Maallikot viittaavat slangilla tavallisesti Helsingin puhekieleen tai (yleis)puhekieleen, mutta he eivät aina erota pääkaupunkiseudun slangia nuorten tai muiden kaupunkilaisten kielestä (Mielikäinen & Palander 2014: 41). Yleensä maallikot katsovat slangin murteettomaksi kieleksi (Mielikäinen & Palander 2014: 41), kuten myös suurin osa pääkaupunkiseudulla kasvaneista vastaajista Vaattovaaran ja Soininen-Stojanovin (2006: 235) tutkimuksessa.

Vaikka lähes puolet vastaajista ei ole löytänyt tilapäivityksestä mitään erityisen silmiinpistävää, on tilapäivitys kuitenkin kerännyt paljon merkintöjä ja huomioita, joista moni keskittyy tilapäivityksen puhekielisyyteen. Tilapäivitykseen tehdyt merkinnät ja avoimet vastaukset valottavat sitä, miksi vastaajat pitävät tilapäivitystä puhekielisenä.

Tilapäivityksessä esiintyvä loppuheitto eli sanojen lyhentäminen lopusta on yksi vastaajien huomion kiinnittäneistä seikoista. Avoimissa kysymyksissä lyhennettyihin sanoihin on viitattu yleisesti (esimerkit 131–132), mutta tilapäivityksestä on merkitty myös yksittäisiä loppuheitollisia sanoja: sana *takas* on merkitty 11 kertaa ja sana *uus* on kerännyt neljä merkintää. Loppuheitto antaa usein maallikoiden silmissä kuvan lyhennetystä tai lyhennellystä kielestä (Mielikäinen & Palander 2014: 167–168), minkä vuoksi osa vastaajista on perustellut sanojen *takas* ja *uus* merkitsemistä sillä, että ne ovat lyhentyneet. Mantila (2004: 325–326) määrittää loppuheiton yleiseksi tai neutraaliksi puhekielisyydeksi. Yleisiä ja neutraaleja puhekielisyyksiä esiintyy kielessä kielenkäyttäjän sosiaalisesta tai alueellisesta taustasta riippumatta (Mantila 2004: 325).

(131) paljon lyhenteitä (n44)

(132) Kohdat kiinnittävät huomioni, koska sanoja oli lyhennetty. Lause oli muutenkin huonosti muotoiltu. (n42)

Loppuheitto on tyypillinen puhekielen piirre, ja osa vastaajista on maininnut myös puhekielisyyden tai murteellisuuden perusteluna sanojen *takas* ja *uus* merkitsemiselle (esimerkit 133–

135). Puhekielen käyttö on tyypillistä verkkokielelle (Vauras 2008: 210), minkä myös vastaajat ovat huomanneet (esimerkki 136), ja sitä esiintyy usein Facebookissa (esimerkki 137). Loppuheitto on varmasti yksi niistä tekijöistä, jotka aiheuttavat sen, että vastaajat pitävät tilapäivityksen kieltä puhekielisenä ja rentona.

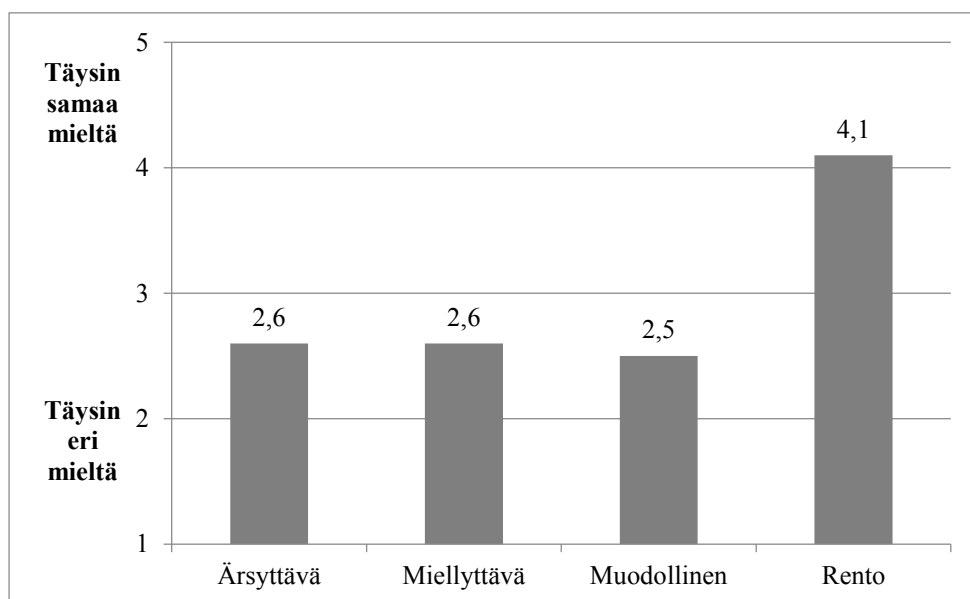
- (133) Kirjoitetaan puhekieltä (m32)
- (134) - - ne ovat murretta (n35)
- (135) kieli ei ole kirjakieltä (m15)
- (136) Tämä on nyt perus "internetkieltä" - - Kirjoitetaan puhekieltä (m1)
- (137) - - puhekieli facebookissa on normaalia (n24)

Sanoissa esiintyvää loppuheittoa enemmän huomiota kiinnittää tilapäivityksen lyhenne *sjoki*, joka on kerännyt yhteensä 18 merkintää. Vastaajien mukaan Seinäjoki-paikkakunnan lyhentäminen kiinnittää heidän huomionsa, ja joitakin vastaajia lyhenne jopa ärsyttää (esimerkit 138–139).

- (138) Seinäjoki lyhennetty sjoeksi. (m17)
- (139) typerä lyhenne (m35)

Se, että jotkin verkkokielessä esiintyvät piirteet ärsyttävät maallikkoja, on myös kiinnostava tutkimuskohde. Tästä johtuen vastaajia pyydetään monivalintakysymyksissä myös yleisellä tasolla kertomaan, ärsyttääkö tilapäivitys mahdollisesti heitä. Lisäksi monivalintakysymyksissä selvitetään, miten miellyttävänä, muodollisena tai rentona vastaajat tilapäivityksen kieltä pitävät. Monivalintakysymyksissä tarkastellut adjektiivit *ärsyttävä*, *miellyttävä*, *muodollinen* sekä *rento* esitetään väittämissä seuraavasti: ”Tekstissä käytetty kieli ärsyttää minua”, ”Tekstissä käytetty kieli on miellyttävää”, ”Tekstissä käytetty kieli on muodollista” ja ”Tekstissä käytetty kieli on rentoa”. Käsitteet *ärsyttävä* ja *miellyttävä* ovat kansanlingvistiikassa laajasti käytettyjä maallikoiden suhtautumista osoittavia termejä (Mielikäinen & Palander 2014: 99–101). Ne sopivat mielestäni tutkimukseeni hyvin, sillä niiden kautta selviää vastaajien suhtautuminen kielinäytteissä käytettyyn kieleen. Käsitteet *muodollinen* ja *rento* taas kertovat siitä, millaisen kuvan tekstinäytteiden kieli antaa tekstin muodollisuuden asteesta.

Adjektiiveja koskeviin väittämiin annettujen vastausten keskiarvot käyvät ilmi kaaviosta 2. Adjektiivien *miellyttävä* ja *rento* kohdalla vastaajien määrä on poikkeuksellisesti 62, sillä kumpaankin yksi vastaaja on jättänyt vastaamatta.

KAAVIO 2. Facebook-tilapäivityksen kielen kuvailua: vastausten keskiarvot.

Kaaviosta 2 käy ilmi, että adjektiivien *ärsyttävä* ja *miellyttävä* vastausten keskiarvo on kumpikin 2,6. Tilapäivitystä ei siis pidetä erityisen ärsyttävänä eikä miellyttävänä. Adjektiivin *muodollinen* vastausten keskiarvo on samaa luokkaa, 2,5. Sen sijaan adjektiivin *rento* vastausten keskiarvo on suurempi, 4,1. Korkea palkki adjektiivin *rento* kohdalla ei ole yllättävää, sillä tilapäivitys pitää vastaajien mukaan sisällään puhekielisyyksiä, ja puhekielisyydet kuuluvat ensimmäisen kyselyn vastausten perusteella rentoon kieleen. Facebook kontekstina ei ole kovin muodollinen, joten siellä näkee paljon epämuodollista ja rentoa kieltä, minkä vastaajat ovat myös huomanneet jo ensimmäisessä kyselyssä.

Kaaviossa 2 esitettäviä tietoja täydentää vielä taulukosta 7 ilmenevä vastausten jakaantuminen eri vastausvaihtoehtojen kesken. Taulukosta 7 voi huomata esimerkiksi, että vaikka adjektiivien *ärsyttävä* ja *miellyttävä* vastausten keskiarvo on sama 2,6, vastaukset jakaantuvat niitä koskevissa väittämässä eri tavalla: Adjektiivin *miellyttävä* kohdalla lähes puolet vastauksista sijoittuu kohtaan 3, mikä kertoo siitä, etteivät vastaajat koe tilapäivitystä erityisen miellyttäväksi, mutta eivät myöskään epämiellyttäväksi. Seuraavaksi eniten vastauksia kerryttävät vaihtoehdot 1 ja 2, vaikka näistä vastaajista suurin osa taipuu enemmän 2-vaihtoehdon puoleen. Adjektiivin *ärsyttävä* kohdalla sen sijaan vastaukset jakaantuvat paljon tasaisemmin eri vaihtoehtojen välillä. On huomattava, että se, ettei kieli vastaajien mielestä välttämättä ole erityisen miellyttävää, ei myöskään tarkoita sitä, että kieltä pidettäisiin ärsyttävänä, sillä adjektiivin *ärsyttävä* kohdalla eniten vastauksia keräävät vaihtoehdot 1–3. Myöskään se, jos jokin yksittäinen piirre, esimerkiksi isojen alkukirjainten puuttuminen, ärsyttää vastaajaa, ei automaattisesti tee koko tilapäivityksestä ärsyttävää vastaajan silmissä.

TAULUKKO 7. Facebook-tilapäivityksessä käytetyn kielen kuvailua: vastausten jakaantuminen.

Vastaus	Ärsyttävä	Miellyttävä	Muodollinen	Rento
1 (täysin eri mieltä)	27 %	14 %	40 %	0 %
2	24 %	29 %	27 %	3 %
3	27 %	46 %	25 %	16 %
4	11 %	10 %	3 %	51 %
5 (täysin samaa mieltä)	11 %	2 %	3 %	29 %
Ei vastausta	0 %	0 %	2 %	2 %

Taulukon 7 perusteella väittämien ”Tekstissä käytetty kieli on muodollista” ja ”Tekstissä käytetty kieli on rentoa” suhteen vastaajat vaikuttavat olleen melko yksimielisiä, sillä ensimmäisen väittämän kohdalla lähes kaikki vastaajat ovat valinneet vaihtoehdon 1–3 ja toisen väittämän kohdalla vaihtoehdon 3–5. Vain pieni osa vastaajista on valinnut jonkin muun vaihtoehdon. Vastausten jakaantuminen näiden väittämien kohdalla edelleen vahvistaa ajatusta, jonka mukaan puhekieli mielletään osaksi rentoa viestintää.

Rento ja huolimaton puhekieli ei miellytä kaikkia vastaajia, vaan ”surkea kielioppi” ja ”huonosti muotoiltu” tilapäivitys ärsyttävät selkeästi ainakin osaa vastaajista. Edellä taulukosta 7 käy ilmi, että 11 % vastaajista ovat väittämän ”Tekstissä käytetty kieli ärsyttää minua” kanssa täysin samaa mieltä. Muutamien vastaajien ärsyyntyneisyys välittyy myös avoimista vastauksista ja esimerkeistä 140–141 voi päätellä, että vastaajat kannattavat huolitellun ja virheettömän verkkokielen käyttöä myös Facebookissa, vaikka kyseessä on melko epämuodollinen konteksti. Siitä huolimatta, että tilapäivityksen aihe on arkinen, vastaajat soisivat käytettävän huolitellumpaa kieltä.

(140) Minua ärsyttää se kun ihmiset kirjoittavat samalla tavalla kuin ala-astelaiset (m13)

(141) Niin huolimattomasti päivitetty tilapäivitys, että alkaa ärsyttään. (n13)

Huolimattoman kuvan vastaajille antavat tilapäivityksestä puuttuvat iso alkukirjaimet sekä välimerkit, mikä herättää vastaajissa ärsytystä ja tilapäivitystä pidetään sen vuoksi ”rasittavana”. Tilapäivityksen lopusta puuttuva piste on kerännyt kaksi merkintää. Verkkokielessä olisi syytä käyttää ainakin isoa alkukirjainta ja pistettä, vaikka oikeinkirjoitus ei muuten täydellistä olisikaan (esimerkki 142).

(142) En yleensä kiinnitä huomiota oikein kirjoitukseen, mutta kuitenkin lause täytyisi aloittaa isolla kirjaimella ja päättää pisteeseen (n39)

Ison alkukirjaimen puute pistää vastaajien silmään myös *moccamasteriki*-sanalla, sillä *moccamasteriki* on kerännyt 10 merkintää. Toisaalta *moccamasteriki* kuulostaa vastaajien korvaan myös ”jännältä” ja ”tökeröltä”, vaikka he eivät kantaansa tarkemmin selvennäkään (esimerkit 143–144). Kuten sanoissa *takas* ja *uus*, myös *moccamasteiki*-sanassa on havaittu olevan puhekielisyyksiä (esimerkki 145). Lisäksi *moccamasteriki* mainitaan avoimissa vastauksissa kolme kertaa, mutta niissä vastaajat perustelevat valintansa poikkeuksetta sisältöön liittyvillä seikoilla.

(143) kirjoitettu ”jännästi” moccamaste (n3)

(144) koska se kuulostaa tökeröltä tuossa muodossa, kun se kuulostaisi paremmalta jos olisi kirjoitettu moccamasterikin (n17)

(145) Kirjoitetaan puhekieltä (m32)

Kuten edellä on huomattu, osa vastaajista suhtautuu negatiivisesti isojen alkukirjainten puutteeseen. Isojen alkukirjainten puutteen katsotaan kuitenkin myös kuuluvan ”perinteiseen nettikielen” (esimerkki 146), minkä vastaajat mainitsevat jo ensimmäisessä kyselyssä.

(146) Iso alkukirjain puuttuu eli perinteinen nettikieli, myöskin muuten huolimaton tekstiä (m6)

Verkkokieleen kuuluvat olennaisesti myös hymiöt (ks. Vauras 2008: 214). Saman asian huomasivat vastaajat jo ensimmäisessä kyselyssä ja siitä johtuen vastaajat ihmettelevät hymiöiden puuttumista tilapäivityksestä (esimerkit 147–148).

(147) ei hymiöitä (n13)

(148) Yleensä laitetaan hymiöitä (n24)

Kielen variaation ja erilaisten kieltä kuvailevien adjektiivien lisäksi monivalintakysymyksissä selvitetään, onko tilapäivityksessä vastaajien mielestä virheitä. Monivalintakysymysten väittämän ”Tekstissä on virheitä” kohdalla vastausten keskiarvo on 3,9. Vastaajista 41 % on valinnut vaihtoehdon 5 ja 24 % vaihtoehdon 4. Vaihtoehdon 3 on valinnut 25 % vastaajista. Suurin osa vastaajista (65 %) on siis joko täysin tai melkein samaa mieltä siitä, että tilapäivityksessä on virheitä.

Isojen alkukirjainten ja välimerkkien puute on varmasti suurin syy siihen, miksi monivalintakysymysten perusteella 65 % vastaajista on joko varmoja tai melko varmoja siitä, että tilapäivitys sisältää virheitä. On myös mahdollista, että jotkut vastaajat pitävät tilapäivityksessä esiintyviä puhekielisyyksiäkin virheinä, sillä ne eroavat norminmukaisesta kielestä. On yllättävää, että toisen kyselyn perusteella vastaajat vaikuttavat suhtautuvan virheisiin negatiivisesti, vaikka moni heistä ensimmäisessä kyselyssä kertoo virheiden kuuluvan osaksi verkkokieltä ja osa kertoo jopa itse kir-

joittavansa ”huolettomammin” internetissä. Ensimmäisen kyselyn vastausten perusteella virheet kuuluvat erityisesti nuorten verkkokieleen eivätkä vastaajat välttämättä halua asettaa itseään ryhmän jäseneksi, sillä heidän mukaansa nuorten verkkokieli on usein myös asiatonta.

Tilapäivityksen sisältämien virheiden lisäksi monivalintakysymyksissä selvitetään vielä sitä, voisivatko vastaajat itse kirjoittaa vastaavanlaisen tilapäivityksen Facebookissa, mikä myöskin kertoo vastaajien asenteista tilapäivityksessä käytettyä kieltä kohtaan. Väittämään annettujen vastausten keskiarvo on 1,8. Vastaajat eivät siis kovin mielellään julkaisisi itse vastaavaa tilapäivitystä, minkä vahvistaa vielä se, että 78 % vastaajista on valinnut vaihtoehdon 1 tai 2. Vastausten jakaantuminen viestii siitä, etteivät vastaajat suhtaudu täysin myönteisesti tilapäivitykseen ja siinä esiintyviin puhekielisyyksiin sekä virheisiin. On kuitenkin mahdollista, että vastaajat ovat saattaneet väittämän kohdalla arvioida myös tilapäivityksen sisältöä, mikä voi osaltaan vaikuttaa heidän valintaansa.

Avoimissa vastauksissa vastaajat vertaavat tilapäivityksen kieltä omaan verkkokieleensä, jossa he kertovat kiinnittävänsä huomiota oikeinkirjoitukseen (esimerkit 149–150). ”Oma puhe-tyyli/kirjoitustyyli ei ole aivan tuollainen” toimii perusteluna myös sanan *tuli* yksittäiselle merkin-
nälle.

(149) Itse aina kirjoitan oikein, jos jonkin päivityksen laitan. (n21)

(150) Koska huomaamattani olen tottunut käyttämään isoja alkukirjaimia, pilkkuja ja pisteitä ym. viesteis-
säni selkeyden vuoksi. (n2)

Edellä huomattiin, että erityisesti *moccamasteriki* kiinnostaa vastaajia sisältönsä puolesta, mutta vastaajat ovat huomioineet myös muihin tilapäivityksen sisältöön tai varsinaisen tilapäivitystekstin ulkopuolisiin asioihin. Huomiota herättävät kirjoittajan asuinpaikkakunnan vaihtuminen, tilapäivityksen julkaisuajankohta sekä se, että tilapäivitys on pienestä maapallosymbolista päätellen kaikkien Facebook-käyttäjien nähtävillä.

Yleisenä linjauksena voidaan todeta, että tilapäivitys on vastaajien silmissä puhekielinen ja rento teksti, joka suurimman osan vastaajista mukaan pitää sisällään myös virheitä. Vaikka edellä esitetyistä esimerkeistä saa kuvan, että tilapäivityksen kieli ainakin jossain määrin häiritsee suurta osaa vastaajista, on muistettava, että 46 % vastaajista ei kerro kiinnittävänsä huomiota mihinkään tilapäivityksen kohtaan. Tämä kertoo siitä, että lähes puolet vastaajista suhtautuvat tilapäivityksen kieleen neutraalisti tai ainakin melko neutraalisti virheineen ja puhekielisyyksineen. Verkossa tekstiä pyritään tuottamaan vaivattomasti ja siitä johtuen tekstin ymmärrettävyys on oikeinkirjoitus-
sääntöjen noudattamista tärkeämpää (Vauras 2008: 211), mikä voi vaikuttaa siihen, etteivät kaikki vastaajatkaan vaadi internetissä kirjoittavalta täysin norminmukaista kieltä.

5.1.2 Tekstinäytteiden analyysia: sähköposti

Sähköpostin (kuva 2) kohdalla vastaajia pyydetään vastaamaan samanlaisiin monivalintakysymyksiin kuin tilapäivityksen kohdalla, ja siksi käytän sähköpostiin liittyvien monivalintakysymysten vastausten analysoinnin tukena vastaavia kaavioita ja taulukoita kuin tilapäivityksenkin kohdalla. Toisin kuin tilapäivitystä, vastaajat pitävät sähköpostia muodollisena ja kirjakielisenä. Vastaajat myös vaikuttavat suhtautuvan sähköpostin kieleen neutraalimmin, sillä vastaajat eivät ole tehneet siihen yhtä paljoa merkintöjä kuin tilapäivitykseen, eivätkä luetelleet yhtä paljon siinä huomiota herättäviä asioita, ja jopa 42 eli 67 % vastaajista on jättänyt kohdan kokonaan tyhjäksi. Sähköposti on tilapäivitystä pidempi ja siksi siitä on merkitty yksittäisten sanojen tai sanojen osien lisäksi myös laajempia kokonaisuuksia, kuten lauseita ja lausekkeita.

Harjoittelupaikka

H. Harjoittelija <h.harjoittelija@gmail.com>

ke 25.3.2015 20:53

Merkitse lukemattomaksi

Vastaanottaja: ■ Opettaja

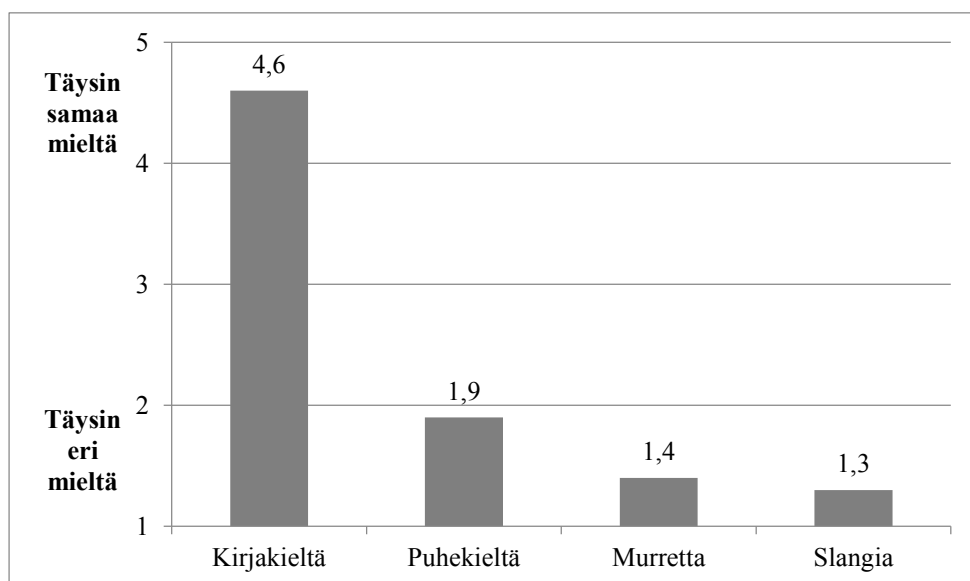
Hei,

Suoritin Tampereen yliopistossa kevään 2014 aikana suomi toisena kielenä -opettajan opintokokonaisuuteen kuuluvat kurssit ja nyt minulta puuttuu enää harjoitteluosuus. Olisin kiinnostunut suorittamaan 5 op:n harjoittelun lukiossanne, sillä haluaisin tulevaisuudessa toimia opettajana itsekin joko lukiossa tai yläkoulussa. Onnistuisiko harjoittelun suorittaminen koulussanne? Tekisin harjoittelun mielelläni syksyn aikana, vaikkapa syys-lokakuussa.

Terveisin H. Harjoittelija

KUVA 2. Sähköposti.

Se, että suurin osa vastaajista pitää sähköpostissa käytettyä kieltä kirjakielenä, käy ilmi kaavioista 3 (vastausten keskiarvo 4,6), kun taas puhekieltä, murretta tai slangia sähköpostissa ei nähdä juurikaan esiintyvän.

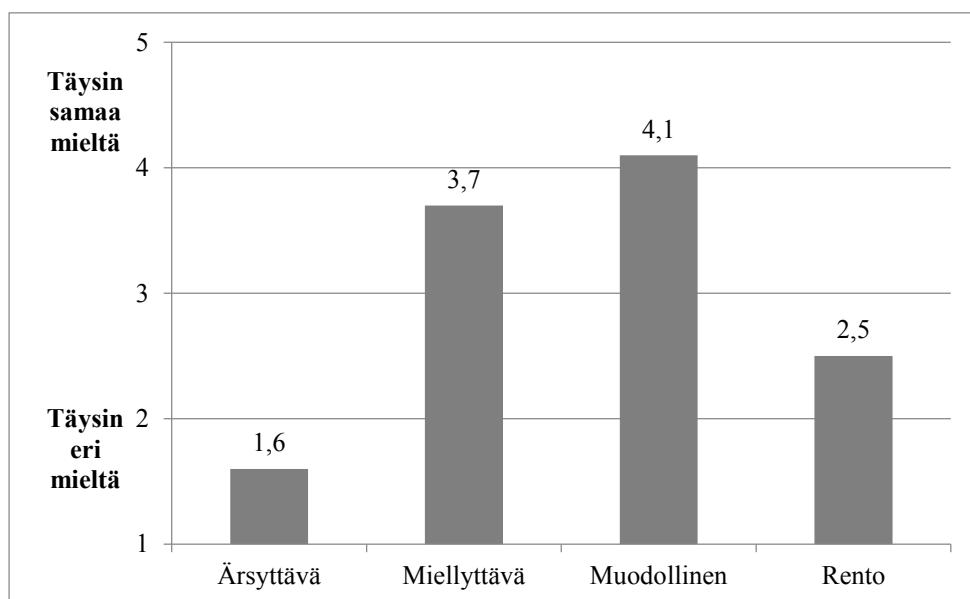
KAAVIO 3. Sähköpostin kielessä esiintyvä variaatio: vastausten keskiarvot.

Kaavion 3 tukena toimii taulukko 8, josta selviää vastausten jakaantuminen prosentuaalisesti eri vastausvaihtoehtojen kesken. On huomattavaa, että 70 % vastaajista pitää sähköpostin kieltä varmasti kirjakielisenä, kun taas sen suhteen, onko kyseessä puhekieltä, vastaajat eivät ole yhtä yksimielisiä. Puhekielen kohdalla vastauksista suurin osa jakaantuu vaihtoehtojen 1 ja 2 kesken. Sen suhteen, että sähköpostissa ei ole käytetty murretta, vastaajat ovat samoilla linjoilla.

TAULUKKO 8. Sähköpostin kielessä esiintyvä variaatio: vastausten jakaantuminen.

Vastaus	Kirjakieltä	Puhekieltä	Murretta	Slangia
1 (täysin eri mieltä)	0 %	41 %	73 %	79 %
2	2 %	40 %	19 %	13 %
3	6 %	14 %	6 %	8 %
4	22 %	2 %	0 %	0 %
5 (täysin samaa mieltä)	70 %	3 %	2 %	0 %
Ei vastausta	0 %	0 %	0 %	0 %

Sähköposti on vastaajien mukaan kirjakielistä ja se, miten vastaajat kirjakieliseen sähköpostiin suhtautuvat, käy ilmi kaaviosta 4. Vastausten keskiarvo ei ole kovin suuri väittämän ”Tekstissä käytetty kieli ärsyttää minua” kohdalla, vaan se on ainoastaan 1,6. Lisäksi sähköpostia pidetään melko miellyttävänä, minkä väittämään ”Tekstissä käytetty kieli on miellyttävää” annettujen vastausten keskiarvo 3,7 kertoo. Kun tilapäivitykseen ja sähköpostiin annettuja vastauksia verrataan toisiinsa, voidaan päätellä, että verkkokielessä esiintyvä kirjakieli on vastaajien mukaan ainakin jossain määrin miellyttävämpää kuin puhekieli.

KAAVIO 4. Sähköpostissa käytetyn kielen kuvailua: vastausten keskiarvot.

Kaavio 4 kertoo myös sen, että sähköpostia pidetään hyvin muodollisena (vastausten keskiarvo 4,1), kun taas väittämän ”Tekstissä käytetty kieli on rentoa” vastausten keskiarvo ulottuu alle puolivälin. Adjektiivin *muodollinen* kohdalla vastaajista yksi jättänyt vastaamatta.

Kaavion 4 tukena toimii taulukko 9, johon on listattu vastausten jakaantuminen eri vastausvaihtoehtojen kesken. Taulukosta voi esimerkiksi huomata, että ainoastaan 3 % vastaajista pitää sähköpostin kieltä jokseenkin ärsyttävänä. Muut kohdan vastaukset sijoittuvat vaihtoehtoihin 1–3. Adjektiivin *miellyttävä* kohdalla suurin osa vastauksista sijoittuu vaihtoehtoihin 3–5, mikä kertoo siitä, ettei monikaan vastaajista pidä tekstiä epämiellyttävänä, mutta yleisellä tasolla suhtautuminen sähköpostiin on enemmän melko miellyttävä kuin erittäin miellyttävä. Vastaajat siis vaikuttavat suhtautuvan myönteisesti kirjakieleen verkkoteksteissä, etenkin virallisessa sähköpostissa.

TAULUKKO 9. Sähköpostissa käytetyn kielen kuvailua: vastausten jakaantuminen.

Vastaus	Ärsyttävä	Miellyttävä	Muodollinen	Rento
1 (täysin eri mieltä)	59 %	3 %	0 %	16 %
2	30 %	10 %	5 %	40 %
3	8 %	21 %	19 %	24 %
4	3 %	44 %	37 %	17 %
5 (täysin samaa mieltä)	0 %	22 %	38 %	3 %
Ei vastausta	0 %	0 %	2 %	0 %

Adjektiivien *muodollinen* ja *rento* kohdalla voi huomata, että ainoastaan 3 % vastaajista pitää sähköpostia täysin rentona, eikä kukaan vastaajista pidä sähköpostia täysin epämuodollisena. Jo ensimmäisestä kyselystä selviää, että kirjakieltä käytetään vastaajien mukaan muodollisissa yhteyksissä. Ensimmäisessä kyselyssä sanotaan muun muassa: ”jos teen jotain tärkeämpää kuin Facebook päivitystä, kirjoitan kirjakielellä” (ks. esimerkki 65 edellä).

Sähköpostin kielen virallisuus on seikka, joka herättää vastaajien huomion ja sitä on kommentoitu erityisesti avoimissa vastauksissa (esimerkit 151–154). Se, että vastaajat pitävät sähköpostia ”kunnolla kirjoitettuna” ja ”virallisena”, selittää varmasti sitä, miksi niin moni vastaajista pitää sähköpostia muodollisena.

- (151) Teksti kirjoitettu kunnolla ja virheettömästi. (m17)
- (152) Virallinen kieli (n24)
- (153) Yleensä virallisissa viesteissä kirjoitetaan asiallisesti, kuten tässä (n24)
- (154) - - tällaisia kirjakielellä kirjoitettuja tekstejä ei näe enää niin usein (m17)

Kuten tilapäivityksenkin kohdalla, myös sähköpostin kohdalla selvitetään, onko siinä vastaajien mielestä virheitä. Väittämän ”Tekstissä on virheitä” vastausten keskiarvo on 2,3. Vastaajista 84 % on valinnut vaihtoehdon 1–3, mikä kertoo siitä, että suurin osa vastaajista ei ainakaan selkeästi huomaa sähköpostin kielen olevan virheellistä.

Sähköpostissa esiintyvillä virheillä vastaajat tarkoittavat etenkin sähköpostin alkua, joka on herättänyt vastaajissa ihmetystä. Sanan *Suoritin* alku on merkitty kertaalleen ison alkukirjaimen vuoksi. Lisäksi avoimissa vastauksissa pilkku alun tervehdyksen perässä ihmetyttää vastaajia (esimerkit 155–156).

- (155) Aloitus on outo, sillä en tajua miksi ”Hei” loppuu pilkkuun. (m5)
- (156) yleensä huutomerkki ”Hei” sanan perässä. (m37)

Eniten merkintöjä on kerännyt virke: *Suoritin Tampereen yliopistossa kevään 2014 aikana suomi toisena kielenä -opettajan opintokokonaisuuteen kuuluvat kurssit ja nyt minulta puuttuu enää harjoittelisuus*. Kaksi vastaajista on merkinnyt virkkeestä lauseketta pidemmät kokonaisuudet ja he perustelevat merkitsemistä sisällöllisillä seikoilla. Koko virkkeen on merkinnyt yksi vastaajista, joka perustelee merkitsemistä sillä, että virke kuulostaa ”oudolta”. Virke tuntuu vastaajista oudolta pitkän lausekkeen, *suomi toisena kielenä -opettajan opintokokonaisuuden*, vuoksi, mistä kertoo jo kyseiseen lausekkeeseen tai sen osiin tehtyjen merkintöjen määrä, joka on kaikkiaan yhdeksän. Vastaajat perustelevat merkitsemistä sillä, että rakenne on ”tönkkö” tai ”vaikealukuinen” tai että opintokokonaisuuden nimi pitäisi kirjoittaa isolla alkukirjaimella (esimerkit 157–160).

- (157) Tälläisiin sanayhdistelmiin nyt vain kiinnittää huomiota. (n4)
- (158) - - mielestäni se oli vähän tönkkö ja oudosti ilmaistu (m5)
- (159) vaikealukuista (n16)
- (160) Viesti on virallinen joten kurssin nimen pitäisi varmaan olla isolla (m16)

Suurin osa vastaajien kielellisiin seikkoihin liittyvistä huomiosta keskittyy joko hankaliin rakenteisiin, alkukirjain- ja välimerkkivirheisiin sekä sähköposti muodollisuuteen. Sähköpostissa on myös joukko sellaisia yksittäisiä kohtia, jotka vain yksi vastaajista on ilmoittanut huomiota herättäväksi. Sähköpostin lopetuksessa *Terveisin H. Harjoittelija* huomio kiinnittyy siihen, että lopetus ”antaa hyvän kuvan”. Ilmaus *opettajana itekin* olisi vastaajien mukaan parempi, jos sanojen järjestystä muuttaisi ja kohdassa *suomi toisena kielenä -opettajan 5 op:n harjoittelun lukiossanne* huomion herättää viiva sekä numero. Muiden yksittäisten kohtien merkitsemisen vastaajat perustelevat sisältöön liittyvillä seikoilla.

Sähköpostissa ei ole yhtä paljon huomiota herättäviä asioita kuin tilapäivityksessä, mistä kertoo vastausten vähäinen määrä. Sähköpostissa esiintyvä kieli näyttää olevan myös sellaista, jota vastaajat voisivat myös omassa sähköpostissaan käyttää, sillä väittämän ”Voisin itse kirjoittaa vastaavan sähköpostin” kohdalla vastausten keskiarvo on 4,2 ja 83 % vastaajista on valinnut vaihtoehdon 4 tai 5.

Sähköpostin kieleen vastaajat suhtautuvat tilapäivityksen kieltä myönteisemmin. Kirjakieli on aina samanlaista ja norminmukaista, jolloin siihen suhtaudutaan neutraalimmin kuin omasta puhekielestä eroaviin puhekielisiin variantteihin. Puhekieli voi vaihdella eri ihmisten välillä ja se voi muodostua leimaavista piirteistä, jotka viestivät esimerkiksi kirjoittajan iästä ja asuinpaikasta, eivätkä leimaavat piirteet aina ole sosiaalisesti arvostettuja. Tilapäivityksessä ei kuitenkaan ole Mantilan (2004: 325–329) jaottelun mukaan mitään leimaavia puhekielisyyksiä, vaan ainoastaan neutraaleja ja yleisiä puhekielisyyksiä, kuten *i:n* loppuheitto. Yleisyydestä huolimatta tilapäivityksen variaatio kiinnittää vastaajissa sähköpostia enemmän huomiota, minkä vuoksi sähköpostiin liittyvissä kysymyksissä keskitytään vain muutamiin seikkoihin, kuten muodollisuuteen ja hämmennystä herättäneisiin ilmaisuihin.

5.1.3 Kontekstien vertailua: Facebook-tilapäivitys ja sähköposti

Tarkoituksenani oli toisen kyselyn ensimmäisessä osassa selvittää sitä, miten vastaajat suhtautuvat eri konteksteissa tapahtuvaan verkkokielen variaatioon. Tilapäivitys ja sähköposti osoittautuvat vastaajien keskuudessa puhe- ja kirjakielisyyden asteen suhteen hyvinkin erilaisiksi, sillä väittä-

män ”Tekstissä on käytetty puhekieltä” vastausten keskiarvo on 4,4, kun taas väittämän ”Tekstissä käytetty kieli on kirjakieltä” vastausten keskiarvo on 1. Sähköpostin kohdalla sen sijaan vastaavat luvut ovat 1,9 ja 4,6.

Kirjakielen käyttö sähköpostissa perustuu siihen, että kyseessä on muodollinen konteksti: työharjoittelupaikkaa hakeva haluaa antaa itsestään hyvän kuvan käyttämällä norminmukaista kieltä. Adjektiivin *muodollinen* kohdalla vastausten keskiarvo on 4,1 eli vastaajat pitävät sähköpostia muodollisena. Vastaukset ovat silti jakaantuneet suurimmaksi osaksi vaihtoehtojen 3–5 välille, mikä kertoo siitä, ettei sähköpostia kuitenkaan itsestään selvästi pidetä muodollisena. Tilapäivitykseen verrattuna ero on kuitenkin merkittävä, sillä tilapäivityksen kohdalla vastaukset ovat sijoittuneet pääasiassa vaihtoehtoihin 1–3 ja vastausten keskiarvo on 2,5. Tämän perusteella ei yllätä, että adjektiivin *rento* kohdalla sähköpostin vastausten keskiarvo on vuorostaan matalampi 2,5 ja tilapäivityksen korkeampi 4,1. Kuvaan rennosta kielestä tilapäivityksen kohdalla vaikuttaa puhekielisyyden lisäksi siinä vastaajien mukaan esiintyvät virheet. Väittämän ”Tekstissä on virheitä” keskiarvo on tilapäivityksen kohdalla korkeampi (3,9) kuin sähköpostin kohdalla (2,3). Ero tilapäivityksen ja sähköpostin kielen välillä käy ilmi myös avoimissa vastauksissa: tilapäivityksen kieltä kuvaillaan huolimattomaksi ja puhekieliseksi, sähköpostin kieltä taas viralliseksi kirjakieliseksi. Vastaajat ovat laittaneet merkille, että puhekieli kuitenkin kuuluu osaksi perinteistä verkkokieltä etenkin Facebookissa.

Vastaajat myös suhtautuvat tilapäivityksessä ja sähköpostissa esiintyvään variaatioon eri tavoin. Adjektiivien *ärsyttävä* ja *miellyttävä* vastausten keskiarvo tilapäivityksen kohdalla on kumpikin 2,1. Tilapäivitys ei vaikuta ärsyttävän vastaajia erityisen kovasti, mutta joukosta löytyy myös niitä vastaajia, joita tilapäivityksen huolimattomuus ja virheet ärsyttävät. Sähköpostin kohdalla vastaavat keskiarvot ovat 1,6 ja 3,7, mistä voi päätellä, että sähköposti ärsyttää vastaajia vähemmän ja miellyttää enemmän kuin tilapäivitys. Se, että vastaajat pitävät sähköpostia tilapäivitystä miellyttävämpänä, selittää varmasti myös sitä, miksi he kirjoittaisivat mieluummin vastaavan sähköpostin kuin vastaavan tilapäivityksen. Sähköpostin kieli on norminmukaista eikä siinä esiinny juuriakaan variaatiota ja on siksi neutraalimpaa kuin tilapäivityksen kieli, jolloin siihen on helpompi samaistua. Tilapäivityksessä sen sijaan erityisesti isojen alkukirjainten puute ja jossain määrin myös puhekielisyyys häiritsee vastaajia, eivätkä he siksi itse käyttäisi samanlaista kieltä.

5.1.4 Kontekstin vaikutus verkkokielen variaatioon

Toisen kyselyn ensimmäisen osan alussa selvitettiin, millaisena vastaajat pitävät esimerkkitekstien, tilapäivituksen ja sähköpostin, kielessä esiintyvää variaatiota, sekä miten he siihen suhtautuvat. Ensimmäisen osan lopussa selvitettiin vielä avointen kysymysten kautta, vaikuttaako konteksti vastaajien mukaan vaikuttaa verkkokieleen, ja ovatko he mahdollisesti huomanneet vaihtelua omassa verkkokielessään. Jo ensimmäisessä kyselyssä vastaajat kertovat huomanneensa verkkokielen vaihtelevan sen mukaan, miten muodollisesta tekstistä on kyse, kuka sen on kirjoittanut ja kenelle se on osoitettu. Tämän luvun tarkoituksena on paneutua vielä tarkemmin siihen, millaista variaatiota eri kontekstien välillä nuorten mukaan tapahtuu. Tekstiesimerkkeinä toimineet tilapäivitys ja sähköposti ovat ikään kuin herättelijöinä ennen yleisiä kysymyksiä: ne havainnollistavat vastaajalle sitä, miten kieli esimerkiksi voi vaihdella kahden erilaisen verkkotekstin välillä. Vastaajat ovat vastauksissaan käyttäneet sähköpostin ja tilapäivituksen vertaamista apunaan ja moni käyttää niitä esimerkkeinä tukemassa omia vastauksiaan. Kyselylomakkeen kysymyksissä käytän *kontekstin* sijaan sanaa *ympäristö*, sillä uskon sen olevan tutumpi käsite vastaajille.

Kaikki vastaajat, kahta kohdan tyhjäksi jättänyttä lukuun ottamatta, ovat huomanneet kontekstilla olevan merkitystä verkkokielen variaation kannalta. Vastaajista 81 % mainitsee vastauksessaan jollain tavalla eron muodollisten ja epämuodollisten kontekstien välillä (esimerkit 161–163). Se, miten asiallista kielenkäyttöä kontekstissa odotetaan, vaikuttaa oleellisesti käytettävään kieleen. Facebook-tilapäivitys mainitaan vastauksissa usein esimerkkinä epämuodollisesta kontekstista, jossa hyvällä kieliasulla ei ole yhtä paljon merkitystä kuin sähköposteissa tai Wilma-viesteissä, jotka vastaajat antavat esimerkkeinä muodollisista konteksteista.

(161) Se vaikuttaa mielestäni aika paljon. Esim. jos vertailee joitain tietopalstoja facebookin tilapäivityksiin. (m28)

(162) On aivan eri asia kirjoittaa turha tilapäivitys facebookkiin, kuin lähettää sähköpostitse viesti sellaisesta asiasta, millä on merkitystä tulevaisuudessa. (n25)

(163) Vaikuttaa se aika paljonkin, millaista kieltä on sopiva käyttää ja mikä sopii tilanteeseen. (n21)

Sen lisäksi, että vastaajat ovat huomanneet eron muodollisen ja epämuodollisen kontekstin välillä, he kuvailevat myös sitä, millaista kielen vaihtelu niiden välillä on. Epämuodollisissa konteksteissa, kuten sosiaalisessa mediassa, on hyväksyttävää käyttää puhekieltä, kun taas muodollisissa viesteissä ja hakemuksissa kirjakieltä pidetään parempana vaihtoehtona (esimerkit 164–167). Puhekielen lisäksi epämuodollisissa konteksteissa voi esiintyä myös murretta ja slangia (esimerkki 165). Muodollisissa konteksteissa kirjakielen käytöllä pyritään antamaan hyvä kuva itsestään (esi-

merkit 166–167), kun taas epämuodollisissa konteksteissa itsestä annettava kuva ei ole yhtä merkityksellinen ja siksi niissä voi esiintyä asiatontakin kieltä (esimerkki 168).

- (164) jos se on joku hakemus tai muu vastaava kieli on kirjakieltä mutta muussa keskustelussa puhekieltä (m27)
- (165) Jos teksti jaetaan SOME:ssa, niin teksti on aina erilaista normaalista kirjakielestä. Siinä on slangia, murretta ja puhekieltä. (m37)
- (166) On esimerkiksi ok käyttää puhekieltä sosiaalisessa mediassa, mutta virallisia papereita tai työhakemuksia ei niinkään sovi täyttää samoin jos haluaa hyvän vaikutelman antaa itsestään. (n2)
- (167) Esim. Facebookissa uskaltaa laittaa puhekieltäkin, mutta esim. työnantajalle jättää hyvän kuvan itsestään ja kirjoittaa hyvää kirjakieltä. (m38)
- (168) Virallisissa teksteissä kirjakieltä ja asiallinen sisältö, rennoissa teksteissä tyyli vapaa, yleensä puhekieltä ja murretta, voi olla myös asiaton. (n43)

Kirjakielikään ei aina sovi ehdottomasti kaikkiin yhteyksiin, vaan joskus on parempi käyttää rennompaa kieltä (esimerkki 169). Prestiisikieli vaihtelee tilanteittain (Nuolijärvi 2000: 21–22), ja siitä syystä onkin täysin mahdollista, että epämuodollisissa konteksteissa puhekieltä arvostetaan kirjakieltä enemmän, jolloin se saa prestiisikielen aseman.

- (169) kirjakieli Facessa kuulostaa tyhmältä (n39)

Muodollisissa konteksteissa kirjakielen käytön lisäksi myös verkkokielen kieliopillisella asulla on enemmän merkitystä kuin epämuodollisissa konteksteissa (esimerkit 170–172). Epämuodollisissa konteksteissa verkkokieli voi pitää sisällään myös virheitä, mutta muodollisissa verkkoteksteissä kieltä tulee hioa tarkemmin (esimerkki 172).

- (170) Virallisemmissa ympäristöissä kieli on asiallisempaa ja paremmin kieliopillisesti kirjoitettu (m3)
- (171) Sosiaalisessa mediassa teksti saa olla rennompaa eikä sen tarvitse olla kieliopillisesti oikein. Kaikki "viralliset" kuten sähköpostit taas tulisi olla mahdollisimman selkeää ja virheetöntä (m5)
- (172) Jos kirjoitetaan esimerkiksi facebookkiin teksti voi olla virheellistä, hyvin rentoa ja epäselvää koska Facebook kirjoitus paikkana ei vaadi hyvää kirjoitusta kuin taas joku sähköposti (m11)

Vastaajien mukaan verkkokieleen vaikuttavat myös monet muut seikat kontekstin muodollisuuden lisäksi. Sillä, kuka viestin kirjoittaa ja kenelle, on luonnollisesti keskeinen merkitys kielen variaation kannalta. Vastauksista 30 %:ssa mainitaan suoraan, että viestin lähettäjällä tai vastaanottajalla on merkitystä sen kannalta, millaista kieltä internetissä käytetään.

Vastaajat ovat huomanneet, että puhekielen, murteen ja slangin käyttö on tavallista etenkin nuorten keskuudessa (esimerkit 173–174). Ikä on yksi sosiaalinen taustamuuttuja, jonka on huomattu vaikuttavan kielenkäyttäjän kielessä esiintyvään variaatioon (Lehikoinen 1994: 90), ja puhekielisiä piirteitä on havaittu esiintyvän etenkin nuorten verkkokielellä (Androutsopoulos 2006:

425). Kaikki nuoret eivät kuitenkaan käytä samanlaista kieltä, vaan variaatiota esiintyy myös nuorten keskuudessa (Luukka 2010), mikä ilmenee myös ensimmäiseen kyselyyn annetuista vastauksista, joissa osa vastaajista kertoo käyttävänsä murretta verkkokielessä, kun taas toiset haluavat ehdottomasti välttää murteellisuuksia. Vaikka vastaajat muodostavat tutkimuksessa ryhmän ”nuoret”, on muistettava, että kaikki vastaajat ovat yksilöitä ja käyttävät kieltä eri tavalla.

- (173) Jos ympäristönä nuorten suosimia internetverkostoja, kieli yleensä murretta/puhekieltä/slangia. (n16)
- (174) Nuorien palstalla jossa on rento meininki voi hyvinkin käyttää slangia ja lyhenteitä yms. Mutta jos-sain yleisellä keskustelupalstalla tulee käytettyä kirjakieltä (m4)

Vastaajat ovat huomanneet, että erityisesti ystävien kesken käytetään rennompaa kieltä esimerkiksi erilaisissa keskusteluissa (esimerkit 175–178). Nopeatempoisissa verkkokeskusteluissa tekstin hiomiseen ei ole aina aikaa, minkä vuoksi tekstistä saattaa lyhenteiden, puhekielisyyksien ja hymiöiden vaikutuksesta saada rennon kuvan. Verkkokielessä tärkeintä ei aina ole oikeakielisyys, vaan se että viesti tulee ymmärretyksi (Vauras 2008: 211).

- (175) Virallisissa yhteyksissä virallinen kieli, kavereiden seurassa rennompaa (m16)
- (176) Virallisissa asioissa käytetään kirjakieltä, keskusteluissa usein ei (m35)
- (177) Kaveripiireissä yms. kieli on rennompaa ja huolettomampaa, kuin esim. työpaikkaa hakiessa. (n14)
- (178) Esim. ryhmä chatissa kavereiden kanssa ei tarvitse olla niin asiallinen. (m29)

Ystävien välisissä keskusteluissa verkkokieli päättyy vain pienen joukon silmille, jolloin voi huoletta käyttää rennompaa kieltä. Julkisempia viestejä kirjoitettaessa kieleen vaikuttaa sivusto, jolle viesti kirjoitetaan (esimerkki 179), mutta myös tekstin tavoite vaikuttaa kieliasuun (esimerkki 180) samoin kuin tekstin asiasisältö (esimerkki 181).

- (179) Kavereiden seurassa ja rajoitetusti julkaistuna rennommin, hyvin julkisesti sivun mukaan vrt. facebook, mol (m18)
- (180) Riippuen kuka sen näkee ja mitä sillä haetaan, vaikuttaa ratkaisevasti tekstin sisältöön ja ulkoasuun. Yleensä jos tekstillä tavoitellaan jotain, se kirjoitetaan asiallisemmin. (m24)
- (181) tietenkin riippuu asiasta mitä julkaistaan (n3)

Omaa verkkokieltä peilataan myös muiden kieleen ja sitä muutetaan vastaamaan kieltä, jota muutkin käyttävät (Luukka 2010). Tämän ovat huomanneet myös vastaajat (esimerkit 182–183). Yhdenmukaisella verkkokielellä kielenkäyttäjät osoittavat kuulumistaan samaan ryhmään (Luukka 2010) ja näin he rakentavat omaa identiteettiään. Yhdenmukaisella kielellä voidaan sulkea muita ryhmän ulkopuolelle (ks. Lehtonen 2015: 108, Hall 2002: 251–252), kuten myös vastaajat toisen kyselylomakkeen lopun verkkokielen herättämiä ajatuksia selvittävässä kysymyksessä kertovat. Vastaajat sanovat huomanneensa, että itselle tuntemattomammilla keskustelufoorumeilla voi olla

aluksi vaikea ymmärtää muiden käyttämiä lyhenteitä ja lempinimiä. Vasta näiden jollekin ryhmälle ominaisten kielellisten keinojen hallitseminen mahdollistaa kuulumisen osaksi ryhmää.

- (182) Aika paljon eri ikäisillä on eri "kielityyli" samoin kuin eri keskustelu palstoilla, ihmiset kirjoittaa miten muutkin kirjoittavat (n30)
 (183) Kyllä se vaikuttaa sillä kohde ryhmä jolle viesti julkaistaan on erilainen - - (n3)

Kontekstilla näyttää olevan vastaajien mukaan monella tapaa vaikutusta verkossa käytettävään kieleen. Se, miten muodollinen konteksti on kyseessä, vaikuttaa muun muassa siihen, miten puhekielistä tekstiä voidaan kirjoittaa ja miten paljon tekstin oikeakielisyyteen tarvitsee kiinnittää huomiota. Myös se, kenelle viesti on osoitettu ja kuka sen voi nähdä, vaikuttaa verkkokieleen variaatioon. Vastaajista 79 % on huomannut kontekstin vaikutuksen myös omassa verkkokielessään. Kysymysten, miten konteksti vaikuttaa verkkokieleeseen ja miten konteksti vaikuttaa vastaajien omaan verkkokieleeseen, vastaukset ovatkin samansuuntaisia.

Vastaajat ovat huomanneet oman verkkokieleensä vaihtelevan puhekielen ja kirjakielen välillä sen mukaan, miten muodollisesta kontekstista on kyse ja kenelle viesti on osoitettu (esimerkki 184). Ystävien kesken käytetään mieluummin puhekieltä kuin kirjakieltä (esimerkki 185), vaikkakin ystävienkin kanssa voidaan pyrkiä kirjakielen käyttöön (esimerkki 186). Ystäville voi kirjoittaa rennommin, mutta esimerkiksi opettajalle lähetettävissä viesteissä käytetään kirjakieltä (esimerkki 188). Kirjakieli mielletään ”muodolliseksi”, ”viralliseksi” ja ”asialliseksi” (esimerkit 185 ja 188–189).

- (184) Facebook, IRC, keskustelupalstat yms. puhekieltä, "viralliset" sähköpostit, wilma-viestit opettajille, erilaiset asiakaspalveluviestit/-kysymykset pitkälti kirjakieltä (n19)
 (185) sähköpostia kirjoittaessani pyrin olemaan muodollinen, ja taas ystävien kanssa jutellessa teksti muuttuu huomattavasti puhekielisemmäksi (n32)
 (186) Vaikkakin kirjoitan yleensä kirjakieltä niin joskus se lipsahtaa puheen puolelle kavereiden kesken. (m13)
 (187) Opettajalle lähetin kirjakielellä viestin, kavereille rennolla kielellä (m14)
 (188) jos vaikkapa kommentoin kaverin kuvaa tms. en kirjoita ns. virallisesti. (n24)
 (189) Vaihtelee, kirjoitan sähköpostit asiallisella kirjakielellä, mutta muuten esim. Facebookissa käytän puhekieltä. (n45)

Sen lisäksi, että ystäville kirjoitetaan puhekielellä, voi teksti olla myös muulla tapaa rennompaa tutussa seurassa. Tuttujen kesken voi kirjoittaa ”mitä mieleen juolahtaa”, kun taas vieraiden joukossa sanottavaan kiinnitetään enemmän huomiota (esimerkki 190).

- (190) Jos ympäristössä ei ole paljon tuttuja tms. niin harkitsen enemmän mitä sanoja käytän. Ympäristössä, jossa on pelkästään ystäviäni, kirjoitan rennommin ja vähän mitä mieleen juolahtaa jne. (n29)

Konteksti vaikuttaa verkkokieleen huolellisuuteen, ja etenkin tärkeissä tai aikuisille osoite-
tuissa viesteissä kiinnitetään huomiota oikeakielisyyteen (esimerkit 191–192). Tekstin oikea-
kielisyyteen panostetaan enemmän myös silloin, kun viesti kirjoitetaan omalla nimellä (esimerkki
193).

- (191) Jos esim. juttelen netin välityksellä kieleni on selvästi enemmän rentoa kun taas jos esim. laitan
jollekin aikuiselle tekstiä, yritän saada siitä mahdollisimman kieliopillista (m5)
(192) Kaikki tärkeät Wilma viestit opettajille yms pitää katsoa tarkasti oikeinkirjoitus ja asiallisuus. (n38)
(193) jos kirjoitan julkista nimetöntä kommenttia vaikka uutissivustolle, ei tekstin ulkoasulla ole niin väliä.
Jos taas yritän vaikuttaa johonkin ja kirjoitan nimellä, teen paljon tarkempaa tekstiä. (m24)

Kuten yllä esimerkissä 191 vastaajat ovat huomanneet panostavansa tekstin kieliopillisuuteen
enemmän aikuisille kirjoittaessaan, myös esimerkissä 194 kielen kerrotaan vaihtelevan vastaan-
ottajan iän mukaan. Nuorten ja aikuisten kieli eroaa toisistaan (Lehikoinen 1994: 90), sillä nuorilla
on käytössään omanlaisiaan kielellisiä keinoja kuten sanontoja, joita aikuiset eivät välttämättä ym-
märrä (Luukka 2010). Nuorten kanssa keskustellessa omaa kieltä usein muutetaan vastaamaan mui-
den nuorten kieltä. Yhtenäistä kieltä käyttämällä voidaankin lujittaa yhteenkuuluvuutta keskusteli-
joiden välillä (Luukka 2010). Vastaajat ovat huomanneet keskustelukumppanin kielen vaikuttavan
omaan verkkokieleensä (esimerkki 195). Kuten vastaaja esimerkissä 195 kertoo, muutos voi tapah-
tua tietoisesti, mutta Mantilan (2004: 340) mukaan variaatio eri piirteiden välillä voi tapahtua myös
tiedostamatta.

- (194) Vaikuttaa, onko siellä nuoria vai vanhempia ihmisiä. (n21)
(195) jos juttelen ihmisten kanssa viestitellen, myös toisen osapuolen kirjoitustapa vaikuttaa omaani. (esim.
hymiöiden käyttö. Itse käytän hymiöitä suht paljon, mutta jos toinen osapuoli ei käytä niitä yhtään, pyrin
tietoisesti itsekin käyttämään niitä hyvin niukasti.) (n23)

Vastaajat kertovat käyttävänsä verkkokielessään myös murretta tai slangia kontekstista riip-
puen (esimerkit 196–198). Lisäksi lyhenteet kuuluvat vastaajien mukaan olennaisena osana verkko-
kieleen ja niiden voisikin katsoa kuuluvan osaksi internetin slangia. Lyhenteet toimivat hyvin erityi-
sesti nopeatempoisissa keskusteluissa, joissa asia on saatava mahdollisimman nopeasti ja tiiviisti
esille. Lyhenteiden lisäksi vastaajat kertovat käyttävänsä viesteissään myös hymiöitä silloin, kun
kyse ei ole muodollisesta viestistä (esimerkki 199). Hymiöt ovat lyhenteiden ohella omiaan no-
peuttamaan keskustelutahtia, sillä reaaliaikaisessa keskustelussa tekstin kielelliseen jäsentelyyn ei
ole yhtä paljon aikaa kuin perinteisessä kirjoitustilanteessa (ks. Vauras 2008: 214).

- (196) Nuorten palstoilla slangi + lyhenteet - - (m4)
(197) Pikaviestit yms muut nopeat tekstit internet slangilla käyttäen paljon lyhenteitä yms (m23)

- (198) -- esimerkiksi Facebook-päivityksessä käytän puhekieltä tai murretta -- (m2)
 (199) Jos kyse ei ole muodollisesta viestistä, lisään yleensä hymiöitä. (n25)

Yksi vastaajista kertoo kielensä varioivan, mutta ainoastaan englannin ja suomen välillä (esimerkki 200). Internet tarjoaakin mahdollisuuden monikieliseen viestintään (Barton & Lee 2013: 60) ja sen kautta ihmisillä ympäri maailmaa on mahdollisuus kommunikoida keskenään.

- (200) Vain Englannin ja Suomen kielen välillä ei muita muutoksia (m27)

Vaikka edellisessä kysymyksessä vastaajat ovat yksimielisiä siitä, että verkkokielessä esiintyy variaatiota, eivät kaikki vastaajat ole sitä omassa verkkokielessään huomanneet. Vastaajista 13 % on sitä mieltä, että kontekstilla ei ole vaikutusta heidän verkkokieleensä variaatioon tai he eivät ainkaan ole kiinnittäneet siihen huomiota.

Kaikki vastaajat eivät myöskään itse käytä verkkokieltä, ja 6 % vastaajista sanoo, etteivät he kirjoita ollenkaan internetiin tai jos joskus kirjoittavat, siinä ei heidän mielestään esiinny juurikaan variaatiota. Vastaajat, jotka kirjoittavat internetiin vain toisinaan, ovat tarkkoja tekstin selkeydestä ja oikeakielisyydestä (esimerkit 201–202).

- (201) Itse en kauheasti kirjoittele internettiin, mutta jos kirjoitan pyrin aina kirjoittamaan selkeästi ja oikein ympäristöstä huolimatta. (n42)
 (202) Ei, sillä kirjoitan yleensäkin vähän netissä, mutta pyrin aina kirjoittamaan oikein ja selvästi, kun itse kirjoitan jotain niin tarkistan tekstin varmaan 6–10 kertaa ennenkuin painan Lähetä-nappia. (m11)

Vaikka kaikki vastaajat eivät olekaan huomanneet variaatiota verkkokielessä eri kontekstien välillä, on suurin osa vastaajista kuitenkin pistänyt merkille erityisesti puhekielen ja kirjakielen vaihtelun niin omassa kuin muidenkin verkkokielessä. Lisäksi kontekstin muodollisuuden on huomattu vaikuttavan siihen, miten asiallista tai kieliopillisesti huoliteltua kieltä internetissä käytetään. Tuttavallisissa keskustelutilanteissa ystävien kesken voidaan huoletta käyttää rentoa kieltä, johon kuuluvat niin lyhenteet, hymiöt kuin puhekielisyydetkin. Oleellinen vastaajien tekemä huomio on myös se, että omaa verkkokieltään voidaan muuttaa vastaamaan keskustelukumppanin kieltä. Oman kielen muuttaminen voi tapahtua vasta keskustelun aikana, mutta esimerkiksi nuorten ja aikuisten on havaittu käyttävän erilaista kieltä, jolloin omaa verkkokieltään voi muuttaa toisen kieltä vastaavaksi jo keskustelun alusta lähtien.

5.2 Osa 2: Murre verkkokielessä

Toisen kyselylomakkeen toisessa osassa selvitetään sitä, miten nuoret suhtautuvat verkkokielessä esiintyvään murteeseen. Toisen osan tekstinäytteenä on kaksi kommenttia, jotka on kirjoitettu Iltasanomien uutiseen, jossa käsitellään tositelevisiosta tutun Suvi Pitkäsen aiheuttamaa kohua, jonka hän sai aikaan julkaistuaan meikittömän kuvan itsestään. Kommenteista ensimmäinen pitää sisällään erityisesti itäisiin savolaismurteisiin liitettyjä piirteitä (švaavokaali, persoonapronomini *sie*), kun taas toinen on kirjoitettu norminmukaisesti, eikä siinä ole juurikaan variaatiota. Päämääränä toisessa osassa on selvittää, miten vastaajat suhtautuvat näihin eri tavalla varioiviin teksteihin sekä millaista murretta vastaajat itse käyttävät verkkokielessään vai esiintyykö siinä murretta ollenkaan.

Kuten ensimmäisessäkin osassa, myös toisessa vastaajien näkemyksiä tekstinäytteiden kielestä selvitetään monivalintakysymysten avulla. Kommentteihin liittyvät kuitenkin yhteiset monivalintakysymykset, joissa on vastaavia väittämiä kuin ensimmäisessä osassa. Toisessa osassa vaihtoehdot ovat A (= kommentti A) ja B (= kommentti B), joista vastaajan on merkittävä se, johon väittämä sopii. Vastaaja voi halutessaan merkitä myös molemmat vaihtoehdot tai jättää kummankin merkitsemättä, mikäli väittämä vastaajan mielestä sopii molempiin tai ei kumpaankaan.

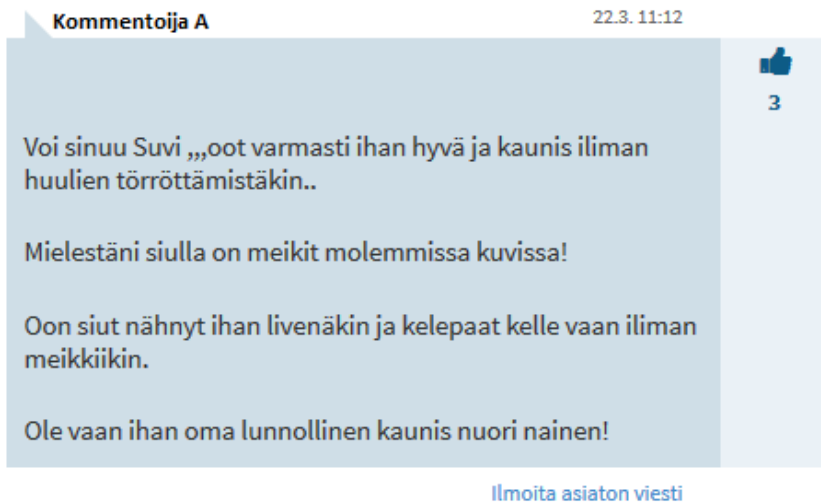
Monivalintakysymysten lisäksi kyselyssä vastaajia pyydetään myös merkitsemään kommentteihin tai luettelemaan viivoille niitä kohtia, jotka herättävät kommentteissa heidän huomionsa. Ensimmäisestä osasta poiketen vastaajia pyydetään lisäksi kertomaan, kumpi kommenteista on heidän mielestään miellyttävämpi ja miksi.

Toisen osan lopun yleiset avoimet kysymykset liittyvät murteen käyttöön verkkokielessä. Niissä selvitetään, mitä murretta vastaajat puhuvat, ja käyttävätkö he murretta verkkokielessään.

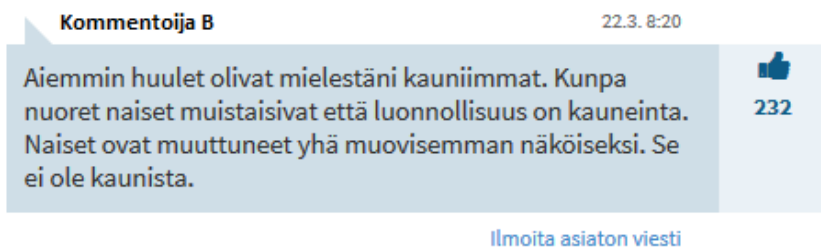
5.2.1 Tekstinäytteiden analyysia: kommentit

Pyrin jälleen muodostamaan monivalintakysymysten perusteella yleiskuvan siitä, mitä vastaajat ajattelevat tekstinäytteiden kielestä. Yleiskuvan muotoutumisen tukena esitän vastaajien tekemiä merkintöjä niistä kohdista, jotka kommentteissa heidän huomionsa herättävät, sekä esimerkkejä heidän antamistaan avoimista vastauksista. Selkeästi eniten ajatuksia vastaajissa herättää murteellinen kommentti A (kuva 3), sillä siihen on tehty enemmän merkintöjä kuin kommenttiin B (kuva 4) ja se myös puhuttaa enemmän avoimissa vastauksissa. Erityisesti kommentin A vieras murre puhuttaa vastaajia sekä hyvässä että pahassa, kun taas kommenttiin B vastaajat suhtautuvat neutraalimmin. Vastaajista 27 %, joka tarkoittaa 17 vastaajaa, ei ole löytänyt kummastakaan kommentista mitään

erityisen huomiota herättäviä kohtia. Määrä on pienempi, kuin edellä esitetyn tilapäivityksen ja sähköpostin kohdalla, mikä luultavasti johtuu kommentin A murteen poikkeavuudesta vastaajien omaan murteeseen verrattuna.

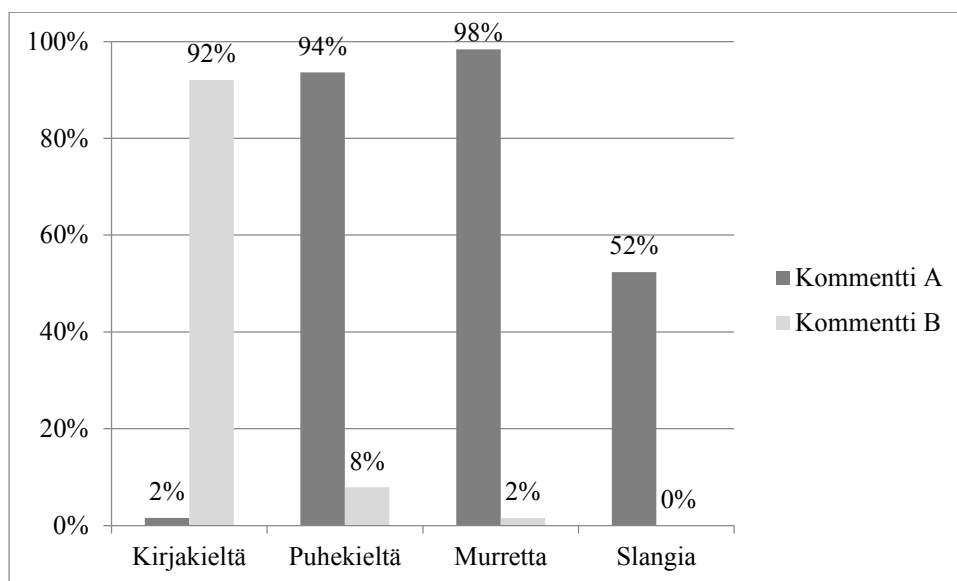

KUVA 3. Kommentti A.

KUVA 4. Kommentti B.

Kommentin A murteellisuus nousee esiin kaaviossa 5, jossa näkyvät vastaajien arviot siitä, millaista variaatiota kommentit pitävät sisällään. Tummempi palkki kuvaa kommentin A kohdalle annettuja vastauksia ja vaaleampi kommentin B kohdalle annettuja vastauksia. Kuten kaaviosta voi palkkien korkeutta tarkastelemalla huomata, kommentit ovat vastaajien mielestä kieleltään hyvin erilaisia. Vastaajista 92 % pitää kommenttia B kirjakielisenä, kun taas kommentin A kohdalla vastaava luku on ainoastaan 2 %. Väittämän ”Kommentissa on käytetty puhekieltä” kohdalla vastaukset ovat jakaantuneet odotuksenmukaisesti päinvastoin niin, että kommenttia A pidetään kommenttia B puhekielisempänä, vaikka vastaajista 8 % katsoo myös kommentin B pitävän sisällään puhekielisyyksiä. Lähes kaikki vastaajista ovat huomanneet kommentissa A olevan murrepiirteitä, kun taas kommentissa B niitä on havainnut ainoastaan 2 % vastaajista. Slangia ei nähdä olevan lainkaan kommentissa B, mutta kommentissa A 52 % vastaajista on huomannut slangipiirteitä.

KAAVIO 5. Kommenteissa esiintyvä variaatio: vastausten jakaantuminen.

Kaaviosta 5 käyvät selkeästi ilmi erot kommenttien välillä: aina kun toista kommenttia koskeva palkki on korkea, on palkki toisen kommentin kohdalla vastaavasti matala. Vaikka toisen kyselyn ensimmäisessä osassa selviää, että vastaajille ei aina ole selkeää, milloin puhekielisyyden vaikutelma syntyy murrepiirteistä, on kommentin A kohdalla kuitenkin selkeästi huomattu olevan puhekielen lisäksi myös murretta. Slangin kohdalla kommentissa A palkki ulottuu puoliväliin, mistä voi päätellä, että vastaajien määritelmät slangin suhteen eroavat toisistaan. Puhekielen ja slangin käyttöä ei mainita avoimissa vastauksissa, vaan esiin nousee poikkeuksetta ainoastaan murre.

Kommentin A murre on syynä usealle vastaajien kommenttiin tekemälle merkinnälle, jotka esittelen seuraavaksi ilmoittaen samalla sulkeissa tehtyjen merkintöjen määrän. Kommentissa A on kaksi virkettä, jotka ovat herättäneet selkeästi eniten huomiota vastaajissa. Näistä ensimmäinen on: *Voi sinuu Suvi „oot varmasti ihan hyvä ja kaunis iliman huulien töröttämistäkin..*, joka on kerännyt seuraavia merkintöjä: „, (15), *iliman* (12), *sinuu* (9), *Voi sinuu Suvi* (5), .. (3), *töröttämistäkin* (2), *iliman huulien töröttämistäkin* (1), *oot* (1), *Voi sinuu* (1). Toinen runsaasti merkintöjä kerännyt virke on kommentin kolmas virke: *Oon siut nähnyt ihan livenäkin ja kelepaat kelle vaan iliman meikkiikin.*, josta on merkitty seuraavia kohtia: *siut* (12), *kelepaat* (11), *iliman* (10), *meikkiikin* (6), *kelepaat kelle vaan* (1), *kelle* (1), *siut nähnyt ihan livenäkin ja kelepaat kelle vaan iliman meikkiikin* (1). Kuten voi huomata, vastaajat ovat merkinneet virkkeistä sekä yksittäisiä sanoja että pidempiä kokonaisuuksia. Yksittäisistä sanoista on merkitty myös joitakin sanan osia, jotka olen kuitenkin laskenut yhteen koko sanan merkintöjen kanssa. Lisäksi yksi vastaajista on merkinnyt molemmat virkkeet kokonaisuudessaan ja toinen koko viimeisen virkkeen ensimmäistä sanaa lukuun ottamatta.

Muita merkintöjä, joita ensimmäinen kommentti on kerännyt, ovat toisen virkkeen *siulla* (17), *mielestäni* (1) ja *!* (1) sekä viimeisen virkkeen lauseke *ihan oma lunnollinen*, jossa eniten huomiota on herättänyt sana *lunnollinen* (5). Muut samaan lausekkeeseen tehdyt merkinnät ovat *ihan oma lunnollinen* (1), *ihan oma* (1) ja *oma* (1).

Edellisen sivun kaavion 5 perusteella 98 % vastaajista on sitä mieltä, että kommentti A pitää sisällään murretta. Kuten vastaajien tekemistä merkinnöistä voi huomata, murteelliset sanat ovat juurikin ne, jotka ovat nousseet kommentista esiin eniten. Erityisesti sanat *iliman*, *siulla*, *siut*, *kelepaat*, *sinuu*, *meikkiin*, *törröttämistäkin*, *kelle* ovat herättäneet vastaajien huomion ja vastaajat perustelevat näiden sanojen merkitsemisen sillä, että kyseessä on murre sanoja (esimerkit 203–209). Sanassa *iliman* esiintyvä švaavokaali kuuluu Mantilan (2004: 326) mukaan maantieteellisesti laaja-alaisiin puhekielisyyksiin, jotka ovat yleisiä etenkin maaseudulla, mutta ne tunnistetaan myös muiden suomalaisten keskuudessa. Maallikot käyttävät usein adjektiivia *outo* kuvatessaan itselleen vierasta murretta (Mielikäinen & Palander 2014: 81), ja myös tämän tutkimuksen vastaajien mielestä ”murretta on outoa lukea” (esimerkki 204). Murre myös ärsyttää vastaajia (esimerkki 205), koska kommentissa käytetty murre on erilaista kuin se murre, jota vastaajat itse puhuvat (esimerkit 206–208). Lukemista vaikeuttaa myös se, että murteen seassa on käytetty kirjakieltä (esimerkki 209).

- (203) Kommentoija A käytti paljon murretta (n2)
- (204) murretta on outoa lukea. (n22)
- (205) Ärsyttävää kieltä, murretta (m34)
- (206) virkkeet on kirjoitettu murteella ja vielä sellaisella murteella mitä ei tääläpäin kuule. (m38)
- (207) erilainen murre kiinnittää helposti huomion. (n11)
- (208) Koska eri murre, täällä: sulla, sut, sua (n43)
- (209) Kirjakieltä ja murre sanoja sekaisin, vaikeaa lukea. (n16)

Murre mainitaan myös avoimissa vastauksissa, joissa vastaajat luettelevat niitä seikkoja, jotka heidän huomionsa kommentissa herättävät. Sanat eivät ole tyypillisiä vastaajien kotipaikkakunnille (esimerkki 210), kuten käy ilmi jo aikaisemmista esimerkeistä.

- (210) murre sanat - - epätavallisia sanoja kotipaikkakunnalleni (m3)

Koko kommentti on herättänyt myös muiden huomion, sillä yksi vastaajista on merkinnyt koko kommentin huomiota herättäväksi ja yksi koko kommentin viimeistä virkettä lukuun ottamatta. Myös avoimissa vastauksissa vastaajat kertovat kiinnittävänsä huomiota koko kommenttiin (esimerkit 211–213). Esimerkeistä 211–212 välittyy sama, mikä välittyy myös edellä esimerkeistä 206–208: murre on vastaajille vierasta, jolloin se kiinnittää huomion. Murteeseen kiinnitetään huo-

miota myös siksi, että olisi parempi käyttää virallisempaa kieltä (esimerkki 213). Murre tuo tekstiin ”oksettavan” ja ”junttimaisen” leiman (esimerkki 214).

- (211) yleensäkin A-kohdan kirjoitustyyli - - koska se on minulle vierasta murretta (m22)
- (212) Murre, kirjoitus tyyli ylemmässä tekstissä. - - ei ole itse tottunut tohon murteeseen (n21)
- (213) Koko ”kommentti A” kiinnittää huomiota. - - Tykkään enemmän virallisemmasta kielestä kuin murteesta tällaisissa julkaisuissa. (n39)
- (214) ylemmässä kommentissa ärsyttää murre - - tekstin ulkoinen olemus oksettava ja junttimainen (m23)

Myös muut vastaajat pitävät tekstiä ”junttimaisena” (esimerkki 215). Muun muassa itä-suomalaisia murteita on maallikoiden keskuudessa kutsuttu *juntiksi* tai *junttimaiseksi* (Mielikäinen & Palander 2014: 93).

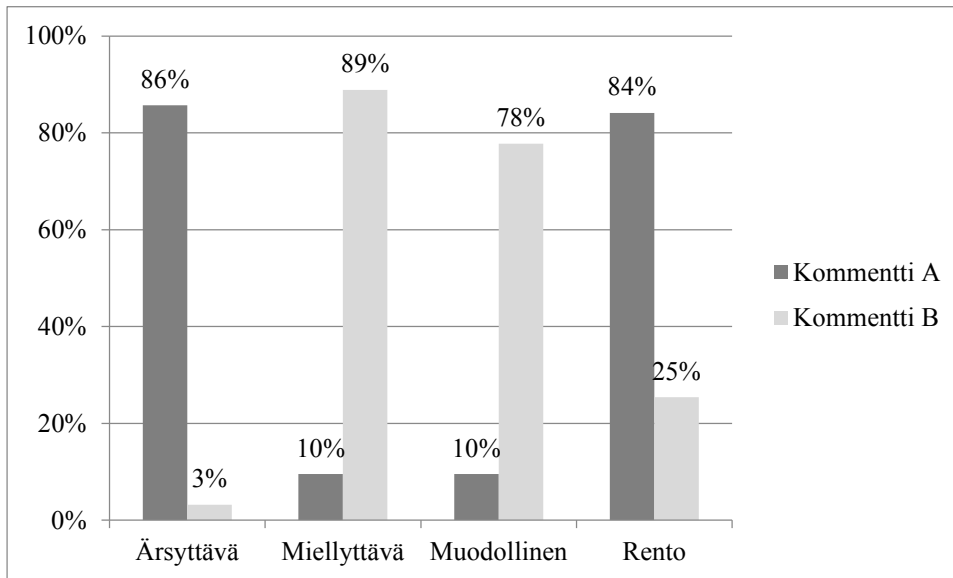
- (215) A-kommenttojan tekstistä näkyy junttius. (m23)

Kun kommentissa A huomio kiinnittyy murteeseen, on kommentissa B huomattu olevan kirjakieltä (esimerkki 216). 92 % vastaajista on edellä esitetyn kaavion 5 perusteella sitä mieltä, että kommentti B pitää sisällään kirjakielisyyksiä. Kommentin B kirjakielisyyttä kommentoidaan vain vähän ja siinä huomio kiinnittyy enimmäkseen kommentin sisältöön.

- (216) Kommentoija B puolestaan käytti kirjakieltä (n2)

Kommenteissa esiintyvä variaatio vaikuttaa siihen, miten vastaajat suhtautuvat niissä käytettyyn kieleen. Väittämiin ”Kommentissa käytetty kieli ärsyttää minua”, ”Kommentissa käytetty kieli on miellyttävää”, ”Kommentissa käytetty kieli on muodollista” ja ”Kommentissa käytetty kieli on rentoa” annetut vastaukset käyvät ilmi kaaviosta 6. Adjektiivin *ärsyttävä* kohdalla murteellinen ja puhekielinen kommentti A kerää kommenttia B huomattavasti enemmän vastauksia. Yllättävää ei ole, että adjektiivin *miellyttävä* kohdalla vastaukset jakaantuvat päinvastaisesti: vain 10 % vastaajista pitää kommenttia A miellyttävänä, kun taas kirjakielinen kommentti B näyttää selkeästi olevan vastaajien mieleen. Andersson (1985: 140–142) on huomannut, että vieraista murteista kaukaisimpiin suhtaudutaan lähimpiä naapurimurteita myönteisemmin. Tämä ei kuitenkaan näytä pätevän vastaajien suhtautumisessa kommenttiin A, sillä vastausten perusteella Etelä-Pohjanmaasta kauas itään sijoittuviin savolaismurteiden piirteisiin suhtaudutaan kielteisesti. Suhtautumiseen vaikuttavat myös murteenpuhujien kohdistetut stereotypiat (Andersson 1985: 141), jotka myös voivat olla syynä vastausten jakaantumiselle kaaviossa osoitetulla tavalla. Vastaajat ovat huomanneet murrepiirteiden mukanaan tuoman rennon sävyn, mistä johtuen 10 % vastaajista pitää kommenttia A muodollisena

ja 84 % sen sijaan rentona. Kommentin B kohdalla jako ei ole yhtä selkeä, vaan 78 % pitää sitä muodollisena ja 25 % rentona. Vaikka kommentti B on kirjoitettu kirjakiellellä, ovat sen konteksti ja asiasisältö melko epämuodollisia, mikä saattaa osaltaan vaikuttaa vastauksiin.

KAAVIO 6. Kommenteissa käytetyn kielen kuvailua: vastausten jakaantuminen.

Kaavio 6 noudattelee samaa linjaa edellä esitetyn kaavion 5 kanssa, sillä toista kommenttia koskevan palkin ollessa korkea, on toista kommenttia koskeva palkki matala. Yleisesti voidaan sanoa, että vastausten jakaantuminen viestii samoista asioista kuin kyselyn ensimmäisenkin osan kohdalla: norminmukainen ja neutraali kirjakieli ärsyttää vastaajia puhekielistä tai murteellista tekstiä vähemmän.

Myös avoimista kysymyksistä käy ilmi, että nimenomaan kommentin A murre ärsyttää vastaajia (esimerkki 217). Murteen kautta vastaajille muodostuu kuva kirjoittajasta, joka pohjautuu murteenpuhujista muodostettuihin ennakkoluuloihin, vaikkakin vastaajien saamat kuvat myös poikkeavat toisistaan (esimerkit 218–219).

(217) murre - - ärsyttää (n38)

(218) murre näkyy tekstissä - - uskoisin, että kommentti A:n on kirjoittanut joku eläkeläinen, siltä teksti kuulostaa. (n13)

(219) Lähes koko ylempi kommentti - - Teksti on vain niin onnetonta ja itäsuomen murteella puhumista. Luultavasti jokin 12 v kotkalainen tyttö asialla (m5)

Kaavion 6 perusteella voi jo päätellä, että kommentti B miellyttää vastaajia kommenttia A enemmän. Kuten edellä kerron, toisessa osassa vastaajia pyydetään myös valitsemaan kommenteista

miellyttävämpi ja perustelemaan vastauksensa. Vastaajista 87 % pitää kommenttia B miellyttävämpänä kun taas 8 % vastaajista miellyttää enemmän kommentti A.

Kommenttia B pitää siis miellyttävämpänä 87 % vastaajista, mikä tarkoittaa 55 vastaajaa. Näistä 55 vastaajasta 33 % on kertonut syyksi kommentin B helppolukuisuuden ja selkeyden kommenttiin A verrattuna (esimerkit 220–222).

- (220) B, koska helpompi lukea (m10)
- (221) B, koska asia tuli siinä selvemmin esille (m36)
- (222) B, koska siitä sai paremmin selville kommentin ytimen eikä tarvinnut miettiä jokaisen sanan merkitystä niin tarkoin (n36)

Helppolukuisuuteen vaikuttaa oleellisesti kommentissa käytetty kirjakieli (esimerkki 223). Vastaajista 16 % mainitsee vastauksessaan kirjakielen, koska sitä on ”helpompi”, ”mukavampi” ja ”selkeämpi” lukea kuin murteella kirjoitettua tekstiä (esimerkit 223–224). Maallikot erottelevat kielen variaatioita sen mukaan, miten ymmärrettäviä ne ovat (Mielikäinen & Palander 2014: 81). Vastaajien mukaan itselleen tuttua ja omaa verkkokieltä vastaavaa kieltä on miellyttävämpi lukea kuin vieraalla murteella kirjoitettua tekstiä (esimerkit 225–227). Vieras murre mielletään usein *oudoksi* ja *kummalliseksi*, kun taas itselle tuttua kieltä nimitetään usein *helpoksi* ja *selkeäksi* (mts. 81–82).

- (223) B, koska se on kirjoitettu yleis-/kirjakielellä, täten sitä on kaikkien helpompi lukea. (m22)
- (224) B, siistimpää ja kirjakielenä kirjoitettua on mukavampi ja selkeämpi lukea (n6)
- (225) Kommentti B, koska se oli positiivinen ja kirjakieltä mieluummin lukee kuin jotain murretekstiä (m4)
- (226) Kirjakielistä tekstiä on mukavampi lukea kuin tekstiä joka on kirjoitettu eri murteella kuin omansa (m8)
- (227) B. Se on lähempänä omaa kirjoitustyyliä. (m38)

Kommentin A murre on 15 % vastauksista syynä sille, miksi kommenttia B pidetään miellyttävämpänä. Murteesta ei joko pidetä (esimerkki 228) tai sitä sanotaan olevan liikaa (esimerkki 229). Murteeseen suhtaudutaan negatiivisesti luultavasti siitä syystä, että edellä vastaajat kertovat murteen olevan vierasta heille itselleen. Kuitenkin ensimmäisessä kyselyssä vastaajat sanovat esimerkiksi, että ”suurin osa kirjoittaa puhekielellä tai omalla murteellaan”. On yllättävää, että erityisesti murrepiirteet vaikuttavat pistävän vastaajien silmään, vaikka vastaajat ovat huomanneet myös murteiden kuuluvan osaksi verkkokieltä.

- (228) B, koska en pidä A:n murteesta. (m4)
- (229) B kommentti, A:ssa liikaa murretta (m39)

Oleellinen syy, miksi kommentista B pidetään enemmän, on myös se, että se on vastaajien mielestä asiallisempi ja virallisempi (esimerkit 230–233). 25 % kommenttia B miellyttävämpänä pitävistä vastaajista sanoo syyksi kommentin asiallisuuden tai virallisuuden, joka johtuu kommentissa käytetystä kirjakiielestä.

- (230) B, koska se on paljon asiallisempi (m34)
- (231) B-kommentti. Se on asiallisemmin ja fiksummin kirjoitettu ja siinä asia/mielipide on tuotu paremmin esille, kuin A-komentissa. (n29)
- (232) B, koska sitä on sujuvampi lukea, ja kirjoitusasu tekee siitä asiallisemman. (n27)
- (233) Kommentti B, pidän virallisesta kielestä enemmän. (n39)

Asiallinen teksti ja kirjakieli ovat varmasti syynä siihen, miksi vastaajista 7 %:n mielestä kommentista B ja sen kirjoittajasta saa ”fiksumman” ja ”älykkäämmän” kuvan (esimerkit 234–236). Kommentin B sanotaan olevan miellyttävämpi myös sen sisältönsä vuoksi, eikä sitä pidetä yhtä ”hyökkäävänä” kuin kommenttia A.

- (234) B; kuulostaa kivemmalta / fiksummalta (n19)
- (235) b. Sillä kirjoittajan täytyy olla älykkäämpi ja hänen mielipiteellään on siten enemmän arvoa. (m13)
- (236) Itse pidin enemmän kommentoijan B tavasta, koska ko. henkilöstä sai fiksumman kuvan, kuin kommentoijasta a. (n31)

Vaikka suurin osa vastaajista pitää kommenttia B miellyttävämpänä, on 8 %:n mielestä kommentti A miellyttävämpi. Kommentti A miellyttää vastaajia enemmän, sillä ”se on rennosti kirjoitettu” ja koska ”murre on ihana” (esimerkit 237–238). Vastaajat pitävät kommenttia A miellyttävämpänä sen tunteellisuuden vuoksi, sekä siitä syystä, että kommentti B on tylsä (esimerkki 239). Sen lisäksi, että murre tuo tekstiin väriä, se lisää myös tekstin tunnepitoisuutta. Puhuttua kieltä pidetään kirjoitettua kieltä tunnepitoisempana (Tiittula 1992: 98–99), mutta uusi kielenkäyttöympäristö mahdollistaa myös kirjoitetun keskustelun käymisen, jolloin puhekieli ja murre tulevat osaksi kirjoitettua kieltä ja näin ollen tuovat kirjoitukseen mukanaan myös tunnetta (nimitystä *kirjoitettu keskustelu* käyttää mm. Heimala-Lindqvist 2010: 1).

- (237) A koska se on rennosti kirjoitettu (m33)
- (238) Kommentti A, koska murre on ihana. (n4)
- (239) A, koska siinä oli havaittavissa enemmän tunnetta. B oli tylsä, vaikka olenkin samaa mieltä. (n25)

Kuten edellä tulee ilmi, verkkokielen virheet ärsyttävät vastaajia. Virheet vaikuttavat varmasti myös vastaajien negatiiviseen suhtautumiseen kommenttiin A, sillä vastaajista 89 % löytää siitä virheitä, kun taas kommentista B virheitä löytää 10 % vastaajista. Virheet herättävät vastaajien huomion myös avoimissa vastauksissa erityisesti kommentin A kohdalla (esimerkit 240). Virheelli-

siksi vastaajat osoittavat sanan *lunnollinen*, josta puuttuu *o* ensimmäisestä tavusta. Esimerkiksi *oot* pitäisi vastaajien mukaan aloittaa isolla alkukirjaimella (esimerkki 241). Myös sanajärjestyksessä olisi vastaajien mukaan kehittämisen varaa, sillä se herättää huomiota (esimerkki 242). Esimerkissä 242 sanajärjestyksellä viitataan todennäköisesti viimeiseen virkkeeseen *Ole vaan ihan oma luonnollinen kaunis nuori nainen!* Muutkin vastaajat ovat kiinnittäneet samaan virkkeeseen huomiota, etenkin sen sisältämän ”ylimääräisen sanan” *oma* vuoksi (esimerkki 243). Vastaajat saattavat laskea kieliopillisiksi virheiksi myös murresanat, sillä ne poikkeavat norminmukaisesta kielestä.

- (240) Kommentoija on tehnyt kieliopillisia virheitä (n11)
- (241) Oot - kommentista löytyi runsaasti huolimattomuudesta johtuneita kielioppivirheitä. (n2)
- (242) murre ja sanajärjestys (n17)
- (243) Kirjoitusvirheet ja ylimääräinen sana (n28)

Kommentoijan A tapa käyttää välimerkkejä on kiinnittänyt vastaajien huomion, mikä saattaa osaltaan vaikuttaa siihen, että enemmistö vastaajista katsoo kommentin A sisältävän virheitä. Kuten edellä käy ilmi, kommentin kohta „, on merkitty yhteensä 15 kertaa, kohta .. kolme kertaa ja kohta ! yhden kerran. Merkeistä eniten merkintöjä kerännyt „, puhuttaa vastaajia myös avoimissa vastauksissa (esimerkit 244–246).

- (244) Monen pilkun käyttäminen peräkkäin on häiritsevää (n22)
- (245) Kolme pilkkua on aika erikoinen ratkaisu (n4)
- (246) Kolme pilkkua peräkkäin hämmensi sillä normaalisti itse käytän kolmea pistettä. En mielestäni ennen ole nähnyt etä joku käyttää kolmea pilkkua... lisäksi väli Suvin ja ensimmäisen pilkun välillä on häiritsevää. (n23)

Esimerkissä 246 huomiota kiinnitetään myös ensimmäisen pilkun ja sanan *Suvi* välillä olevaan välilyöntiin. Välilyönnin lisäksi myös virkkeiden väliin tehdyt rivivälit herättävät vastaajissa huomiota (esimerkki 247).

- (247) Välit saavat tekstin vaikuttamaan pidemmältä kuin todellisuudessa on. (m11)

Myös kommentissa B on huomattu olevan pilkkuvirheitä (esimerkki 248), ja yksi vastaajista on omissa merkinnöissään lisännyt pilkun *että*-sanan eteen.

- (248) Kommentoija B puolestaan käytti kirjakielitä, muttei pilkkuja (n2)

Kommentti B on kerännyt huomattavasti vähemmän merkintöjä kuin kommentti A ja kommentin A merkinnät koskevat lähinnä sisällöllisiä seikkoja. Eniten merkintöjä siinä ovat keränneet

kohdat *luonnollisuus on kauneinta* ja *Naiset ovat muuttuneet yhä muovisemman näköiseksi*, jotka ovat keränneet kumpikin vain kaksi merkintää. Muut kohdat ovat keränneet ainoastaan yksittäisiä merkintöjä. Näitä kohtia ovat: *Kunpa nuoret naiset muistaisivat että luonnollisuus on kauneinta.*, *että, muovisemman näköiseksi*, *Se ei ole kaunista*. Kommenttia B pidetään kuitenkin myös asiallisena (esimerkki 249).

(249) Kommentti B on mielestäni asiallinen ja kannustava kommentti (m4)

Asioita, jotka ovat kiinnittäneet vastaajien huomion molemmissa kommenteissa, on kommenttien saamien tykkäysten määrä. Esimerkissä 250 pohditaan, mistä ero tykkäysten välillä voisi johtua.

(250) tykkäysero johtuu varmaankin tekstin sisällöstä, ei ulkoasusta (no ehkä hieman) (m18)

Vastaajat ovat avoimissa vastauksissaan myös verranneet kommenttia A ja kommenttia B toisiinsa (esimerkit 251–252). Vastaajien näkemykset kommenttien kielestä kiteytyvät hyvin esimerkiksi 251: kommentin A murre vaikeuttaa tekstin lukemista, kun taas kommentin B kirjakielisyyden antaa tekstistä asiallisen kuvan. Lukemisen vaikeuden aiheuttaa se, että murre on vastaajille vierasta, ja siksi sitä on vaikea ymmärtää (ks. Mielikäinen & Palander 2014: 81–82).

(251) Toisessa käytetään murretta toisessa kirjakieltä. - - Murretta on vaikeampi lukea. Lisäksi kirjakielellä kirjoitettu vaikuttaa asiallisemmalta – se onkin saanut enemmän peukkuja. (n24)

(252) Kommenttoijan a ja b erilaiset tyyliä ilmaista asia. - - Molemmat kommentit on kirjoitettu ns hienosti eikä kommenteissa ole yritetty loukata Suvia. Kommenttoijan B teksti on kirjoitettu rakentavasti ja selkeästi. (n31)

Kommentti A ja B ovat kieleltään hyvin erilaisia, kuten voi huomata monivalintakysymysten pohjalta tehdyistä kaavioista. Murteellinen kommentti A puhuttaa vastaajia selkeästi enemmän kuin kirjakielinen kommentti B, jossa vastaajien huomio on kiinnittynyt lähinnä sisältöön muutamia kirjakieltä ja kieliopillisuutta koskeavia huomautuksia lukuun ottamatta. Kommentissa A sen sijaan huomiota herättävät vastaajien omasta kielestä poikkeavan murteen lisäksi myös monet muut seikat, kuten erikoiset merkkivalinnat ja virheet.

5.2.2 Murre vastaajien verkkokielessä vastaajien omasta näkökulmasta

Kuten kommentteihin liittyvien vastausten analyysin valossa voidaan nähdä, kirjakieli saa vastaajilta murretta enemmän arvostusta verkkokielessä ainakin silloin, kun kyseessä on itselle vieras murre. Vaikka ensimmäisessä kyselyssä osa vastaajista kertookin suhtautuvansa kielteisesti kaikkeen murteen käyttöön verkkokielessä, on kuitenkin mahdollista, että osa vastaajista suhtautuu kielteisesti ainoastaan ”erilaiseen murteeseen” ja ”epätavallisiin sanoihin”. Seuraavaksi tarkastelen toisen osan yleisiin avoimiin kysymyksiin annettuja vastauksia, joissa selvitetään, mitä murretta vastaajat puhuvat ja käyttävätkö he murretta verkkokielessään. Vastaajista suurin osa kertoo puhuvansa Etelä-Pohjanmaan murretta, mutta verkkokielessä murteen käyttö jää kuitenkin usein vähemmälle.

Kaikki vastaajat eivät nimeä vastauksessaan varsinaisesti murretta, vaan esimerkiksi ”nuorten kielen” tai ”normaalin puhekielen”. Käytän kuitenkin analyysissä kaikille annetuille vastauksille yleisnimitystä *murre*, sillä kysymyksessä selvitetään nimenomaan vastaajien puhumaa murretta. Parempi nimitys voisi olla esimerkiksi *variaatio*, mutta koska puhun analyysissäni muutenkin murteesta, on murre johdonmukaisempi käsite myös tässä kohtaa.

Murteet, joita vastaajat kertovat puhuvansa, käyvät ilmi taulukosta 10. Vastaajat (kpl) -sarakeesta ilmenee niiden vastaajien määrä, jotka ovat ilmoittaneet puhuvansa kyseistä murretta. On kuitenkin huomattava, että osa vastaajista kertoo puhuvansa useampaa kuin yhtä murretta, mistä johtuen vastausten määrä on yhteensä 85. Ne vastaajat, jotka ovat sanoneet puhuvansa sekaisin eri murteita tai ovat maininneet vastauksessaan useamman kuin yhden murteen, löytyvät kohdasta ”Sekaisin eri murteita”. ”Muu murre” viittaa johonkin muuhun kuin Pohjanmaan tai Etelä-Pohjanmaan murteeseen. Lisäksi 5 % vastaajista kertoo, etteivät he käytä mitään murretta tai ei ”erityisesti juuri mitään”. Yksi vastaajista on jättänyt kohdan myös tyhjäksi. Koska osa vastaajista mainitsee vastauksessaan useamman kuin yhden murteen, on vastaajien määrä prosentteina laskettu kyselyyn osallistuneiden vastaajien määrästä, joka on 63.

TAULUKKO 10. Vastaajien puhumia murteita.

Murre	Vastaajat (kpl)	Vastaajat (%)
Etelä-Pohjanmaan murre	30	48 %
Pohjanmaan murre	28	44 %
Sekaisin eri murteita	12	19 %
Muu murre	11	17 %
Ei mitään	3	5 %
Tyhjä	1	2 %

Taulukon 10 mukaan vastaajista enemmistö kertoo puhuvansa joko Etelä-Pohjanmaan tai Pohjanmaan murretta. Tässä kohtaa tulee jälleen esiin kansanlingvistiikan ongelma, kun maallikoiden ja lingvistien käyttämä metakieli eroaa toisistaan. Uskon vastaajien viittaavan Etelä-Pohjanmaan murteeseen käyttämällä termiä *Pohjanmaan murre*. Pohjanmaan murteella viitataan usein myös eteläpohjalaisiin murteisiin, vaikka ne onkin erotettava muista pohjalaismurteista (Mielikäinen & Palander 2014: 108). Lähes kaikki vastaajat kertovat asuvansa Etelä-Pohjanmaan murrealueella (ks. taulukko 1 sivulla 13), jolloin oletuksen mukaista on, että he viittaavat Pohjanmaan murteella Etelä-Pohjanmaan murteeseen. Tästä johtuen käytän analyysissani nimitystä Etelä-Pohjanmaan murre, vaikka esimerkeissä vastaajat käyttäisivätkin eri nimitystä.

Koska vastaajien puhumaa murretta selvitetään avoimella kysymyksellä, jättää se vastaajalle enemmän vapauksia vastaamisen suhteen. Vastaajat ovat korostaneet vastauksiaan käyttämällä niissä eteläpohjalaiselle murteelle tyypillisiä piirteitä, kuten švaa-vokaalia (esimerkit 253–257), mikä kertoo vastaajien tietoisuudesta omaan murteeseensa kuuluvista murrepiirteistä. Mantila (2004: 323) sanoo, että kielenkäyttäjät ovat usein hyvin tietoisia kielenpiirteistä, ja siten he voivat valita omaan kieleensä haluamiaan aineksia. Valitsemalla eteläpohjalaisista murteista peräisin olevia aineksia vastaajat korostavat omaa identiteettiään eteläpohjalaisena. Mielikäisen ja Palanderin (2014: 26–27) mukaan murteen jäljittely voidaan laskea kuuluvaksi metakieleen, vaikkakaan se ei ole puhdasta metakieltä.

- (253) Etelä-Pohjanmaan murretta (m11)
- (254) Etelä-Pohjanmaan murteen koen omakseni. (n32)
- (255) Etelä-Pohjalasta komiaa murretta! (m24)
- (256) Pohjanmaan murretta (m9)
- (257) Notta Pohjanmaan Murretta (m37)

Se, että vastaajat käyttävät murrepiirteitä vastauksissaan, kertoo mahdollisesti vastaajien omaa murrettaan kohtaan tuntemastaan ylpeydestä, koska he kielellisillä keinoilla haluavat korostaa puhumaansa murretta. Edellä omaa murrettaan nimitetäänkin ”komiaksi” (esimerkki 255).

Kaikki eivät suhtaudu omaan murteeseensa ihaillen, vaan vastauksita on pääteltävissä lievä inho omaa murrettaan kohtaan (esimerkki 258). Omaan murteeseen suhtautuminen onkin kahtiajakoista: osa suhtautuu siihen kielteisesti ja osa myönteisesti. Vaihtelua saattaa esiintyä myös saman henkilön mielipiteissä. (Andersson 1985: 140–141.)

(258) Etelä-Pohjanmaan murretta, ikävä kyllä. (n24)

Kaikki vastaajat eivät kuitenkaan sano puhuvansa täysin Etelä-Pohjanmaan murretta, vaan 19 % vastaajista lieventää vastaustaan käyttämällä ilmauksia kuten ”muutamissa sanoissa”, ”joskus” tai ”hiukan” (esimerkit 259–261).

(259) Pohjanmaan murretta - ei läheskään puhdasta (m35)

(260) Erittäin lievä pohjanmaan murretta (n36)

(261) Aavistuksen etelä-pohjanmaan murretta (n2)

19 % vastaajista kertoo puhuvansa sekaisin eri murteita, ja heistä suurin osa on myös maininnut vastauksessaan, mitä murteita he puhuvat sekaisin. Vastaajat, jotka ovat maininneet puhuvansa useampaa kuin yhtä murretta ja maininneet ne nimeltä, sanovat lähes poikkeuksetta yhden puhumansa murteen olevan Etelä-Pohjanmaan murre. Muut vastauksissa esiintyvät murteet ovat ”yleispuhekieli”, ”Turun murre”, ”Porin murre”, ”stadin slangi”, ”etelän murre”, ”Säkkiperän murre”, ”Karvian murre”, ”nuorten kieli” ja ”normaali puhekieli”. Kuten näistäkin vastauksista käy ilmi, maallikoille on tyypillistä viitata murteisiin paikkakunnan perusteella (ks. Palander 2007: 47). Turun murre ja yleispuhekieli on mainittu vastauksissa kaksi kertaa, mutta muista on ainoastaan yksittäisiä mainintoja. Kaikki vastaajat eivät kuitenkaan ole maininneet nimeltä murretta, jota puhuvat sekaisin Etelä-Pohjanmaan murteen kanssa (esimerkit 262–263).

(262) Pohjanmaata (sekoitettuna moneen muuhun) (n25)

(263) Etelä-Pohjanmaan. Mutta käytän sanoja muista murteista tai slangeista. (n28)

Vastauksia, joissa ei ole mainittu Etelä-Pohjanmaan eikä Pohjanmaan murretta, on yhteensä neljä (esimerkit 264–265).

(264) En erityisesti juuri mitään, välillä jotain vähän sekaisin (m5)

(265) Turun murre / stadin slangi (m23)

Vaikka suurin osa vastaajista kertoo puhuvansa Etelä-Pohjanmaan murretta, ei sitä haluta välttämättä tuoda esiin verkkokielessä. Vastaajien murteen käyttöä verkkokielessä selvitetään avoi-

mella kysymyksellä, johon annettujen vastausten pohjalta on muodostettavissa myös yleinen linjaus sen perusteella, miten monessa vastauksessa jokin seikka on mainittu. Se, minkä verran murretta vastaajat kertovat verkkokielessään käyttävän, käy ilmi taulukosta 11.

TAULUKKO 11. Murteen esiintyminen vastaajien verkkokielessä.

Vastaus	Vastaajat (kpl)	Vastaajat (%)
Joskus/vähän	30	48 %
Ei	21	33 %
Kyllä	8	13 %
Ei kirjoita internetissä	2	3 %
Ei osaa sanoa	1	2 %
Tyhjä	1	2 %

63 vastaajasta lähes puolet (48 %) kertoo käyttävänsä murretta verkkokielessään ainoastaan joskus tai vain vähän. Esimerkkien 266–267 vastaajat kertovat käyttävänsä ”suht vähän” murretta tai vain ”joitakin murre sanoja”. Syyksi vähäiselle murteen käytölle sanotaan se, että toistenkin internetkäyttäjien halutaan ymmärtävän tekstiä (esimerkki 268). Murretta käytetään myös ”joskus”, ”välillä” tai ”vahingossa” (esimerkit 269–270).

- (266) Sen verran mitä oikeassakin elämässä eli suht vähän. (m7)
 (267) En ole oppinut koskaan kunnolla puhumaan murretta, kun sitä kotona ei ole juuri puhuttu, mutta joitakin murre sanoja käytän internetissäkin. (n2)
 (268) En paljoa, jotta toiset ymmärtäisivät (n14)
 (269) Välillä mutta itestäni en ainakaa kauheen leveesti puhu murretta (n3)
 (270) Joskus varmasti tulee kirjoitettua ainaki vahingossa (m9)

Vastaajat kertovat murteen käytön riippuvan yleensä kontekstista (esimerkit 271–273). Mikäli sivustolla voi kirjoittaa rennosti ja muutkin ymmärtävät murretta, voi sitä käyttää, mutta virallisiin yhteyksiin murre ei sovi (esimerkki 271). Kuten kyselyn ensimmäisen osan analyysistä voi huomata, vastaajien mukaan rento kieli ja murre sopivat keskusteluun ystävien kesken, mutta ei välttämättä muihin yhteyksiin (esimerkit 272–273).

- (271) joskus, joissain sivustoilla voi kirjoittaa rennosti ja niin, että ihmiset ymmärtävät sitä murretta, ja jos ei ole kovin virallinen teksti (n19)
 (272) Kyllä jonkin verran kavereiden kesken. Muuten en oikeastaan. (n10)
 (273) Joskus, samalla seudulla asuvien kavereiden kanssa jutellessa, jos kirjoitan jollekin oudommalle ihmiselle niin yleiskieltä. (m22)

Kontekstin lisäksi murteen käyttöön vaikuttavat myös muut seikat. Omaa murretta voi käyttää esimerkiksi vitsaillakseen (esimerkki 274). Murteella kirjoittaminen saattaa myös joskus olla nopein vaihtoehto (esimerkki 275).

- (274) Välillä, joko vitsaillakseni tai sitten se vain kuulostaa paremmalta omalla murteella (n28)
 (275) joskus ja joskus en. Riippuu kuinka on nopein kirjoittaa (m15)

Edellisen taulukon 11 mukaan 33 % vastaajista kertoo selkeästi, ettei käytä murretta koskaan verkkokielessään. Syynä murteen käytön välttämiseksi kerrotaan olevan sen, että kaikki eivät välttämättä ymmärrä murretta (esimerkki 276), murteella antaa itsestään huonon kuvan (esimerkki 277) tai ”nettikieli” on murretta parempi vaihtoehto (esimerkki 278). Ensimmäisessä kyselyssä vastaajat kertovat käyttävänsä ”selvää ja ymmärrettävää” kieltä, ”että muut ymmärtävät mitä tarkoittaa”. Ymmärrettävään kieleen vastaajat vaikuttavat pyrkivän ainakin murteen välttämiseksi, sillä myös heillä itsellään on vaikeuksia ymmärtää kommentin A vierasta murretta.

- (276) En käytä, koska se ei mielestäni sovi sinne ja kaikki eivät välttämättä ymmärrä kirjoituksen tarkoitusta, jos siinä on käytetty murretta (m28)
 (277) En. Se antaisi itsestäni huonon kuvan. (m13)
 (278) En. ”Nettikieli” on parempi. (m14)

Murteella kirjoittamista halutaan välttää myös siksi, että murteen kirjoittaminen ilman, että se tuntuu ”pakotetulta” on vaikeaa (esimerkki 279). Murre sopii vastaajien mielestä muutenkin paremmin puheeseen kuin kirjoitukseen ja se saattaa jopa ärsyttää lukijoita (esimerkit 280–281). Vaikka vastaajat eivät käyttäisi murretta normaalisti verkkokielessään, voi sillä tarpeen vaatiessa kuitenkin korostaa omaa identiteettiään (esimerkki 282).

- (279) En, koska vain hyvin harvat ja lahjakkaat kirjoittajat pystyvät kirjoittamaan murteella ilman, että se tuntuu pakotetulta. (n4)
 (280) En käytä. Murteella kirjoittaminen ei näytä hyvältä ja on tönkön kuuloista. Murre kuuluu puheeseen. (m38)
 (281) En, sitä ei ole yhtä luontevaa kirjoittaa, kuin puhua. Muita se voi myös ärsyttää. (n22)
 (282) En oikeastaan, ellen halua korostaa identiteettiäni maalla asuvana. (m24)

Vaikka suurin osa vastaajista kertoo käyttävänsä murretta vain joskus tai vähän, kertoo 13 % vastaajista ilman lieventäviä ilmauksia käyttävänsä murretta verkkokielessään. Murteen sanotaan tulevan ”luonnostaan” (esimerkki 283) ja sitä käyttämällä halutaan antaa oikeanlainen kuva itsestä (esimerkki 284). Vastaajat myös sanovat, että mikseivät käyttäisi murretta verkkokielessä, kun sitä puheessakin käyttävät (esimerkki 285).

- (283) Kyllä. Se tulee luonnostaan kun on koko ikänsä asunut samassa paikassa eikä ole käynyt paljoa muualla. (m37)
 (284) Käytän, koen sen kertovan musta ihmiset saa musta oikeanlaisen kuvan (n30)
 (285) Kyllä käytän, koska puhunkin sitä niin miksen kirjoittaisikin (m2)

Kaikki esimerkkien 283–285 vastaajat kertovat edellisessä kysymyksessä puhuvansa ainakin Etelä-Pohjanmaan murretta. Etelä-Pohjanmaan murteen lisäksi vastaajat kertovat käyttävänsä myös muita murteita verkkokielessään (esimerkki 286).

- (286) Stadin slangia kyllä, nopeaa, nykyaikaista, sekä suuri osa lukijoista asuu Helsingissä (m23)

Vastauksista on pääteltävissä myös vastaajien asenteita verkkokielessä esiintyviä murrepiirteitä kohtaan. Osa vastaajista suhtautuu murteen käyttöön positiivisesti, koska se on ”kivaa” tai ”persoonallisempaa” (esimerkit 287–288). Osa taas kertoo murteen käytön ärsyttävän heitä itseäänkin (esimerkit 289–290), eikä Etelä-Pohjanmaan murteen katsota olevan ”kovinkaan hienoa” (esimerkki 291).

- (287) Kyllä, joskus. Se on kivaa ja tuntuu luonnolliselta. (n25)
 (288) Välillä käytän. Se on persoonallisempaa, kuin kirjakieli. (n13)
 (289) harvoin, jos muiden ihmisten murrekirjoitukset ärsyttävät minua niin en itsekkään sitä tee (m4)
 (290) En, koska se ärsyttäisi jopa minua itseä. (m29)
 (291) En. Koska mielestäni murteemme ei ole kovinkaan hienoa. (n45)

Kaksi vastaajista kertoo, etteivät he juurikaan kirjoita internetissä, kun taas yksi vastaajista ei osaa sanoa, käyttäkö murretta verkkokielessään vai ei (esimerkki 292).

- (292) Murretta ei huomaa aina puhuvansa tai kirjoittavansa. Siksi vaikea sanoa käytäkö sitä vai en. (m8)

Vaikka edellä kommentissa A käytetty murre vaikuttaa ärsyttävän vastaajia, kertoo suurin osa vastaajista käyttävänsä omassa verkkokielessäänkin murretta ainakin joskus tai vähän. Vastaajat eivät siis suhtaudu murteeseen verkkokielessä aina negatiivisesti, vaan ärsyyntymistä aiheuttaa usein itselle vieras murre. Vastaajat ovat huomanneet, että myös heidän oma murteensa saattaa ärsyttää muita, eivätkä kaikki sitä aina ymmärrä, minkä vuoksi osa vastaajista kertoo välttävänsä murteen käyttöä verkkokielessään.

5.3 Osa 3: Verkkokielen antama kuva kirjoittajasta

Kolmannen osan tavoitteena on saada selville, mitä verkkokielessä esiintyvä variaatio kertoo kirjoittajan identiteetistä. Vastaajilla on verrattavana kaksi twiittiä, joista toinen on kirjoitettu pääkaupunkiseudun puhekielellä, jota myös slangiksi kutsutaan, ja toinen Etelä-Pohjanmaan murteella. Tekstinäytteiden vertaamisen lisäksi vastaajia pyydetään kertomaan myös yleisellä tasolla siitä, miten he uskovat verkkokielen vaikuttavan kielenkäyttäjistä saatuaan kuvan.

Kuten kyselyn toisessa osassa, myös kolmannessa osassa on määrä vertailla kahta tekstiä toisiinsa. Tästä syystä kolmannessa osassa monivalintakysymysosuus on vastaava kuin toisessakin osassa. Vastaajien on määrä arvioida väittämien sopivuutta twiittien kohdalla, ja he voivat valita väittämän sopivan joko ainoastaan toiseen twiittiin, molempiin tai ei kumpaakaan. Lisäksi kyselyn ensimmäisen ja toisen osan tapaan vastaajien tehtävänä on merkata twiitteihin tai luetella niitä kohtia, jotka herättävät heidän huomionsa. Vastaajien on lisäksi määrä valita twiiteistä miellyttävämpi ja perustella vastauksensa, kuten kyselyn toisessa osassa kommenttien kohdalla.

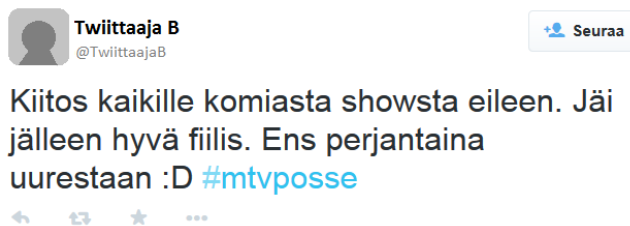
Lopun yleiset kysymykset liittyvät kielenkäyttäjän identiteettiin. Vastaajia kehoitetaan pohtimaan, mitä verkkokieli kertoo kirjoittajasta, ja millaisen kuvan he uskovat antavan itsestään oman verkkokielensä perusteella.

5.3.1 Tekstinäytteiden analyysia: twiitit

Kyselyn kolmannen osan twiitit eivät vastausten perusteella poikkea toisistaan niin paljon kuin ensimmäisen ja toisen osan tekstinäytteet. Vastaukset eivät ole jakaantuneet selkeästi, vaan vastaajilla on myös keskenään erilaisia näkemyksiä siitä, millaista kieltä twiiteissä on käytetty. Twiitit (kuva 5 ja kuva 6) ovat kuitenkin herättäneet ensimmäisen osan tekstinäytteitä enemmän ajatuksia vastaajissa, eikä 33 % vastaajista (21 vastaajaa) kiinnitä twiiteissä huomiota mihinkään erityiseen, sillä he eivät ole tehneet twiitteihin merkintöjä tai luetelleet huomiota herättäviä kohtia. Twiitit ovat lyhyitä ja siitä johtuen vastaajat ovat merkanneet twiiteistä lähinnä yksittäisiä sanoja tai sanan osia.

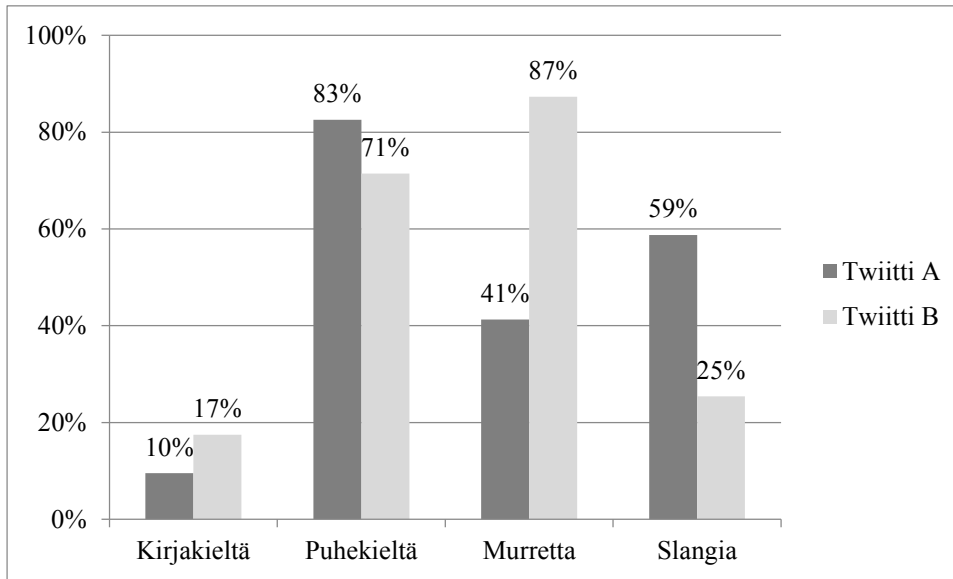

KUVA 5. Twiitti A.

KUVA 6. Twiitti B.

Kielen eri variaatioita koskeviin väittämiin annetut vastaukset näkyvät kaaviossa 7. Suurin osa vastaajista on sitä mieltä, että kumpikaan twiiteistä ei ole kirjakielinen, vaan niiden sisältämä variaatio on heidän mielestään puhekielistä. Twiittiä A pidetään twiittiä B puhekielisempänä, mutta kuitenkin twiitissä B nähdään esiintyvän selkeämmin murretta kuin puhekieltä. Puhekieltä twiitissä B näkee olevan 71 % vastaajista ja murretta siinä huomaa 87 % vastaajista, mikä johtuu todennäköisesti siitä, että osa vastaajista mieltää eron puhekielen ja murteen välillä suuremmaksi. Twiitissä A 41 % vastaajista huomaa olevan murretta. Molemmissa twiiteissä nähdään olevan myös slangia, vaikka twiitissä A sitä nähdään olevan enemmän kuin twiitissä B.

KAAVIO 7. Twiiteissä esiintyvä variaatio: vastausten jakaantuminen.

Twiiteissä huomiota herättäneet kohdat ovat usein sellaisia, jotka vastaajat perustelevat niissä esiintyvällä variaatiolla. Twiitissä A merkintöjä ovat keränneet ”lyhennetyt” sanat *Nikolailt* (20) ja *paikast* (16) (esimerkit 293–294). Sanoissa esiintyvä, lyhyiden vaikutelman tekevä *A:n* loppuheitto on tyypillinen piirre eteläisille murteille (Mielikäinen & Palander 2014: 167). *A:n* loppuheitto kuuluu sekä maantieteellisesti että sosiaalisesti yleistuviin puhekielen piirteisiin, mutta on edelleen sosiaalisesti leimaava ja se osoittaa kaupunkilaista ja nuorta identiteettiä (Mantila 2004: 326–327, 329, 333–334).

(293) Koska A:ssa sanoja lyhennetty (m17)

(294) A twiitissä tekstiä on typerästi lyhennetty jättämällä lopusta kirjain pois. (m5)

Muita twiitissä A huomiota keränneitä kohtia ovat *Onnee* (8), *vapari* (2), *nätti* (1), *eurooppa-liiga* (1), *eurooppa* (1) sekä *HJK* (1). Erityisesti kolme ensimmäistä ovat tyypillisiä slangisanoja: Sanassa *Onnee* esiintyy sosiaalisesti ja maantieteellisesti yleistyvä jälkitavujen *A*-loppuisten vokaaliyhtymien monoftongiutuminen, joka on erityisesti nuorten (pää)kaupunkilaisten puheessa esiintyvä piirre (Mantila 2004: 326–327, 329, 333–334) ja sana *nätti* löytyy Stadin slangin suursanakirjasta (2000), jonka mukaan sen merkitys on ’hieno’, ’upea’. Sana *vapari* taas kuuluu jalkapalloilijoiden harrastusslangiin ja sen merkitys on ’vapaapotku’ (slangijohdoksen muodostumisesta ks. Saanilahti & Nahkola 2000: 108). Vastaajat ovat huomanneet, että twiitissä A käytetään pääkaupunkiseudulle tyypillistä puhekieltä (esimerkki 295), jota vastaajat nimittävät myös slan-

giksi. Osa vastaajista suhtautuu slangiin positiivisesti (esimerkki 296), kun taas osa vastaajista ei pidä siitä (esimerkki 297).

- (295) Koska A-twiittaajan twiitistä tulee mieleen Helsinki ja stadin puhetyyli. (m38)
- (296) Slangi tekee tekstistä "mielenkiintoisempaa" luettavaa, tosin hieman vaikeampaa. (n24)
- (297) Slangi kuulostaa korviini vain niin järkyttävältä. (n39)

Twiiitistä B on merkitty sanat *uurestaan* (19), *komiasta* (18), *eileen* (11), *ens* (1) ja *showsta* (1). Näiden sanojen merkitseminen on perusteltu sillä, että kyseessä on murretta. Etelä-Pohjanmaan murteeseen suhtaudutaan positiivisesti (esimerkki 298), ja suuri osa vastaajista pitää murretta ”tuttuna” ja ”kotoisena” (esimerkit 299–300). Twiitin B murretta pidetään kuitenkin myös ”junttimaisena” (esimerkki 301). Vastaajat mainitsevat murteellisten tekstien yhteydessä usein ”junttimaisuuden”.

- (298) Etelä-Pohjanmaan murteen sanat pistävät positiivisesti silmään (n32)
- (299) tuttua murretta (m3)
- (300) B twiitissä e-pohjanmaan murre tuntuu kotoiselta (n21)
- (301) Murteen junttimaisuus (m23)

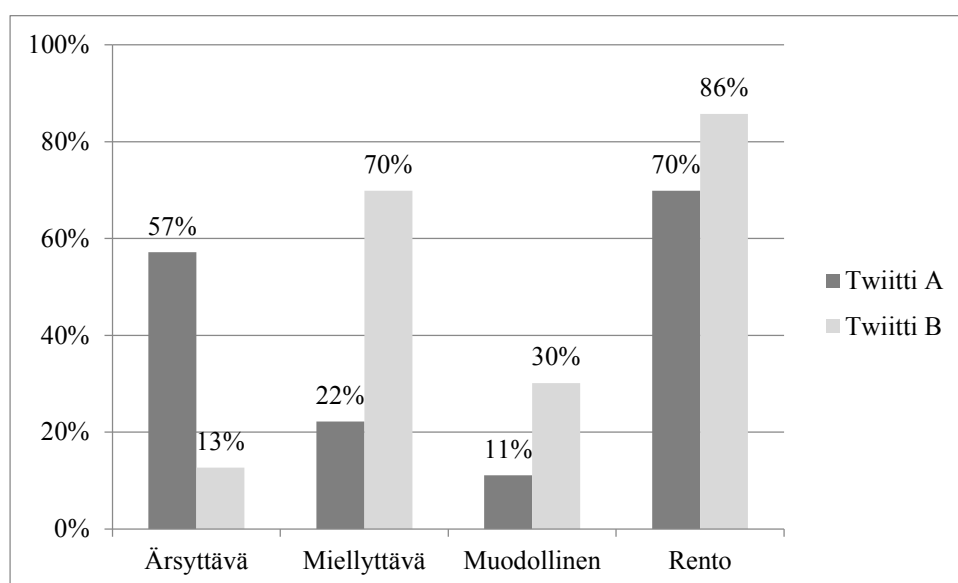
Vaikka osa vastaajista nimittää twiitissä A käytettyä kieltä slangiksi, osa vastaajista on huomannut, että kyseessä on erilainen murre twiittiin B verrattuna (esimerkit 302–303). Sanalla *slangi* on maallikoiden metakielessä viitattu myös murteettomaan kieleen (Mielikäinen & Palander 2014: 41). Saanilahden ja Nahkolan (2000: 87–88) mukaan slangia ei ole murre, vaan joukko sanoja osana puhekieltä, eikä slangia voida pitää kenenkään yksinomaisena kielimuotona. Paunosen (2000: 36) mukaan vanhaa Stadin slangia ei luokitella murteeksi, mutta sen sijaan uudemman Helsingin slangin kohdalla määrittely ei ole yhtä selkeä.

- (302) murteet/puhekieli/slangi (n24)
- (303) Sillä niissä on käytetty eri murteita (m28)

Toisen osan analyysissa selviää, etteivät vastaajat suhtaudu kovin myönteisesti itselleen vieraaseen murteeseen verkkokielessä, vaan se ärsyttää kommentin A kohdalla suurinta osaa vastaajista. Kolmannen osan twiiteistä toisessa on piirteitä Etelä-Pohjanmaan murteesta, jota myös suurin osa vastaajista kertoo puhuvansa. Se, miten vastaajat suhtautuvat itselleen tuttuun murteeseen, selviää kaaviosta 8. Kaaviossa 8 näkyy vastausten jakaantuminen väittämien ”Twiitissä käytetty kieli ärsyttää minua”, ”Twiitissä käytetty kieli on miellyttävää”, ”Twiitissä käytetty kieli on muodollista” ja ”Twiitissä käytetty kieli on rentoa” kohdalla. Kuten voi huomata, kumpikaan twiiteistä ei herätä

yhtä suurta ärsytystä kuin kyselyn toisen osan kommentti A, mutta kuitenkin twiittiä A pidetään selkeästi twiittiä B ärsyttävämpänä. 70 % vastaajista pitää twiittiä B miellyttävänä, kun taas twiitin A kohdalla vastaava luku on 22 %. Kyselyn toisen osan analyysissä murteellista kommenttia A miellyttävänä pitää 10 % vastaajista, mistä voi päätellä, että kotoisa murre miellyttää vierasta murretta enemmän. Kyse voi kuitenkin olla myös siitä, että ainoastaan kommentissa A esiintyvä murre herättää vastaajissa negatiivisia ajatuksia. Osaa vastaajista ärsyttää molemmissa twiiteissä esiintyvät murre-sanat (esimerkki 304).

(304) Ärsyttäviä. (n27)

KAAVIO 8. Twiiteissä käytetyn kielen kuvailua: vastausten jakaantuminen.

Kaaviosta 8 voi huomata myös, että kumpaakaan twiiteistä ei pidetä kovin muodollisena, vaan enimmäkseen rentona. Erikoista on se, että twiitti B on twiittiin A verrattuna useamman vastaajan mielestä sekä muodollisempi että rennompi, vaikka adjektiiveja *muodollinen* ja *rento* voisi pitää toisilleen vastakkaisina.

Kuten kyselyn toisen osan kommenttien kohdalla, myös twiittien kohdalla selvitetään, kumpi miellyttää vastaajia enemmän. 75 % eli 47 vastaajista on sitä mieltä, että twiitti B on miellyttävämpi kuin twiitti A. Kuitenkin 16 % vastaajista pitää twiittiä A miellyttävämpänä eli kyselyn toisen osan kommentteihin verrattuna ero ei ole yhtä suuri.

Vastaajista, jotka pitävät twiittiä B miellyttävämpänä, 62 % mainitsee vastauksessaan perusteluna siinä käytetyn kielen. Kotoinen murre miellyttää vastaajia, sillä kieli on sellaista, jota on ”tottunut lukemaan ja kuulemaan” (esimerkit 305–307). Murretta ei kuitenkaan ole ”käytetty

liikaa” (esimerkki 308) ja sitä pidetään twiitissä A esiintyvää slangia miellyttävämpänä vaihtoehtona (esimerkki 309).

- (305) B, koska se on lähempänä sitä murretta jota itse puhun ja käytän. (m4)
- (306) B; sama murre, miellyttävä/kotoisa lukea (n19)
- (307) B, koska tuollaista tekstiä on tottunut lukemaan ja kuulemaan (n34)
- (308) B, sillä siinä ei ole käytetty liikaa murretta (n28)
- (309) B koska murre oli mukavempaa kuin slangi (m7)

Twiitissä A käytetty slangi on myös oleellinen syy siihen, miksi twiittiä B pidetään miellyttävämpänä (esimerkit 312–315). Twiittiä B miellyttävämpänä pitävistä vastaajista 23 % perustelee vastauksensa viittaamalla twiitin A kieleen. Maallikot, jopa pääkaupunkilaiset itse, kuvaavat pääkaupunkiseudun slangia usein negatiivisin ilmauksin, mikä johtuu ryhmään kohdistuneista stereotyyppioista (Palander 2007: 49). Kaikki vastaajat eivät sano slingin ärsyttävän heitä, vaan heitä häiritsee ”sanojen lyhentäminen” ja ”ylimielinen kieli” (esimerkit 312–313). Pääkaupunkiseudun kieltä kuvataankin usein *ylpeäksi* (Mielikäinen & Palander 2014: 105). Ensimmäisessä kyselyssä vastaajat kertovat itsekin lyhentävänsä sanoja kirjoittaessaan internetissä, mutta jostain syystä twiitin A lyhennetyt sanat ärsyttävät vastaajia. Vastaajien mukaan twiitti A ”kuulosti kamalalta” ja se ”oli ärsyttävin - - twiitti hetkeen” (esimerkit 314–315).

- (310) Twiitti B, koska en pidä "stadin slangista" yhtään. (m28)
- (311) B, koska se on sopivasti epämuodollinen, ylempi on pelkkää sotkua, ja slangi nyt vain on kaikin tavoin rasittavaa kuunneltavaa/luettavaa. (n4)
- (312) B siksi, että se on samaa murretta mitä itse puhun. A:ssa ärsyttää sanojen lyhentäminen. (n24)
- (313) A:ssa on ylimielistä kieltä. (m38)
- (314) B, koska A kuulosti kamalalta (n36)
- (315) B ehrottomasti. A oli ärsyttävin lukemani twiitti hetkeen (n25)

Twiitissä A vastaajia ärsyttää myös hastagien käyttö, ja niitä pidetään liian pitkinä (esimerkki 316). Twiittiin B sen sijaan ”ei oo laitettu liikaa hästägejä” (esimerkki 317). Hashtageilla voi yhdistää samaan aihepiiriin liittyviä julkaisuja toisiinsa (ks. Scott 2015: 12), ja esimerkiksi twiitin B *#mtvposse* yhdistää Twitterissä Mtv:n Posse-ohjelmaa koskevan keskustelun.

- (316) B, koska A tekstin pitkät "hästägit" ärsyttävät (m8)
- (317) Twiitti B sillä siihen ei oo laitettu liikaa hästägejä (m11)

Muita syitä, miksi twiittiä B pidetään miellyttävämpänä, käy ilmi esimerkeistä 318–320. Twiitti B ”kuulostaa paremmalta”, se on ”kirjoitettu paremmin” ja se on myös ”asiallisempi ja selvempi”.

- (318) B, koska se kuulostaa paremmalta, eikä ole niin töksähtävää kieltä kuin A. (m17)
- (319) henkilön B twiitti, koska se oli kirjoitettu paremmin (n31)
- (320) B on asillisempi ja selvempi (m24)

Kaikista vastaajista 16 % pitää kuitenkin twiittiä A miellyttävämpänä. Twiittiä A pidetään miellyttävämpänä, koska ”se on yleiskieltä mitä on vain vähän muokattu” (esimerkki 321), ja koska kaikki vastaajat eivät pidä twiitin B murteesta (esimerkki 322). Twiitin A sanotaan olevan miellyttävämpi myös siitä syystä, että se on ”mukavampi”, ”mielenkiintoisempi” ja tyyliältään sopivampi (esimerkit 323–325).

- (321) Varmaan A, koska se on yleiskieltä mitä on vain vähän muokattu. (m5)
- (322) A koska ei sanaa "uurestaan" (m27)
- (323) A, se on mukavampi (m9)
- (324) A, koska se on mielenkiintoisempi (m34)
- (325) Molemmissa rentoutta, mutta A kohta enemmän minun tyylinen (m33)

Vaikka edellä esimerkeissä 316–317 vastaajat suhtautuvat twiitin A hastageihin negatiivisesti, ne myös miellyttävät vastaajia (esimerkki 326).

- (326) A, koska tägit (m10)

Vastaajien keskuudessa on siis eroja siinä, kumpaa twiittiä he pitävät miellyttävämpänä. Kuitenkin twiitti B on kielensä vuoksi saanut enemmän kannatusta kuin twiitti A.

Kuten kyselylomakkeen edellisissä osissa, myös kolmannessa osassa selvitetään, onko twiiteissä vastaajien mukaan virheitä. Vastaajista 62 %:n mukaan twiitissä A on virheitä. Twiitin B kohdalla luku on pienempi, 32 %. Twiittien kieliopissa olisi vastaajien mukaan parantamisen varaa, samoin kuin pilkkujen käytössäkin (esimerkit 327–328).

- (327) Kielioppi (m13)
- (328) pilkkuja voisi käyttää (m32)

Virheiden lisäksi myös twiitin A emoji sekä twiitin B hymiö ovat kiinnittäneet vastaajien huomion (esimerkki 329). Twiitissä A olevat jalkapalloemoji on merkitty yhteensä kolme kertaa ja lisäksi ne on mainittu myös avoimissa vastauksissa (esimerkki 330). Twiitissä B esiintyvä hymiö :D on merkitty kerran.

- (329) emoji sekä hymiö kiinnittää huomion (n3)
- (330) mielestäni yksikin jalkapallo olisi riittänyt hyvin. (n32)

Edellä huomataan, että vastaajat perustelevat twiittien miellyttävyyden niissä olevilla hashtagilla. Hashtagit ja twiitissä A olevat muut linkit ovat kiinnittäneet vastaajien huomion myös avoimissa vastauksissa. Twiitin A kaikki hashtagit on merkitty yhteensä kolme kertaa, minkä lisäksi *#pme* ja *#voitollayöhön* on merkitty kumpikin vielä kerran. Lisäksi twiitissä A oleva instagram-osoite on merkitty kertaalleen, samoin *@nikolaialho*, jolla twiitin kirjoittaja osoittaa viestinsä tietylle henkilölle. Twiitin A hashtagit pistävät vastaajien silmään, koska ne ovat ”eri värillä kuin muu teksti” (esimerkki 331) ja lisäksi niiden määrä olisi voinut olla pienempi, vaikka ne ovatkin hauskoja (esimerkit 332–333). Vastaajat kertovatkin itse miettivänsä tarkkaan, miten monta hashtagia on hyvä laittaa (esimerkki 334). Twiitin B hashtag *#mtvposse* on merkitty kerran (esimerkki 335).

- (331) eri värillä kuin muu teksti ja hästägejä on paljon (m11)
- (332) tagit ovat hauskoja, ehkä jopa turhia (m4)
- (333) Liian monta hästagia näyttää sekavalta. (n10)
- (334) itse mietin paljon montako "risuaitaa" laitan =D (n23)
- (335) *#mtvposse* koska se on suosittu ohjelma ja tiedän sen (n3)

Kuten aikaisempienkin tekstinäytteiden kohdalla, myös twiiteissä vastaajien huomio kiinnittyy kielen ohella sisältöön. Sisältöön liittyvillä seikoilla perustellaan twiitin A kohta *Onnee eurooppa-liiga paikast HJK!*, joka on merkitty kertaalleen.

Vastaajat ovat esittäneet näkemyksiä siitä, mitä murretta twiittien kirjoittajat puhuvat tai keitä he ovat (esimerki 336–337). Tarkempia arvauksia siitä, keitä kirjoittajat ovat, on mahdollista tehdä niissä käytettyjen hashtagien perusteella (esimerkki 338).

- (336) A: turun murre B: pohjanmaan murre (n13)
- (337) Tägit paljastaa twiittaajan jvg-hypettäjäksi. Sana "komia" näyttää pohjanmaan murteen. (m34)
- (338) Joku JVG jätkä - - Duudson-Jukka (m34)

Twiitteihin annettujen vastausten analyysin valossa voidaan huomata, että vastaajat tunnistavat hyvin erilaisia kielen variaatioita. Näihin variaatioihin vastaajat suhtautuvat eri tavoin: toisten mielestä twiitissä A käytettävä kieli on ”mielenkiintoisempaa” ja twiitin B kieli ”junttimaista”, kun taas toiset pitävät twiitin A kieltä ”järkyttävänä” ja twiitin B kieltä ”kotoisana”. Kyselylomakkeen toisen osan analyysissa käy ilmi, että yhteensä 58 vastaajaa 63:sta kertoo käyttävänsä Etelä-Pohjanmaan tai Pohjanmaan murretta ainakin jossain määrin omassa puheessaan. Ei siis ole ihme, että Etelä-Pohjanmaan murteella kirjoitettu twiitti B miellyttää vastaajia enemmän. Mikäli kyselyyn vastanneet nuoret olisivat kotoisin muualta Suomesta, esimerkiksi pääkaupunkiseudulta, olisivat heidän asenteensa twiiteissä esiintyvää variaatiota kohtaan mahdollisesti erilaisia. Toisaalta pää-

kaupunkiseudulla kasvaneitakin saattaa ärsyttää ”liiallinen (stadin) slangi” (Vaattovaara ja Soininen-Stojanov 2006: 241).

5.3.2 Verkkokieli identiteetin rakentajana

Kyselyn kolmannen osan lopun avoimissa kysymyksissä selvitetään, mitä verkkokieli kertoo kirjoittajasta, sekä mitä vastaajat uskovat oman verkkokielensä kertovan itsestään. Se, millaisen mielikuvan ihmisestä saa, muodostuu monien tekijöiden summana. Kun internetissä keskustellaan itselle muuten tuntemattoman ihmisen kanssa, tuo mielikuva muodostuu esimerkiksi nimimerkin, profiilikuvan tai profiilissa jaettujen tietojen perusteella. Yksi keskeinen tekijä on myös henkilön käyttämä kieli, joka saattaa joskus olla jopa ainut asia, jonka perusteella kuvaa hänestä ryhdytään rakentamaan. Kyselyn kolmannessa osassa vastaajilla on nähtävillä ainoastaan twiitit eikä esimerkiksi nimiä tai kuvaketta. Vastaajat eivät voi tehdä päätelmiään kirjoittajasta muuta kuin twiittien sisällön ja niissä käytetyn kielen perusteella, mistä huolimatta vastaajille syntyy kuva siitä, millaisia twiittien kirjoittajat ovat.

Lukija voi kirjoittajan kielen perusteella tehdä päätelmiä siitä, minkä ikäinen kirjoittaja on, mistä hän on kotoisin tai millainen hänen luonteensa on. Lukija voi sijoittaa kirjoittajan mielessään osaksi jotain ryhmää, jota kirjoittajan käyttämä kieli edustaa. Näin lukija voi muodostaa joskus stereotyyppisiäkin oletuksia siitä, millainen henkilö on kyseessä. Kirjoittaja voi joko tietoisesti tai tiedostamattaan oman kielenkäyttönsä kautta välittää kuvaa siitä ryhmästä, johon hän kokee kuuluvansa, ja siitä identiteetistä, jonka hän kokee omakseen (ks. Mantila 2004: 323). Identiteetit eivät kuitenkaan ole pysyviä, vaan diskursiivisia: ne muovautuvat erilaiseksi eri konteksteissa sen mukaan, mitä identiteettityyppejä kirjoittaja kulloinkin haluaa edustaa (ks. Hall 2002: 249–251).

Myös vastaajat ovat huomanneet kielellä olevan merkitystä kirjoittajasta rakentuvan mielikuvan kannalta. He ovat huomanneet kielen kertovan esimerkiksi kirjoittajan luonteesta ja iästä. Oman verkkokielensä vastaajat uskovat kertovan muun muassa heidän asiallisuudestaan, asuinpaikastaan sekä nuoresta iästään. Aloitan analyysin tarkastelemalla sitä, miten kirjoittajasta muodostettu mielikuva on yhteydessä hänen käyttämäänsä kieleen. Lopuksi keskityn siihen, mitä vastaajat uskovat oman verkkokielensä viestivän itsestään.

Vastaajista 87 % on sitä mieltä, että verkkokieli vaikuttaa siihen kuvaan, jonka kirjoittajasta saa (esimerkki 339). Kirjoittajan käyttämä verkkokieli kertoo vastaajien mukaan yleisesti hänen ajatuksistaan ja arvoistaan (esimerkit 344–345) sekä luonteesta ja motiiveista (esimerkit 342–343). Vastauksissa mainitaan myös kirjoittajan älykkyys (esimerkki 342), joka tulee ilmi jo kyselyn toi-

sessä osassa, kun vastaajat kertovat kirjakielisen kommentin B kirjoittajasta muodostuvan älykkäämmän ja fiksumman kuvan runsaasti murrepiirteitä sisältävään kommenttiin A verrattuna.

- (339) Kirjoitustyylistä riippuen voi saada erilaisen kuvan. (m22)
- (340) Kielen käyttö on suora näyttö siitä mitä henkilö ajattelee. (m37)
- (341) Tekstin perusteella voi saada tietoa kirjoittajan ajattelutavoista, tottumuksista, kielenkäytöstä, suhtautumisesta asioihin, arvoista. (n44)
- (342) Kertoo älykkyydestä ja muistakin luonteenpiirteistä (m7)
- (343) Kirjoitustyylistä näkee, minkälaisella asialla kirjoittaja liikkuu. Heittääkö vitsiksi vai onko tosissaan. (n25)

Vastaajat kertovat myös yksityiskohtaisemmin ja esimerkkien avulla siitä, miten kieli vaikuttaa kirjoittajasta muodostettuun kuvaan. ”Huono kieli” ja ”tyhmät tekstit” eivät anna kirjoittajasta hyvää kuvaa (esimerkki 344) ja ärsyttävä kirjoitustyyli saa vastaajat ärsyntyneisiin myös itse kirjoittajaan (esimerkki 345). Lukijan omaa kirjoitustyyliä vastaava kieli sen sijaan antaa kirjoittajasta ”tutun” ja ”mukavamman” kuvan (esimerkki 346).

- (344) jos joku nyt kirjoittaa aina huonolla kielellä tyhmiä tekstejä, ei siitä nyt kovin hyvää kuvaa saa kyseisestä henkilöstä. (n17)
- (345) mä ainaki ärsyynyn koko ihmiseen, jos kirjoitustyyli ärsyttää (n30)
- (346) Sama juttu kuin kasvokkain käytävissä tilanteissa. Jos kirjoittaa samalla tyylillä kuin toinen, se vaikuttaa hänen suhtautumiseensa toiseen. Kun toinen on ns. saman henkinen kuin itse, hän tuntuu automaattisesti ”tutulta” ja mukavammalta. (n23)

Vaikutelma huonosta kielestä ja ärsyttävästä kirjoitustyylistä voi syntyä esimerkiksi kirjoitusvirheiden perusteella. Kirjoitusvirheet kertovat kirjoittajan ”hätköinnistä” tai siitä, että kirjoittaja on ”vähän tyhmä ja välinpitämätön” (esimerkit 347–348). Ensimmäisessä kyselyssä esimerkissä 41 etenkin yhdyssanavirheiden katsotaan kuuluvan myös ”junttiin kirjoitustyyliin”. Toisen kyselyn lopussa vastaajat sanovat, että erityisesti yhdyssanojen opettamiseen tulisi panostaa koulussa enemmän, jolloin myös verkkokeskustelun taso paranisi.

- (347) jos on paljon kirjoitusvirheitä on kirjoittaja hätköinyt. (n20)
- (348) Kirjoitusvirheet ja sotkuinen ulkoasu (ei välimerkkejä ym) luo vaikutelman, että kirjoittaja on vähän tyhmä ja välinpitämätön (n38)

Esimerkissä 348 on huomattu, että kirjoitusvirheiden ohella myöskään välimerkkien puute ei anna kirjoittajasta hyvää kuvaa. Kirjoittajasta muodostuva kuva on erilainen myös sen mukaan, käyttääkö hän isoja alkukirjaimia vai ei (esimerkki 349).

- (349) Ihmisestä saa erilaisen kuvan jos tämä ei käytä hymiöitä, isoja kirjaimia tai kirjoittaa muuten oudosti (n28)

Huonon kuvan kirjoittajasta antaa myös asiaton kielen käyttö, joka on internetissä erityisen helppoa, kun omia kasvojaan ei tarvitse näyttää ja voi piiloutua nimimerkin taakse, kuten vastaajat ensimmäisessä kyselyssä kertovat. Vastaajat kuvailevat asiatonta kieltä ”töykeäksi”, ”loukkaavaksi” ja ”törkeäksi” (esimerkit 350–351).

(350) Usein nettiin kirjoittaessa tulee/uskaltaa laittaa töykeämpää ja jotain loukkaavaa tekstiä. Eli voi antaa huonomman kuvan kuin kasvotusten (m10)

(351) törkeä kirjoitus tyyli antaa huonon kuvan kirjoittajasta (m3)

Ensimmäisessä kyselyssä vastaajat kertovat, ettei kaikki verkkokieli kuitenkaan ole asiatonta, ja moni vastaajista kertoo itse pyrkivänsä asialliseen kielenkäyttöön. Asiallisella kielenkäytöllä kirjoittaja antaakin itsestään ”mielekkään” ja ”hyvän” kuvan (esimerkit 352–353).

(352) Jos teksti on asiallista, kuva on mielekäs ja tekstistä välittyy tieto asiasta ja paneutuminen asiaan. (m5)

(353) Jos kieli on asiallista ja selkeää niin kirjoittajasta saa hyvän vaikutelman (m11)

Fiksun ja asiallisen kuvan itsestään voi luoda käyttämällä muodollista kieltä, jolla mitä todennäköisimmin viitataan kirjakieleen (esimerkki 354). Asiallinen kuva ei ole silti aina pelkästään hyvä asia, vaan rennon murteen ja slangin käyttö tekee ihmisestä helpommin lähestyttävän. Rentoa kieltä käyttävän uskotaan tutustuvan helposti uusiin ihmisiin (esimerkki 355), ja liiallinen kirjakieli voi antaa kirjoittajastaan tylsän kuvan (esimerkki 356). Puhekieli ja kielen rentous mainitaan yhdessä usein myös ensimmäisen kyselyn ja toisen kyselyn ensimmäisen osan vastauksissa. Puhekieli ja rentous korreloivat keskenään myös aikaisemmissa kaavioissa, joissa tarkastellaan teksteinäytteiden kieltä ja niiden rentoutta.

(354) muodollisesti kirjoittanut antaa itsestään fiksun ja asiallisen kuvan. murteella/slangilla kirjoittanut taas rennon ja ehkä helpommin lähestyttävän kuvan. (n29)

(355) rento puhekieli: tyyppi on rento ja tutustuu helposti uusiin ihmisiin (n19)

(356) Jos aina kaikkeen kirjoittaa kirjakieltä, voi tulla hieman tylsä kuva ihmisestä (n43)

Mikäli kirjoittajasta muodostuu kirjakielen perusteella fiksu ja asiallinen kuva, pidetään häntä korkeasti koulutettuna. Tekstistä on yleensä mahdollista tunnistaa kirjoittajan koulutustausta (esimerkki 357) ja kirjakielen käyttö vaikuttaa tuon kuvan muodostumiseen (esimerkki 358–359). Jo ensimmäisessä kyselyssä vastaajat sanovat toisten käyttävän internetissä ”sivistyneempää - - kieltä”. Korrektiin ja koulutettuun identiteettiin kuuluukin normitetun yleiskielen käyttö (Mantila 2004: 334). Mantilan (2004: 334–335) mukaan puheessa normitettu kieli on nykyisin harvinaista ja so-

siaalisesti leimaavaa. Verkkokieli on kuitenkin kirjoitettua, mistä johtuen siinä esiintyy puhuttua kieltä enemmän normitettua kieltä, eikä se siksi verkkokielessä ole yhtä leimaavaa kuin puheessa. Vaikka kyselyn ensimmäisessä ja toisessa osassa sähköpostissa ja kommentissa B on käytetty normitettua kieltä, eivät vastaajat silti mainitse vastauksissaan kirjoittajien kouluttautuneisuutta. Korkean koulutuksen lisäksi kirjakielen käyttö kertoo myös siitä, että kirjoittaja ”suhtautuu asiaan vakavasti” (esimerkki 360). Ensimmäisen kyselyn vastausten mukaan liiallisella kirjakielen käytöllä itsestään voi antaa myös ”ilkeän ja tönkön vaikutelman”.

- (357) Yleensä tekstistä tunnistaa, jos kirjoittaja on käynyt esim. yliopiston. (n31)
- (358) Kun kirjoittaa kirjakieltä antaa itsestään hyvin kouluttuneen vaikutelman (n35)
- (359) kirjakieli: sellainen tiukka tyyppi, korkea koulutettu (n19)
- (360) Jos kirjoittaa kirjakieltä, tulee vaikutelma että suhtautuu asiaan vakavasti (n36)

Koulutuksen ohella verkkokielessä esiintyvä variaatio kertoo myös kirjoittajan muusta taustasta, kuten iästä ja asuinpaikasta (esimerkit 361–363). Nuorekkaaseen kieleen kuuluvat kyselyn ensimmäisen osan perusteella muun muassa lyhenteet ja slangi-ilmaukset. Asuinpaikasta taas kertoo kirjoittajan käyttämä murre tai slangi. Myös Androutsopouloksen (2006: 425) mukaan ikä ja asuinpaikka vaikuttavat puhekielisten varianttien sekä hymiöiden käyttöön internetissä.

- (361) Jos kieli on nuorekasta, kirjoittajaa pidetään nuorena ja toisinpäin. (m14)
- (362) Kirjoitettu kieli antaa kuvaa, missä päin kirjoittaja asuu (murteesta). (n20)
- (363) murre/slangi kertoo muille jotain kotiseudusta (m18)

Vaikka vastaajilla on kuva siitä, mitä esimerkiksi kirjakieli tai murre kertovat kielenkäyttäjästään, eivät kaikki kielen variaatiot kuitenkaan sovi kaikkiin konteksteihin. Konteksti vaikuttaa vastaajien mukaan siihen, milloin on sopivaa käyttää muodollista ja milloin rentoa kieltä. Vaikka kirjakieli antaa kirjoittajasta tavallisesti asiallisen kuvan, tekee se Facebookissa kirjoittajasta ”yliviisaan” (esimerkki 364). Facebookissa täytyisi löytää kultainen keskitie kirjakielen ja ”kunnon murteen” väliltä. Maallikot kuvaavat kielen ”murteellisuutta” asteittain sen mukaan, miten *vahvasta* murteesta on kyse (Mielikäinen & Palander 2014: 88). ”Kunnon murteella” viitataan esimerkissä 364 selkeästi paljon murteellisuuksia sisältävään kieleen. Väärässä paikassa puhekielen käyttäminen ei kuitenkaan anna hyvää kuvaa kirjoittajasta (esimerkki 365), ja puhekieli vaikuttaa oleellisesti myös tekstin uskottavuuteen (esimerkki 366).

- (364) Jos faceen kirjoittaa kirjakielellä, se tekee henkilöstä yliviisaan. Jos taas kirjoittaa kunnon murteella, se tekee henkilöstä raivostuttavan. Jos muuten kirjoittaa kirjakielellä jonnekin => asiallinen kuva. (n39)
- (365) Riippuu missä tilanteessa käyttää esim. puhekieltä, saattaa antaa ”maalais” kuvan ihmisestä, jos käyttää väärässä paikassa. (n10)

(366) Jos vaikka tutkimus julkaistaisiin puhekielellä, karsisi se heti 50 % uskottavuudesta. (m24)

Kirjoittajan käyttämä kieli voi osoittaa kirjoittajan kuulumista johonkin tiettyyn sosiaaliseen ryhmään. Tällöin lukijan mielikuvaan kirjoittajasta voivat vaikuttaa ryhmästä muodostetut stereotyyppiat. Slangisanat ja huono kirjoitusasu kertovat vastaajien mukaan esimerkiksi siitä, että kirjoittaja on ”ärsyttävä kaupunkilainen teini” tai ”joku tyhmä, teini tai tyhmä teini” (esimerkit 367–368). Virheet ja tekstin huono sujuvuus antavat kirjoittajasta myös ”junttimaisen” kuvan (esimerkki 369).

(367) Jos käyttää sanoja kuten onnee, paikast tai Nikolailt, niin saa kuvan että kirjoittaja on ärsyttävä kaupunkilainen teini. (m2)

(368) Jos tekstin kieliasussa ei ole päätä eikä häntää, kirjoittaja on joku tyhmä, teini tai tyhmä teini. (n4)

(369) Jos kirjoittajan kieli vilisee virheitä ja se ei ole niin sujuvaa, kirjoittajasta saa ”junttimaisen” kuvan, eikä häntä ota niin tosissaan (n11)

Vastaajien mukaan verkkokieli kertoo myös kirjoittajan mielialasta. ”Masentunut teksti” antaa kuvan ”elämään kyllästyneestä ihmisestä” (esimerkki 370), kun taas ”vihaisen kuvan” voi luoda itsestään, mikäli ei käytä ollenkaan hymiöitä (esimerkki 371). Kyselyn ensimmäisessä osassa hymiöiden huomataan kuuluvan erityisesti nuorten kieleen, mutta ne eivät vastaajien mukaan kuitenkaan sovi kaikkiin konteksteihin. Facebookkiin hymiöt vastaajien mielestä vaikuttavat sopivan, sillä osa vastaajista ihmettelee, miksei kyselyn ensimmäisen osan tilapäivityksessä ollut käytetty lainkaan hymiöitä.

(370) Kyllä se kirjoitus antaa aika selkeän kuvan kirjoittajasta, ainakin minulle joku masentunut teksti -> kirjoittajana varmaan joku elämään kyllästynyt ihminen (m4)

(371) Jos ei käytä hymiöitä, saattaa tulla ”vihainen kuva”. (n24)

Kuten voi huomata, vastaajat ovat tehneet runsaasti huomioita siitä, miten verkkokieli vaikuttaa kirjoittajasta muodostettuun mielikuvaan. Kieli ei kuitenkaan ole ainut siihen vaikuttava seikka, vaan myös esimerkiksi tekstin sisällöllä on merkitystä mielikuvan rakentumisen kannalta (esimerkki 372).

(372) Sisältö vaikuttaa enemmän kuin kielenkäyttö (m16)

Kaikkien vastaajien mukaan kieli ”ei suuremmilta osin vaikuta” kirjoittajasta muodostettavaan kuvaan. Kaksi vastaajista taas ei osaa sanoa, miten kieli siihen vaikuttaa.

Kuten edellä olevista esimerkeistä huomataan, tietynlainen kirjoitustapa saa lukijan muodostamaan stereotyyppien valossa kirjoittajasta joskus huononkin mielikuvan. Esimerkiksi slangi kertoo ”teinistä” kirjoittajasta, kirjoitusvirheet ”junttiudesta” ja kirjakieli antaa toisinaan ”yliviisaan”

kuvan. Kirjakieli kertoo vastaajien mukaan myös kouluttautuneisuudesta sekä asiallisuudesta. Puhekieli taas antaa kirjoittajasta usein rennon kuvan, mutta se ei sovi muodollisiin konteksteihin. Internetissä kielellä on oleellinen merkitys itsestä annetun kuvan kannalta, sillä päätelmiä ei välttämättä pysty tehdä esimerkiksi ulkoisen olemuksen perusteella. Kasvottomuudesta johtuen käsitystä kirjoittajasta luodaan tämän käyttämän kielen perusteella (esimerkki 373). Se, millaista kieltä kirjoittaja käyttää, ”luo kirjoittajalle identiteettiä” (esimerkki 374).

(373) Koska internetissä ei näe kasvoja niin kirjoitustapa luo kuvan ihmisestä (m9)

(374) Se luo kirjoittajalle identiteettiä. (n38)

Koska internetissä kirjoittajan kasvot eivät ole nähtävillä, kieli kertoo sen, mitä normaalisti voimme päätellä esimerkiksi keskustelukumppanin vaatetuksen perusteella. Tietynlaista kieltä käyttämällä kirjoittaja rakentaa omaa identiteettiään ja osoittaa näin muille, mihin sosiaaliseen ryhmään hän kokee kuuluvansa.

Sitä, millaista verkkokieltä vastaajat itse käyttävät, he kuvailevat jo ensimmäisessä kyselyssä. Vastaajat kertoivat käyttävänsä puhekieltä ja kirjakieltä kontekstista riippuen. Vastauksista välittyy, että etenkin ystävien kanssa voidaan huoletta käyttää rentoa kieltä, kun taas muodollisissa yhteyksissä pyritään asialliseen kielenkäyttöön hyvän kuvan luomiseksi. Vastaajat myös sanovat pyrkivänsä käyttämään sellaista kieltä kuin puheessakin, etteivät antaisi itsestään väärää kuvaa. Itsestään ei kuitenkaan ensimmäisen kyselyn perusteella haluta antaa myöskään väärää tai liian vakavaa kuvaa. Seuraavaksi analysoinkin tarkemmin sitä, mitä vastaajat uskovat oman verkkokielensä heistä kertovan.

Yleisesti ottaen vastaajat ovat huomanneet verkkokielensä kertovan heidän luonteestaan, persoonastaan, mielipiteistään, ideologiastaan sekä siitä, mistä he ovat kiinnostuneita (esimerkit 375–378).

(375) kai se jotain luonteestakin kertoo (m2)

(376) Kertoo se persoonastani ja mielipiteistäni paljon. (n2)

(377) vähän ideologiaani (m24)

(378) Siitä mistä olen kiinnostunut (n14)

Vastauksista käy ilmi myös yksityiskohtaisemmin, mitä vastaajat uskovat käyttämänsä kielen kertovan esimerkiksi heidän luonteestaan. Vastaajat uskovat muun muassa verkkokielensä antavan heistä rennon kuvan (esimerkit 379–380). Oman verkkokielen uskotaan kertovan myös suorasanaisuudesta sekä asiallisuudesta ja rauhallisuudesta (esimerkit 381–382). Huolellisuudesta kertoo virheetön teksti (esimerkki 383).

- (379) Perus fiksu jantteri jolla on huumorintajua ja löysät ranteet. (m7)
- (380) Annan varmaan rennon kuvan itsestäni. (m22)
- (381) Varmaankin se, että olen suorasanaa, ja en yleensä kiertele asioita. (m36)
- (382) Asiallisuutta ja rauhallisuutta (n38)
- (383) Kertoo huolellisuudesta (kirjoitusvirheet) (n30)

Ensimmäisessä kyselyssä vastaajat sanovat, että he pyrkivät kirjoittamaan internetissä asiallisesti. Vastaajat toivovatkin, että heistä muodostuisi asiallinen ja fiksu kuva, mutta kuitenkin myös rento (esimerkit 384–385).

- (384) Toivon, että minusta saa asiallisen, mutta rennon kuvan. (n11)
- (385) uskon, että minusta saa melko fiksun mutta samalla myös rennon kuvan. (n29)

Vastaajat ovat myös huomanneet, että vaikka verkkokieli kertoo heidän luonteestaan, ei se välttämättä aina täysin vastaa todellisuutta (esimerkki 386). Verkossa kieltä ei aina käytetä samalla tavoin kuin muussa puheessa ja kirjoituksessa. Myös ensimmäisessä kyselyssä vastaajat sanovat, että internetissä tekstistä on mahdollista muokata ”värikkäämpää” ja internetissä tulee enemmän pohdittua, mitä kirjoittaa.

- (386) Kyllä se hyvin pitkälti luonnetta paljastaa, toki netissä tulee aina viilattua pilkkua, mitä en normaalisti juurikaan tee (m4)

Sen lisäksi, että kieli on erilaista internetissä ja muussa kirjoituksessa tai puheessa, varioi kieli myös internetin sisällä. Jo ensimmäisessä kyselyssä, mutta varsinkin toisen kyselyn ensimmäisessä osassa vastaajat kertovat oman verkkokielensä varioivan kontekstin mukaan. Tästä variaatiosta johtuen vastaajat uskovat antavansa eri konteksteissa erilaisen kuvan itsestään (esimerkit 387–388).

- (387) Käytän eri paikoissa eri kieltä, laudassa luultavasti minusta on aika asiallinen kuva, kun taas jossain muualla, esim. vaikka Wapissa kieleni saattaa olla tönkköä. Mutta uskon, että kuva on yleisesti asiallinen (m5)
- (388) Riippuu ihan siitä, missä, mutta yleisesti varmaan rennoksi, humoristiseksi ja joskus hieman aggressiiviseksi (n25)

Kyselyn toisessa osassa 13 % vastaajista kertoo käyttävänsä murretta verkkokielessään ja 48 % kertoo käyttävänsä sitä joskus tai vähän. Vastaajat uskovat verkkokielensä mahdollisesti paljastavan myös heidän asuinpaikkansa (esimerkit 389–391). Toisen kyselyn toisessa osassa esimerkiksi 282 käy ilmi, että vastaajien mukaan murteen käytöllä voi myös korostaa omaa identiteettiä maalla asuvana. Myös kyselyn kolmannessa osassa vastaajat ovat huomanneet tekevänsä valinnan, haluavatko he ”edustaa tiettyä murreryhmää” (esimerkki 392).

- (389) Varmaan asuinpaikan (m2)
- (390) No ainakin sen että ole Etelä-Pohjanmaalta (n32)
- (391) Pohjanmaalaisuuteni. (m24)
- (392) haluanko edustaa tiettyä murreryhmää... (n13)

Kuten edellä kerrotaan, vastaajien mukaan kirjoittajan käyttämä kieli viestii myös iästä. Vastaajat uskovatkin oman verkkokielensä kertovan nuoresta iästään (esimerkit 393–394).

- (393) Uskon, että kertoo minun olevani nuori. (m14)
- (394) Ei välttämättä muuta kuin nuori & nykyaikainen. Haluan pysyä "pinnalla" (m23)

Nuoresta iästä tai ainakin siitä, että on ”ihan normaali nuori”, kertoo hymiöiden ja lyhenteiden käyttö (esimerkki 395). Ensimmäisessä kyselyssä vastaajat kertovat, että hymiöt ja lyhenteet ovat tyypillisiä etenkin nuorten verkkokielelle. Kaikki vastaajat eivät kuitenkaan osaa sanoa, mistä hymiöiden käyttö kertoo (esimerkki 396). Edellä esimerkissä 371 sanotaan, että hymiöitä käyttämättömästä voi tulla ”vihainen kuva”. Hymiöiden käytöllä halutaan siis mahdollisesti viestiä myös iloista ja rentoa kuvaa itsestään.

- (395) Ihan normaali nuori joka ei jaksa kirjoittaa kaikkia sanoja loppuun joten käyttää lyhenteitä ja hymiöitä (n36)
- (396) Käytän paljon hymiöitä... en tiedä mistä se kertoo. (n23)

Vastaajista seitsemän kertoo kirjoittavansa internetissä vain hyvin vähän tai ei ollenkaan (esimerkit 397–398). Mikäli internetiin kirjoittaa vain vähän, on luonnollisesti hankala sanoa, mitä verkkokieli itsestään kertoo. Vastaajista neljä taas on sitä mieltä, ettei heidän verkkokielensä kerro heistä ”kauheasti mitään” (esimerkki 399).

- (397) Kirjoitan vähän, eli ei mitään (m10)
- (398) Itse en hirveästi netissä kirjoittele, joten en osaa sanoa. Ei toivottavasti ainakaan huonoa, koska en kirjoittele törkeästi/kiroile. (n31)
- (399) Ei varmaan kauheasti mitään, koska käyttämäni kieli on melko neutraalia. (n42)

Vastaajat ovat huomanneet verkkokielen kertovan kirjoittajan luonteesta sekä taustoista. Huolimaton teksti ja kirjoitusvirheet eivät anna kirjoittajasta hyvää kuvaa, mikä vaikuttaa lukijan suhtautumiseen kirjoittajaan. Verkkokielellä käytetty kirjakieli voi paljastaa esimerkiksi kirjoittajan kouluttautuneisuuden tai murre asuinpaikan. Kirjakiellellä itsestään voi antaa asiallisen ja virallisen kuvan, mutta vastaajien mukaan rentoa puhekieltä käyttävää henkilöä on usein helpompi lähestyä. Oleellista näyttäisikin olevan löytää tasapaino asiallisen ja rennon kielenkäytön välillä, ettei liialla kirjakiellellä tulisi leimautuneeksi ”yliviisaaksi” tai ”tiukaksi tyyppiä”, mutta ei myös-

kään ”maalaiseksi” käyttämällä puhekieltä väärässä paikassa tai ”tyhmäksi teiniksi” huonolla kieliasulla. Tärkeää vaikuttaisi olevan se, että osaa käyttää erilaisissa konteksteissa niihin sopivaa kieltä. Koska itsestään voi halutessaan pyrkiä rakentamaan erilaista kuvaa erilaisissa konteksteissa ja koska identiteetit ovat muuttuvia, voi kirjoittaja varioida käyttämäänsä verkkokieltä joko tietoisesti tai tiedostamatta sen mukaan, millaista identiteettiä kulloinkin haluaa edustaa.

5.4 Toisen kyselyn tulosten yhteenvetoa

Toisessa kyselyssä on määrä tarkastella sitä, miten konteksti vastaajien mukaan vaikuttaa verkkokielen variaatioon, miten vastaajat suhtautuvat verkkokielessä käytettyyn murteeseen ja mitä verkkokieli vastaajien mukaan kertoo kirjoittajan identiteetistä.

Ensimmäisessä osassa käy ilmi, että vastaajien mukaan puhekieli, murre ja slangi sopivat epämuodollisiin konteksteihin, kun taas muodollisissa konteksteissa olisi hyvä käyttää kirjakieltä. Vastaajat kertovat puhekielen ja lyhenteiden kuuluvan osaksi verkkokieltä etenkin epämuodollisissa konteksteissa, mutta silti ainakin osa vastaajista suhtautuu ensimmäisen osan Facebook-tilapäivityksessä käytettyyn puhekieleen kielteisesti. Vaikka vastaajat kertovat itsekään käyttävänsä internetissä puhekieltä ja lyhenteitä ja vaikka heidän mielestään liiallinen kirjakieli ei Facebookiin sovi, eivät he silti itse olisi valmiita julkaisemaan vastaavaa tilapäivitystä. Sen sijaan suuri osa vastaajista olisi valmiita kirjoittamaan vastaavan sähköpostin kuin ensimmäisessä osassa on tekstinäytteenä. Kaikki eivät kuitenkaan suhtautuneet tilapäivitykseen kielteisesti, mutta ehkä siinä esiintyvä variaatio on heidän oman verkkokielensä variaatiosta poikkeavaa, kun taas sähköpostin vain vähäistä variaatiota sisältävään kieleen on helpompi samaistua.

Toisessa osassa huomataan, että vastaajat suhtautuvat vieraaseen murteeseen kielteisesti ja jälleen kirjakielinen tekstinäyte miellyttää vastaajia enemmän huolimatta siitä, ettei konteksti ole kovin muodollinen. Vastaajat sanovat muun muassa, että vierasta murretta on vaikea ymmärtää. Siitä syystä kaikki vastaajat eivät itsekään käytä mielellään murretta verkkokielessään. Kuitenkin lähes puolet vastaajista, 48 %, kertoo käyttävänsä murretta verkkokielessään ainakin silloin, kun keskustelukumppanina on samaa murretta puhuva ystävä.

Kolmannessa osassa vastaajat vertaavat kahta variaatioltaan hyvin erilaista twiittiä toisiinsa. Tällä kertaa mukana ei kuitenkaan ole kirjakieltä, vaan pääkaupunkiseudun slangia ja Etelä-Pohjanmaan murretta. Kun vastaajilta kysytään, kumpi twiiteistä miellyttää enemmän, välittyy vastauksista myönteisyys omaa murretta kohtaan ja kielteinen suhtautuminen twiitin A slangipiirteisiin. Ero ei kuitenkaan twiittien kohdalla ole yhtä selvä kuin kommenttien kohdalla. Vastaajat mitä luulta-

vimmin kohtaavat internetissä useammin pääkaupunkiseudun slangia kuin itäistä murretta, minkä vuoksi he ovat tottuneet kuulemaan ja näkemään sitä enemmän. Syynä tähän voi olla esimerkiksi se, että pääkaupunkiseudun slangi tulee enemmän esiin mediassa, joka tuo slangin myös muualla Suomessa asuvien elämään. Etelä-Pohjanmaan murteeseen suhtaudutaan kuitenkin myös kielteisesti, eikä oman asuinseudun murre aina ole se miellyttävän vaihtoehto. Vastaajat myös kertovat siitä, mitä esimerkiksi murteen käytöllä verkkokielessään voi viestiä itsestään. Kieli, jota internetissä käyttää, voi viestiä esimerkiksi henkilön luonteesta, mielialasta, asuinpaikasta, iästä tai koulutuksesta riippuen siitä variaatiosta, jota siinä esiintyy. Käyttämällä kulloiseenkin kontekstiin sopivaa variaatiota, voi itsestään antaa hyvän kuvan.

Kuten ensimmäisen kyselyn kohdalla, myös toiseen kyselyyn annetuista vastauksista voi päätellä, miten vastaajat arvottavat verkkokieltä suhteessa puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Myös toisen kyselyn vastauksista ilmenee, että verkkokieltä pidetään muita kielimuotoja huolimattomampana. Kuitenkin esimerkiksi kirjoitusvirheiden katsotaan kuuluvan ”perinteiseen nettikieleen”, ja uskon vastaajien suhtautuvan myönteisemmin verkkokielen kuin muun kirjoitetun kielen virheisiin. Verkkokielen konteksteissa on myös eroja, ja esimerkiksi työnantajille lähetetyissä sähköpostiviesteissä kieliasuun kiinnitetään enemmän huomiota kuin tuttujen välisissä pikaviestikeskusteluissa.

6 LOPUKSI

Tutkimuksessa olen tarkastellut nuorten näkemyksiä verkkokielestä ja sen variaatiosta. Seuraavaksi teen vielä analyysin pohjalta yhteenvetoa ja esittelen keskeisimpiä tutkimustuloksia. Lisäksi esitän muutamia jatkotutkimusmahdollisuuksia.

6.1 Yhteenveto

Tutkimuksessa selviää, että kyselyihin vastanneiden nuorten mielestä internetissä käytettävä kieli on suurimaksi osaksi rentoa ja puhekielistä, eikä sen kieliasuun tarvitse kiinnittää yhtä paljon huomiota kuin muuhun kirjoitettuun kieleen. Vastaajat kertovat, että liiallisella kirjakielen käytöllä internetissä itsestään voi antaa ”tönkön” vaikutelman ja siitä syystä erityisesti samanikäisten ystävien kanssa keskustellessa käytetään mieluummin puhekieltä tai murretta. Puhekieli ei silti sovi kaikkiin tilanteisiin, vaan esimerkiksi virallisissa sähköposteissa käytetään kirjakieltä rennon puhekielen sijaan. Tästä huolimatta vastaajat suhtautuvat toisessa kyselyssä myönteisemmin norminmukaisiin kuin puhekielistä ja murteellista variaatiota sisältäviin teksteihin. Erityisesti vieraalla murteella kirjoitettu kommentti ärsyttää vastaajia, mutta kuitenkin tutulla eteläpohjalaisella murteella kirjoitettu twiitti miellyttää pääkaupunkiseudun slangilla kirjoitettua enemmän. Lähes puolet vastaajista kertoo välttävänsä ”kovaa murretta” verkkokielessään tai käyttävänsä murretta vain seurassa, jossa muutkin sitä ymmärtävät. Murteen käytön suhteen vastaajat eivät kuitenkaan ole yksimielisiä, vaan osa kertoo sitä välttänsä ja osa taas sanoo ehdottomasti käyttävänsä sitä.

Vastaajat ovat huomanneet, että internetissä kielenä toimii ”eräänlainen slangi mitä ei ehkä ymmärrä jos ei liiku internetissä niin paljoa”. Vastaajien mukaan internetissä käytetään omanlaista kieltä, johon kuuluu slangisanojen lisäksi hymiöitä, lyhenteitä, virheitä ja vieraskielisiä sanoja. Vastaajat kutsuvat verkkokieltä muita kielimuotoja ”huonommaksi”, ja Luukan (2010) mukaan verkkokielestä peräisin olevien kielioppivirheiden ja muiden huolimattomuuksien pelätään turmelevan suomen kielen. Luukka (2010) ei silti usko väittämään, ja myös tutkimukseni vastaajat sanovat, että esimerkiksi äidinkielen kokeessa ja virallisissa papereissa kirjoitetaan eri tavoin kuin internetissä. Huolimattomuutta ilmenee etenkin silloin, kun tekstiä halutaan tuottaa nopeasti, mikä vastaajien mukaan on normaalia verkkokielessä. Silti vastaajat antavat negatiivisia kommentteja tekstinäytteissä esiintyvistä alkukirjain- ja välimerkkivirheistä, eivätkä he pidä siitä, että ”ihmiset kirjoittavat samalla tavalla kuin ala-astelaiset”.

Verkkokielen ongelmana vastaajat pitävät asiatonta kielenkäyttöä, jota esiintyy etenkin nuorten keskuudessa. Nimimerkin taakse piiloutuminen helpottaa loukkaavan tekstin kirjoittamista ja kirosanojen käyttämistä, vaikka vastaajien mukaan internetissä keskustellaan kasvotusten käytävää keskustelua suoremmin myös omalla nimellä. Vastaajat kertovat itse pyrkivänsä asialliseen kommunikointiin ja he toivovat omalla verkkokielellään antavansa itsestään hyvän kuvan.

Internetissä kuva ihmisestä muodostuu monien tekijöiden summana, mutta oleellinen vaikutus on sillä, millaisia piirteitä ja millaista variaatiota kielessä esiintyy. Vastaajien mukaan puhekieli kertoo kirjoittajan rentoudesta, mutta liiallinen murteen käyttö antaa kirjoittajasta ”junttimaisen” kuvan. Kirjoittajan käyttämän murteen perusteella voi päätellä hänen asuinpaikkansa, ja kirjakieli taas viestiin korkeasta koulutuksesta, mutta myös ”tiukasta tyypistä”. Rento ja lukijan omaa kirjoitustyyliä muistuttava verkkokieli tekee keskustelukumppanista helposti lähestyttävän, kun taas itseä ärsyttävän kielen käyttö voi aiheuttaa negatiivisen suhtautumisen myös kirjoittajaan. Verkkokieli kuitenkin vaihtelee eri konteksteissa ja omaa verkkokieltä on mahdollista muuttaa vastaamaan keskustelukumppanin kieltä. Kielenkäytön muuttaminen osoittaa halua kuulua johonkin sosiaaliseen ryhmään ja näin se heijastaa omaa diskursiivista identiteettiä.

Analyysin aikana esiin nousi asioita, joissa olisi ollut kehittämisen varaa kyselylomakkeita suunnitellessa. Toisen kyselyn toiseen ja kolmanteen osaan olisi pitänyt lisätä myös en osaa sanoa -vaihtoehto, jolloin olisi käynyt ilmi myös se, miten varmoja vastaajat ovat valinnoistaan. Toisessa kyselyssä vastaajilta olisi ollut myös hyödyllistä pyytää perustelua siihen, miksi tekstinäytteiden kieli ei kiinnitä huomiota (esim. Mikäli mikään tekstinäytteen kohta ei erityisesti kiinnitä huomiota, osaatko sanoa, mistä se voisi johtua?), jolloin olisi ollut mahdollista saada maallikkonäkemys sille, miksi norminmukaiset tekstit eivät kiinnitä yhtä paljon huomiota kuin paljon variaatiota sisältävät tekstit. Ongelmaksi olisi voinut kuitenkin muodostua vastaamisen väkinäisyys, sillä vastaajien ei olisi välttämättä helppo perustella sitä, miksi joidenkin tekstien kieli ei ole huomiota herättävää.

Vaikka kyselylomakkeissa ilmenikin tutkimuksen aikana joitakin puutteita, ajavat ne silti hyvin asiansa ja ovat tarkoitukseen sopivia. Tekstinäytteet puhuttavat vastaajia ja niissä esiintyvän monipuolisen variaation kautta saadaan selville, miten vastaajat eri tavoin varioiviin teksteihin suhtautuvat. Vaikka tutkimuksen tavoitteena on selvittää nuorten näkemyksiä verkkokielestä, saa vastauksia tarkastelemalla myös paljon muuta tietoa nuorten internetin käytöstä, kuten siitä, millaisilla internetsivuilla nuoret aikaansa viettävät.

6.2 Päättäntö

Internet on tuonut mukaan uuden tavan keskustella ja käyttää kieltä. Internetin erilaiset kielenkäyttöympäristöt vaativat kieleltä erilaisia asioita kuin muut kielenkäyttöyhteydet, mutta internet tarjoaa myös mahdollisuuden valita vapaasti, millaista kieltä haluaa käyttää. Internetissä jokainen voi valita kieleensä sellaisia piirteitä ja aineksia, kuin itse haluaa, vaikka erilaisille keskusteluympäristöille onkin asetettu erilaisia vaatimuksia siitä, millaista kieltä on sopiva käyttää.

Tutkimuksessa on tarkasteltu, miten eri tavoin kieli ja siinä esiintyvä variaatio toimivat internetissä. Esiin nousseet tulokset vahvistavat ajatuksen siitä, että verkkokieli on oma kielimuotonsa, vaikka se sisältää myös muusta kirjoitetusta ja puhutusta kielestä peräisin olevia piirteitä. Verkkokieli voi muodostua niin puhe- kuin kirjakielisistäkin varianteista, mutta verkkokieltä varten on kehitetty myös hymiöitä ja erilaisia tehokeinoja, joiden avulla voidaan osoittaa tunnetilaa tai korvata nonverbaalista viestintää. Internetissä viestintä on toisinaan nopeatempoista ja siinä pyritään ytimekkyyteen, mistä johtuen verkkokielessä käytetään myös paljon lyhenteitä.

Puhekielellä tai murteella luodaan verkkokieleen rentouden vaikutelma, kun taas kirjakieltä käytetään asiallisen ja uskottavan kuvan antamiseksi. Kirjoittajasta muodostuva mielikuva on paljolti kielessä esiintyvän variaation varassa, kuten vastaajatkin toteavat: ”koska internetissä ei näe kasvoja niin kirjoitustapa luo kuvan ihmisestä”. Kirjoittajasta muotoutuvan kuvan perusteella lukija määrittää suhtautumisensa kirjoittajaan: mikäli kielessä esiintyvä variaatio ärsyttää lukijaa tai on hänelle vierasta, voi kirjoittajasta syntyä negatiivinen mielikuva, kun taas silloin, kun kirjoittaja käyttää tuttua ja miellyttävää kieltä, on häntä usein helpompi lähestyä.

Se, millaista variaatiota nuorten omassa verkkokielessä esiintyy tai millaista variaatiota he välttävät, kertoo siitä, miten he vastaavaan variaatioon suhtautuvat muiden kielessä. Tutkimuksen nuoret kertovat käyttävänsä internetissä rentoa puhekieltä ja joskus hieman murrettakin. Puhekieli kuuluu erityisesti yksityiseen, ystävien kesken tapahtuvaan ja nopeatempoiseen keskusteluun, mutta kirjakieltä käytetään enemmän virallisissa teksteissä ja sähköpostiviesteissä. Nuoret toivovat antavansa itsestään verkkokielellään rennon, mutta asiallisen kuvan. Kuitenkin nuoret suhtautuvat muiden verkkoteksteissä puhekieliseen ja murteelliseen variaatioon hieman negatiivisesti, mikä on yllättävää, sillä he kertovat myös itse käyttävänsä internetissä rentoa kieltä. Olisikin mielenkiintoista tarkastella nuorten kirjoittamia verkkotekstejä niissä esiintyvän variaation näkökulmasta ja selvittää, miten niiden kieli eroaa nuoria ärsyttävistä verkkoteksteistä.

Vaikka verkkokieli muistuttaa paljon puhuttua kieltä, se esiintyy kirjoitetussa muodossa näytöllä, jolloin sen kieliasu ja siinä esiintyvä variaatio tulevat konkreettisesti silmien eteen. Kun erilai-

set piirteet ja variantit huomataan ja tiedostetaan tekstin seasta, on niiden käyttöä mahdollista säädellä myös tietoisesti. Omasta kielestään voi tietoisesti muokata halutunlaista esimerkiksi silloin kun lukijaa pyritään vakuuttamaan. Tutkimukseni perusteella voidaan todeta, että nuoret ovat tietoisia siitä, milloin on sopivaa käyttää rentoa puhekieltä ja milloin taas muodollinen kirjakieli on toimivampi vaihtoehto. Rennon ja muodollisen kielenkäytön ääripäiden välille mahtuu kuitenkin joukko sellaisia tekstejä, joissa täytyy tasapainoilla rennon, mutta kuitenkin asiallisen kielenkäytön välillä. Se, miten nuoret tällaisissa tilanteissa tekevät valinnan eri varianttien välillä ja miten he noudattavat eri keskusteluympäristöjen sääntöjä kielenkäytöstä, olisi kiinnostava tutkimuskohde. Säännöt, olivat ne sitten kirjoitettuja tai kirjoittamattomia, vaikuttavat siihen, millaista kieltä kussakin ympäristössä keskustelijalta odotetaan, minkä vuoksi eri ympäristöissä toimii erilainen prestiisi-kieli.

Verkkokieltä voidaan pitää kirjoituksen lisäksi myös puheena ja internetissä tapahtuvasta kommunikaatiosta voidaan puhua keskustelemisena, puhumisena tai kirjoittamisena, mikä kertoo verkkokielen sekä puhutun ja kirjoitetun kielen välisistä suhteista. Eri verbejä käytetään usein eri konteksteissa, mikä viestii kontekstin suhteesta puhutun ja kirjoitetun kielen tilanteisiin. Olisi kiinnostavaa tarkastella tutkimukseni nuorten vastauksissa esiintyviä verbejä: puhuvatko he keskustelemisesta, kirjoittamisesta vai puhumisesta ja millaisia johdonmukaisuuksia näiden verbien käytön välillä on havaittavissa?

Vaikka tutkimuksessa selvitetään nuorten asenteita verkkokielen variaatiota kohtaan, on kuitenkin syytä muistaa, että nuorten näkemykset eroavat välillä merkittävästikin toisistaan. Vaikka tutkimuksessa luodaankin ryhmä ”nuoret”, on muistettava, että näennäisen ryhmän sisällä tapahtuu variaatiota ja ryhmän jäsenet suhtautuvat eri tavoin erilaisiin piirteisiin. Kyse on siitä, millaista kieltä ryhmän sisäiset yksilöt arvostavat ja mihin ryhmään he haluavat osoittaa kuuluvansa. Käyttämällään kielellään he voivat edustaa haluamaansa identiteettiä, joka ei kuitenkaan ole aina samanlainen, vaan se on muuttuva, minkä vuoksi myös kieli vaihtelee tilanteittain. Tutkimukseni nuoret kertovat erityisesti nuorten verkkokielen olevan usein asiatonta ja sisältävän paljon virheitä, mutta vastaajat uskovat oman verkkokielen kertovan heidän nuoresta iästään, vaikka he kertovat itse pyrkivänsä asialliseen kielenkäyttöön ja osa myös huolellisuuteen. On siis mahdollista edustaa omaa identiteettiään nuorena, vaikka ei käyttäisi stereotyyppistä asiattoman ja huolimattoman nuoren kieltä.

Verkkokieli tutkimuskohteena on tuore ja siihen liittyy paljon uusia tarkastelemisen arvoisia asioita. Tässä tutkimuksessa esiin nousee monia seikkoja, joihin voisi tulevaisuudessa paneutua vielä tarkemmin. Verkkokielen suhde muihin kielimuotoihin, verkkokielen ominaispiirteet, verkko-

kielen variaatio sekä verkkokielen luoma kuva kirjoittajasta ovat vain muutamia esimerkkejä siitä, miten paljon mahdollisuuksia verkkokielen tutkimuksessa on.

LÄHTEET

- ANDERSSON, LARS-GUNNAR 1985: *Fult språk. Svordomar, dialekter och annat ont*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.
- ANDROUTSOPOULOS, JANNIS 2006: Introduction: Sociolinguistics and computer-mediated communication. *Journal of Sociolinguistics* 10/4 s. 419–438.
- BARTON, DAVID – LEE, CARMEN 2013: *Language Online. Investigating Digital Texts and Practices*. New York: Routledge.
- CRYSTAL, DAVID 2001: *Language and the Internet*. Cambridge: Cambridge University Press.
- ESKOLA, JARI – SUORANTA, JUHA 1998: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- HALL, STUART 2002: Identiteetti. Suom. ja toim. Mikko Lehtonen & Juha Herkman. Tampere: Vastapaino.
- HALONEN, MIA 2009: Puhutun kielen variantit resurssina monikielisten koululaisten kirjoitelmissa. *Virittäjä* 3/2009. Viitattu tammikuu 2015–joulukuu 2015. Saatavissa: <http://ojs.tsv.fi/index.php/virittaja/article/view/4201/3918>
- HEIMALA-LINDQVIST, RIIKKA 2010: *Internetin variaatio ja sen funktiot Rautaneito-keskustelupalstalla*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos. Viitattu tammikuu 2015–joulukuu 2015. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/25484/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201010152986.pdf>
- HEINISUO, JAANA 2015: *Äänne-kirjaintason puhekielisyydet Facebookin profiilipäivityksissä*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto: Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö. Viitattu marraskuu 2015. Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/97279/GRADU-1433487635.pdf?sequence=1>
- HIIDENMAA, PIRJO 2004: *Suomen kieli – who cares?* Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- KALAJA, PAULA 1999: Kieli ja asenteet. Teoksessa Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.) *Kielenoppimisen kysymyksiä* s. 45–72 Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- KOTILAINEN, LARI 2007: Konstruktioiden dynamiikkaa. *Virittäjä* 1/2008, verkkoliite. Viitattu tammikuu 2015–toukokuu 2015. Saatavissa: http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/hakemistot/jutut/kotilainen1_2008.pdf
- LAPPALAINEN, HANNA 2004: *Variaatio ja sen funktiot. Erään sosiaalisen verkoston jäsenten kielellisen variaation ja vuorovaikutuksen tarkastelua*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 964. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- LEHIKONEN, LAILA 1994: *Suomea ennen ja nyt. Suomen kielen kehitys ja vaihtelu*. Helsinki: Finn Lectura.
- LEHTONEN, HEINI 2015: *Tyyliellen. Nuorten kielelliset resurssit ja kielen sosiaalinen indeksisyys monietnisessä Helsingissä*. Helsingin yliopisto: Suomen kielen, suomalais-ugrilaisten kielten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.
- LUUKKA, MINNA-RIITTA 2000: Sinulle on postia! *Kielikello* 1/2000, 24–28. Viitattu tammikuu 2015–joulukuu 2015. Saatavissa: <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=1157>
- LUUKKA, MINNA-RIITTA – PÖYHÖNEN, SARI – HUHTA, ARI – TAALAS, PEPPI – TARNANEN, MIRJA – KERÄNEN, MIRJA 2008: *Maailma muuttuu – Mitä tekee koulu? Äidinkielen ja vieraiden kielten tekstikäytännöt koulussa ja vapaa-ajalla*. Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- MANTILA, HARRI 2004: Murre ja identiteetti. *Virittäjä* 3/2004, s. 322–346. Viitattu tammikuu 2015–joulukuu 2015. Saatavissa: http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/hakemistot/jutut/2004_322.pdf
- MIELIKÄINEN, AILA 2005: Matkimuksista määritelmiin. Miten murteista puhutaan. *Sananjalka* 47 s. 98–118.
- MIELIKÄINEN, AILA – PALANDER, MARJATTA 2002: Suomalaisten murreasenteista. *Sananjalka* 44, s. 86–109, verkkojulkaisu. Turku: Suomen kielen seura. Viitattu tammikuu 2015–joulukuu 2015. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10224/3643/mielikainen86-109.pdf?sequence=1>
- 2014: *Miten suomalaiset puhuvat murteista? Kansanlingvistinen tutkimus metakielestä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- NIEDZIELSKI, NANCY – PRESTON, DENNIS 2003: *Folk linguistics*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- NIEMINEN, TOMMI 1999: Kieli ja vaihtelu sosiolingvistiikassa. Teoksessa Urho Määttä, Pekka Pälli & Matti K. Suojanen (toim.). *Kirjoituksia sosiolingvistiikasta* s.1–22. *Folia fennistica & linguistica* 22. Tampere: Tampereen yliopiston suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitos.
- NUOLIJÄRVI, PIRKKO 1986: *Kieliyhteisön vaihto ja muuttajan identiteetti*. Tietolipas 100. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2000: Sosiolingvistiikka kielentutkimuksen kentässä. Teoksessa Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.) *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 13–37. Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielentutkimuskeskuksen laitos.

- PALANDER, MARJATTA 2007: Alueellisen taustan vaikutus murrekäsityksiin. *Virittäjä* 1 s. 24–55.
Viitattu tammikuu 2015–joulukuu 2015. Saatavissa:
http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/hakemistot/jutut/2007_24.pdf
- PAUNONEN, HEIKKI 2000: Stadin slangi historiallisena, kielellisenä ja sosiaalisena ilmiönä.
Teoksessa Heikki & Marjatta Paunonen (toim.) *Tsennaaks Stadii, bonjaaks slangii. Stadin slangin suursanakirja* s. 14–44. Helsinki: WSOY.
- 2006: Synonymia Helsingin slangissa. *Virittäjä* 3 s. 336–364. Viitattu syyskuu 2015–joulukuu 2015. Saatavissa:
http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/hakemistot/jutut/2006_336.pdf
- PAUNONEN, HEIKKI – PAUNONEN, MARJATTA 2000: *Tsennaaks Stadii, bonjaaks slangii. Stadin slangin suursanakirja*. Helsinki: WSOY.
- PÄLLI, PEKKA 1999: Asenteet ja mielipiteet diskursiivisena toimintana. Teoksessa Urho Määttä, Pekka Pälli & Matti K. Suojanen (toim.) *Kirjoituksia sosiolingvistiikasta* s.123–150. Folia fennistica & linguistica 22. Tampere: Tampereen yliopiston suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitos.
- SAANILAHTI, MARJA – NAHKOLA, KARI 2000: Suomalainen slangi kielellisenä ja sosiaalisena ilmiönä. *Sananjalka* 42 s. 87–113.
- SCOTT, KATE 2015: The pragmatics of hashtags: Inference and conversational style on Twitter. *Journal of Pragmatics* 81 s. 8–20.
- SOPHOCLEUS, ANDRY – THEMISTOCLEUS, CHRISTIANA 2014: Projectin Social and Discursive Identities Through Code-Switching on Facebook: The Case of Greek Cypriots. *Language@Internet* 5/11
- TAMBURRINI, NADINE – CINNIRELLA, MARCO – JANSEN, VINCENT A. A. – BRYDEN, JOHN 2015: Twitter users change word usage according to conversation-partner social identity. *Social Networks* 40 s. 84–89.
- TIITTULA, LIISA 1992: *Puhuva kieli. Suullisen viestinnän erityispiirteitä*. Helsinki: Finn Lectura.
- VAATTOVAARA, JOHANNA 2009: *Meän tapa puhua. Tornionlaakso pellolaisnuorten subjektiivisena paikkana ja murrealueena*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1224. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- VAATTOVAARA, JOHANNA – SOININEN-STOJANOV, HENNA 2006: Pääkaupunkiseudulla kasvaneiden kotiseuturajaukset ja kielelliset asenteet. Teoksessa Kaisu Juusela & Katariina Nisula (toim.) *Helsinki kieliyhteisönä* s. 223–254. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.

VAURAS, ILMARI 2008: Tunneikonit verkkokeskusteluissa ?-). Teoksessa Sara Routarinne & Tuula Uusi-Hallila (toim.) *Nuoret kielikuvassa. Kouluikäisten kieli 2000-luvulla* s. 210–221. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

VERKKOLÄHTEET

TNS-Metrix: *Suomen web-sivustojen viikkoluvut*. Viitattu 2.2.2015.

<http://tnsmetrix.tns-gallup.fi/public/>

Alexa: *Top Sites in Finland*. Viitattu 8.11.2015. <http://www.alexa.com/topsites/countries/FI>

LIITE 1: ENSIMMÄINEN KYSELYLOMAKE

KYSELYLOMAKE 1

Teen pro gradu -työtäni Tampereen yliopistossa ja tutkimukseni kohteena ovat nuorten näkemykset internetissä esiintyvistä kieleistä. Vastaamalla kysymyksiin annat luvan käyttää vastauksiasi tutkimuksessani. Halutessasi voit jatkaa vastauksiasi lomakkeen viimeiselle sivulle.

Tulen suorittamaan myöhemmin keväällä vielä toisen kyselyn, johon toivon sinun myös vastaavan. Tästä syystä pyydän sinua antamaan muutamia tietoja itsestäsi ja muodostamaan niiden avulla koodin, jonka perusteella voin yhdistää ensimmäiseen ja toiseen kyselyyn antamasi vastaukset toisiinsa. Koodia tai sitä varten kerättyjä tietoja en tule käyttämään muihin tarkoituksiin, eivätkä ne tule näkymään pro gradu -työssäni.

Koodi muodostuu seuraavista tiedoista: **sisarustesi lukumäärä + etunimesi ensimmäinen kirjain + sukunimesi ensimmäinen kirjain + etunimesi kirjainten lukumäärä + sukunimesi toinen kirjain**. (Esim. Jos sinulla on 3 sisarusta, etunimesi ensimmäinen kirjain on M, sukunimesi ensimmäinen kirjain on M, etunimessäsi on 5 kirjainta ja sukunimesi toinen kirjain on E, koodisi on silloin 3MM5E.)

Koodisi: _____

Sukupuoli: ☐ nainen ☐ mies

Ikä: _____

Asuinpaikkakunta: _____

Kuinka kauan olet asunut kyseisellä paikkakunnalla?

☐ alle vuoden ☐ _____ vuotta ☐ koko ikäni

Millä muilla paikkakunnilla olet elämäsi aikana asunut vähintään vuoden? Merkitse myös aika, miten kauan olet paikkakunnilla asunut.

1. Millä seuraavista internetsivuista vieraillet vähintään kolme kertaa viikossa? Merkitse ympyröimällä kirjain. Voit valita useita.

a) ampparit.com	j) huuto.net	s) pohjalainen.fi
b) ellit.fi	k) ilkka.fi	t) stara.fi
c) ask.fm	l) iltalehti.fi	u) suomi24.fi
d) bloglovin.com	m) iltasanomat.fi	v) twitter.com
e) cosmopolitan.fi	n) indiedays.com	w) urhelulehti.fi
f) costume.fi	o) lily.fi	x) viikonloppu.com
g) demi.fi	p) mtv.fi	y) ylilauta.org
h) facebook.com	q) nelonen.fi	z) youtube.com
i) hs.fi	r) nrj.fi	

Millä muilla vastaavilla internetsivuilla vieraillet vähintään kolme kertaa viikossa?

2. On olemassa paljon erilaisia verkkotekstejä, joita kuka tahansa internetin käyttäjä voi kirjoittaa. Mitä sellaisia verkkotekstejä luet vähintään kolme kertaa viikossa? Merkitse ympyröimällä kirjain. Voit valita useita.

a) uutisiin kirjoitettuja kommentteja	h) Twitter-päivityksiä
b) videoihin (esim. YouTube) kirjoitettuja kommentteja	i) keskustelufoorumeille kirjoitettuja kommentteja
c) kuviin (esim. Facebook) kirjoitettuja kommentteja	j) pikaviestejä (esim. Facebook)
d) sähköposteja	k) muita tekstejä, mitä?
e) blogikirjoituksia	
f) blogikirjoitusten kommentteja	
g) Facebook-tilapäivityksiä	

3. Millaisia verkkotekstejä itse kirjoitat vähintään kerran viikossa? Merkitse ympyröimällä kirjain. Voit valita useita.

a) kommentteja uutisiin	h) Twitter-päivityksiä
b) kommentteja videoihin (esim. YouTube)	i) kommentteja keskustelufoorumeille
c) kommentteja kuviin (esim. Facebook)	j) pikaviestejä (esim. Facebook)
d) sähköposteja	k) muita tekstejä, mitä?
e) blogikirjoituksia	_____
f) kommentteja blogikirjoituksiin	_____
g) Facebook-tilapäivityksiä	_____

4. Internetin verkkoteksteissä käytetään omanlaistaan kieltä. Millaista internetissä käytettävä kieli mielestäsi on? Voit esimerkiksi miettiä, miten se mielestäsi eroaa muusta kirjoitetusta tai puhutusta kielestä.

5. Mikä seuraavista olisi mielestäsi paras nimitys internetissä käytettävälle kielelle? Valitse yksi vaihtoehto.

☐ verkkosuomi	☐ arkikirjoitus	☐ verkkopuhe
☐ kirjoitettu keskustelu	☐ verkkokieli	☐ jokin muu, mikä?
☐ internetkieli	☐ virtuaalipuhe	_____

6. Millaista kieltä itse käytät kirjoittaessasi internetissä?

7. Millaista kieltä vältät käyttämästä kirjoittaessasi internetissä?

8. Haluatko antaa palautetta kyselystä?

Halutessasi lisätietoa tutkimuksesta, voit kysyä suoraan minulta tai laittaa sähköpostia osoitteeseen hautamaki.sanni.k@student.uta.fi. **Kiitos vastauksistasi!**

LIITE 2: TOINEN KYSELYLOMAKE

KYSELYLOMAKE 2

Tämä kysely on jatkoa maaliskuussa toteuttamalleni kyselylle. Kyselyn aiheena ovat edelleen nuorten näkemykset internetissä esiintyvistä kielestä. Vastaamalla kyselyyn annat luvan käyttää vastauksiasi tutkimuksessani. Halutessasi voit jatkaa vastauksiasi lomakkeen viimeiselle sivulle.

Ensimmäisessä kyselyssä pyysin muodostamaan koodin, jonka avulla voin yhdistää ensimmäiseen ja toiseen kyselyyn antamasi vastaukset toisiinsa. Koodia tai sitä varten kerättyjä tietoja en tule käyttämään muihin tarkoituksiin, eivätkä ne tule näkymään pro gradu -työssäni. Koodi muodostuu seuraavista tiedoista: **sisarustesi lukumäärä + etunimesi ensimmäinen kirjain + sukunimesi ensimmäinen kirjain + etunimesi kirjainten lukumäärä + sukunimesi toinen kirjain**. Mikäli et ole vastannut ensimmäiseen kyselyyn, voit jättää kohdan tyhjäksi.

Koodisi: _____

Sukupuoli: ☐ nainen ☐ mies

Ikä: _____

Asuinpaikkakunta: _____

Kyselyssä esiintyvät verkkotekstit ovat aidoista tilanteista ja niihin on tehty vain pieniä muutoksia.

Vastatessasi kiinnitä erityisesti huomiota teksteissä esiintyvään kieleen.

1. Seuraava teksti on Facebook-tilapäivitys. Lue tilapäivitys ja vastaa siihen liittyviin kysymyksiin a–c.

Facebook-tilapäivittäjä

5. tammikuuta 2013 · 🌐

takas sjoella pitkästä aikaa ja uus moccamasteriki tuli koeajettua

Tykkää · Kommentoi · Jaa

a) Kiinnittävätkö jotkut kohdat Facebook-tilapäivityksessä erityisesti huomiosi? Mikäli kiinnittävät, merkitse kohdat tilapäivitykseen. Voit halutessasi myös luetella asioita tähän.

b) Miksi kyseiset kohdat kiinnittävät huomiosi? (Jos et vastannut edelliseen kysymykseen, jätä tämä kohta tyhjäksi.)

c) Pitävätkö tilapäivitystä koskevat väittämät mielestäsi paikkansa?

	täysin eri mieltä					täysin samaa mieltä				
Tekstissä käytetty kieli ärsyttää minua.	1	2	3	4	5					
Tekstissä käytetty kieli on muodollista.	1	2	3	4	5					
Voisin itse julkaista vastaavan Facebook-päivityksen.	1	2	3	4	5					
Tekstissä on virheitä.	1	2	3	4	5					
Tekstissä käytetty kieli on miellyttävää.	1	2	3	4	5					
Tekstissä käytetty kieli on rentoa.	1	2	3	4	5					
Tekstissä on käytetty kirjakieltä.	1	2	3	4	5					
Tekstissä on käytetty puhekieltä.	1	2	3	4	5					
Tekstissä on käytetty murretta.	1	2	3	4	5					
Tekstissä on käytetty slangia.	1	2	3	4	5					

2. Seuraava teksti on sähköpostiviesti. Lue sähköposti ja vastaa siihen liittyviin kysymyksiin a–c.

Harjoittelupaikka

← VASTAA

← VASTAA KAIKILLE

→ LÄHETÄ EDELLEEN

H. Harjoittelija <h.harjoittelija@gmail.com>

ke 25.3.2015 20:53

Merkitse lukemattomaksi

Vastaanottaja: ■ Opettaja

Hei,

Suoritin Tampereen yliopistossa kevään 2014 aikana suomi toisena kielenä -opettajan opintokokonaisuuteen kuuluvat kurssit ja nyt minulta puuttuu enää harjoitteluosuus. Olisin kiinnostunut suorittamaan 5 op:n harjoittelun lukiossanne, sillä haluaisin tulevaisuudessa toimia opettajana itsekin joko lukiossa tai yläkoulussa. Onnistuisiko harjoittelun suorittaminen koulussanne? Tekisin harjoittelun mielelläni syksyn aikana, vaikkapa syys-lokakuussa.

Terveisin H. Harjoittelija

a) Kiinnittävätkö jotkut kohdat sähköpostissa erityisesti huomiosi? Mikäli kiinnittävät, merkitse kohdat sähköpostiin. Voit halutessasi myös luetella asioita tähän.

b) Miksi kyseiset kohdat kiinnittävät huomiosi? (Jos et vastannut edelliseen kysymykseen, jätä tämä kohta tyhjäksi.)

c) Pitävätkö sähköpostia koskevat väittämät mielestäsi paikkansa?

	täysin eri mieltä			täysin samaa mieltä		
Tekstissä käytetty kieli ärsyttää minua.	1	2	3	4	5	
Tekstissä käytetty kieli on muodollista.	1	2	3	4	5	
Voisin itse kirjoittaa vastaavan sähköpostin.	1	2	3	4	5	
Tekstissä on virheitä.	1	2	3	4	5	
Tekstissä käytetty kieli on miellyttävää.	1	2	3	4	5	

Tekstissä käytetty kieli on rentoa.	1	2	3	4	5
Tekstissä on käytetty kirjakieltä.	1	2	3	4	5
Tekstissä on käytetty puhekieltä.	1	2	3	4	5
Tekstissä on käytetty murretta.	1	2	3	4	5
Tekstissä on käytetty slangia.	1	2	3	4	5

3. Miten se ympäristö, jossa jokin verkkoteksti julkaistaan, vaikuttaa mielestäsi tekstissä käytettävään kieleen?

4. Oletko huomannut, että oma kielesi vaihtelisi sen mukaan, millaisessa ympäristössä internetissä kirjoitat? Miten?

5. Seuraavat tekstit ovat eri kirjoittajien kommentteja samaan IltaSanomien uutiseen. Uutinen käsittelee kohua, jonka Suvi Pitkänen sai aikaan julkaisemalla itsestään meikittömän kuvan. Lue kommentit ja vastaa niihin liittyviin kysymyksiin a–d.

Kommentti A:

Kommentoija A

22.3. 11:12

3

Voi sinuu Suvi „oot varmasti ihan hyvä ja kaunis ilman huulien töröttämistäkin..

Mielestäni siulla on meikit molemmissa kuvissa!

Oon siut nähnyt ihan livenäkin ja kelepaat kelle vaan ilman meikkiäkin.

Ole vaan ihan oma lunnollinen kaunis nuori nainen!

Ilmoita asiaton viesti

Kommentti B:

Kommentoija B

22.3. 8:20

232

Aiemmin huulet olivat mielestäni kauniimmat. Kunpa nuoret naiset muistaisivat että luonnollisuus on kauneinta. Naiset ovat muuttuneet yhä muovisemman näköiseksi. Se ei ole kaunista.

Ilmoita asiaton viesti

a) Kiinnittävätkö jotkut kohdat kommentteissa erityisesti huomiosi? Mikäli kiinnittävät, merkitse kohdat kommentteihin. Voit halutessasi myös luetella asioita tähän.

b) Miksi kyseiset kohdat kiinnittävät huomiosi? (Jos et vastannut edelliseen kysymykseen, jätä tämä kohta tyhjäksi.)

c) Sopivatko seuraavat väittämät mielestäsi paremmin kommenttiin A vai kommenttiin B? Ympyröi kirjain. Mikäli väittämä sopii molempiin kommentteihin, ympyröi molemmat kirjaimet. Mikäli väittämä ei sovi kumpaankaan, jätä kohta tyhjäksi.

Kommentissa käytetty kieli ärsyttää minua.	A	B
Kommentissa käytetty kieli on muodollista.	A	B
Kommentissa on virheitä.	A	B
Kommentissa käytetty kieli on miellyttävää.	A	B
Kommentissa käytetty kieli on rentoa.	A	B
Kommentissa on käytetty kirjakieltä.	A	B
Kommentissa on käytetty puhekieltä.	A	B
Kommentissa on käytetty murretta.	A	B
Kommentissa on käytetty slangia.	A	B

d) Kumpi kommentista on mielestäsi miellyttävämpi ja miksi?

6. Mitä murretta koet puhuvasi?

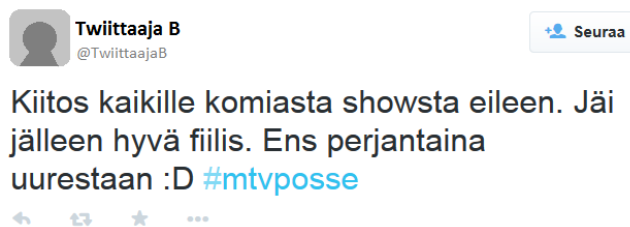
7. Käytätkö murretta kirjoittaessa internetissä? Miksi? / Miksi et?

8. Seuraavat tekstit ovat kahden eri kirjoittajan Twitter-päivityksiä eli twiittejä. Lue twiitit ja vastaa niihin liittyviin kysymyksiin a–d.

Twiitti A:

Twiitti B:

a) Kiinnittävätkö jotkut kohdat twiiteissä erityisesti huomiosi? Mikäli kiinnittävät, merkitse kohdat twiitteihin. Voit halutessasi myös luetella asioita tähän.

b) Miksi kyseiset kohdat kiinnittävät huomiosi? (Jos et vastannut edelliseen kysymykseen, jätä tämä kohta tyhjäksi.)

c) Sopivatko seuraavat väittämät mielestäsi paremmin twiittiin A vai twiittiin B? Ympyröi kirjain. Mikäli väittämä sopii molempiin twiitteihin, ympyröi molemmat kirjaimet. Mikäli väittämä ei sovi kumpaankaan, jätä kohta tyhjäksi.

Twiitissä käytetty kieli ärsyttää minua.	A	B
Twiitissä käytetty kieli on muodollista.	A	B
Twiitissä on virheitä.	A	B
Twiitissä käytetty kieli on miellyttävää.	A	B

Twitissä käytetty kieli on rentoa.	A	B
Twitissä on käytetty kirjakieltä.	A	B
Twitissä on käytetty puhekieltä.	A	B
Twitissä on käytetty murretta.	A	B
Twitissä on käytetty slangia.	A	B

d) Kumpi twiiteistä on mielestäsi miellyttävämpi ja miksi?

9. Miten internetiin kirjoitettu kieli vaikuttaa mielestäsi siihen kuvaan, jonka kirjoittajasta saa?

10. Mitä uskot, että oma internetissä käyttämäsi kieli kertoo sinusta?

11. Vapaa sana. Tässä kohtaa voit halutessasi kertoa muita ajatuksiasi internetissä käytettävään kieleen liittyen. Voit myös kommentoida kyselyäni/tutkimustani tai antaa palautetta.

Lisätietoa saat tarvittaessa kysymällä suoraan minulta tai laittamalla sähköpostia osoitteeseen hautamaki.sanni.k@student.uta.fi. **Suuret kiitokset vastauksistasi!**